

MATYU

Matyu siya wɔnkika ta yokwowa. Matyu siya Jisis siir mi kigna miriyan inkam nwir ieya mi siir inig whirin Livaikin. Ta Yokwowa Matyu siya wɔnkika Jisis siir nomiiyauim Juda iikamim simiiram. Mi sima sima ina boinim Jisis siya pi hinin inkamkin mi sima siir kigwinim mi ina boinim krɔma wakaenanaeyin Jisisin ti siya nimbiniyin Matyu siya wɔnkim niwii whiekakim Jisis siya boinimauuwim simiir. Iriig.

*Tiriiginim yim Jisis Krai siir yidiwi
wanwiyayim simiir inig ima
(Lk 3:23-28)*

¹ Ti kara wɔnkiyim yim Jisis siir yidiwi wanwiyayim simiir inig ima. Jisis siya yio inkam komiiyin nu kigriraowiyin Devid siir isidgin mi yio Devidin Ebrahamni isidin siirgin.

² Ebrahim yio Aisakni adgin mi Aisakin yio Jekopni adgin mi Jekopin yio Judani adgin mi siir nomousisim ikim, yio simiir yao adgin. ³ Judain yio Peres Sira sowiir adgin. Mi sowiir yopiiya Temaka. Mi Peresin yio Hesroni adgin. Mi Hesronin yio Ramni adgin. ⁴ Mi Ramin yio Aminadapni adgin mi Aminadapin yio Nasoni adgin mi Nasonin yio Salmoni adgin. ⁵ Mi Salmonin yio Boasni adgin mi Boas siir apua Rehapka. Mi Boasin yio Obetni adgin mi siir apua Rutga mi Obetin yio Jesini adgin. ⁶ Mi Jesiyin inkam komiiyin nu kigriraowiyin Devid siir adgin mi Devidin yio Solomoni adgin mi siir apua biya

Yuraiani wig niki oka. ⁷ Mi Solomonin yio Riaboamni adgin mi Riaboamin yio Abaisani adgin. Mi Abaisain yio Esani adgin. ⁸ Mi Esanin yio Jehosapetni adgin mi Jehosapetin yio Joramni adgin. Mi Joramın yio Asaiani adgin. ⁹ Mi Asaiain yio Jotamni adgin mi Jotamin yio Ehasni adgin. Mi Ehasin yio Hesekaiani adgin. ¹⁰ Mi Hesekaiaın yio Manasani adgin mi Manasain yio Emosni adgin. Mi Emosin yio Josaiiani adgin. ¹¹ Mi Josaiain yio Jekonaia mi siir nomou yaowae ikim simiir adgin. Mi taka iya saeya Isrel simiir sauan omomin sima nikunama om komii Babilon siir nu iir nini priimiriinakiya whisarii mi.

¹² Mi iya sima om komii Babilon siir nu iirar niki priimiriyim whisarii mi mi Jekonaia siya Sialtiel siir ad nwokin. Mi Sialtiel yio Serababelni adgin. ¹³ Mi Serababelin yio Abiatni adgin mi Abiatin yio Elaiakim siir adgin. Mi Elaiakimin yio Esoni adgin. ¹⁴ Mi Esoin yio Sedokni adgin mi Sedokin yio Ekimni adgin. Mi Ekimin yio Elaiatni adgin. ¹⁵ Mi Elaiatin yio Eliesani adgin mi Eliesanin yio Matani adgin. Mi Matanin yio Jekopni adgin. ¹⁶ Mi Jekopin yio Josepni adgin mi Josepin yio Mariani kamkin. Mi Jisis siirin Maria saeya naokainakin. Sima siirin ha dapikim Kraıs, inkam Adi Komii siya nikropkiyin.

¹⁷ Mi yinieiym Ebrahim siir hirankin nityokiyokiyim Devid siir nakiyanguiniym isidim iur whiigim mi Devid siir hirankin nityokiyokiyim yinieiym ini iya sima om komii Babilon siir nu iir mriiya whisarii mi ini sairar yadigniya, yim iriipi hiriinan iur whiigim. Mi iya sima whisarii mi priimiriya om komii Babilon

simiir nu iir mi ha n̄tiyokiyokiim mi ini Krai
siya n̄mbiyama iya saiirar yakiyanguniim
inkamin Adi Komii siya nikropkiyin mi yim iriipi
hiriinan isidim iur whii. Iriig.

Maria saeya Jisis Krai siir naokainaka
(Lk 2:1-7)

¹⁸ Niwiiyin Jisis Krai siir naokainan yio
hiningin, siir yopiiya Maria saiirin Josep siiram
bidi boiritmaiya siya nonkwonam. Mi siya
iripa piu saika niki o karamaeyar niki owin mi
ini saeyar yinokninkinkiya, saeya Adi Komii
siir naeyiu iirsiyar nwokika yinkak. ¹⁹ Mi
Josepin kamn saiiram boiritmaiyn, siya inkam
wadiekin. Siir iga hinda tinda bi nokwowikin.
Ningaka. Mi siya Maria saiirin iikam whwonkam
ida kiyopsibgi haiginuwim pi boriisopi. Mi
siya hindara n̄mprio sopkiyam tiri mi saeya
wi nididgak nwowisi. ²⁰ Josep siya ta saiir
saiira naingwokwonanaekin mi Adi Komii
siir paekwosimin siirin nhwo siya yikumauu.
Paekwosim siya boin, Josep Devidni yinieyim sim
yinisimin, ta kiriir wiga Maria yinkak nwowa
kira saiir nonkwonasi kipi nidid. Waki yinisimin
saiir mhinau hir nwokaiyin, yio Adi Komii
siir naeyiu miyikin siyar haigiyumauugin.
²¹ Saeya wi yinisim yinkamiyin naokainaei,
siya wi Isrel simiir iikamim simiir dimin
biye imiir haiyoprimdiyumiigi mi wi simiir
nanmaiwarkainaei. Mi kira siir inigin wi Jisis asi
nokdap haiginuwi.

²² Ti digworaekwo whiekakim nimbibiyamim
ini ti yayim bidi bidiniya Adi Komii siya boinkiyim

profet inkamın siir boinmımauwam mi simiir swoki boinurwokaigikin. Profet inkamın siya hiniina boinkikin. ²³ Wakae, wig kopaksim nanga ira inkamaka iripa piu nwo karam nwowa, saeya wi yinkak nwowi mi wi yinisim yinkamiyin naokainaei. Mi sima siir inigin wi Emanyuel nokdap haiginuwi. Mi ti paekwosim siir yaiya ini dig ywokiya. Mi ti inigin siir inig mwokimwowin yio hiningin, Adi Komii krimiir Wanin siya ini krimakar nwowin.

²⁴ Mi Josep siya ha kaknanaokaigiyin mi siya ini Biyan Inkam Komiiyin siir paekwosimin siya boingikin yayim ini simiir hiriinanar swoki tirin. Mi siya siir wiga saiirin ina yonkwonan. ²⁵ Mi Josep siya iripa piu saika bi nwomiminkin mi ini saeyar yaokaina budgiyin yinisim iirar. Mi Josep siya siir inigin Jisis yokdap haiginu. Iriig.

2

Kam nhirim Jisis siir kignakiyam nitkim

¹ Maria saeya Jisis siirin omisim Bethlehem nu Judia hir naokainakin, iya Herot siya nu kigriraowan inkam komii nwowa. Mi mhoiya saeya siir naokainakiyin mi kam nhirim nauuni siyiuin si ninokninkiniyim, bieki nimbiiidniyin hiranin om komii Jerusalema hiriir yit. ² Mi sima ini srini, iya krıma ti nauun win komii iir kigim ti yinisim winin naokainan siirin Judami inkam komiiyin simiir nu kigriraowanin ini papi nwowin? Nim krıma ina yinokninkiniyim ti yinisimin bidi yaokainakiyin. Mi krıma siir inig iir nini hainaniyam nitkim. ³ Mi iya inkam komiiyin Herot siya ta yai aiir wakaewinin mi siya

ini hikakar ywokiyin. Dimusi rani, siya hinina naingwokin ti yinisimin wi siyar nokwokairi-nanaowidi siir igsopa. Om komii Jerusalem hirin iikam nhirim yim iriipi hiriinan ini hikakar mi okiyim. Dimusi rani, Herot siya io komiigakin. ⁴ Mi Herot siya prismi biyan inkamim simiiram yikiuna, yipiki Adi Komii siir inig hainaniyim omakam simiir dimin taemin imiir kigriraowiyim mi kamim siyu komii ninokninkini ikim. Mi siya simiirin ha nikiuna digin mi siya simiir srii, inkamin siya nimbingiyin Kraisi siya wi piki hinin omin si naokinaei? ⁵ Sima siirin hinina boin, om Bethlehem nu Judia hirin profet inkamin siya hinina boinkikin, ta yaiya siya hinina win boinkikin,

⁶ omisim Betlehem nu Judia hiranin, kira inig karamae omisim tani. Nningaki nningakinga. Mi inkam komii nwirin wi kariir waraur nimbiyami mi siya wi kariir isidin Isrel hiranin wi simiir nu kigriraowan inkam komii nwowi.

⁷ Mi Herot siya ti kamim bieki nimbiidniyin hiranki nitim, simiirin hindara asi nimprio ikiunakin, nimprio yai boinam. Mi siya simiirin ina sriiyin, tiki nauuni paki hinin iya sae nimbiyamkin, ha? ⁸ Mi iya sima siir boinmimauu digiyim mi siya simiirin ina yikropkiyin om Betlehem hiriir mi ina boinkiyin, kima ha dam! Mi kima ti yinisimin siirimin pranae pranae kipi hansran. Mi kima pi siir hansran yiskaii pa swoki it kariir swokini boinmauuni. Mi an kara iriipi hiriinan, wi siir inig iir mini hainaniuwi.

⁹ Mi sima Herot siir yai aiir wakae dignamim

mi sima ina yamim. Mi ti nauunin biya sima niki kignaniyin beki nimbiiidniyin hir mi siya ha hioraraowamin simiir biyar mi ini omaka yinisim ieyar nwowa ini sairgi sair akou kouwar yakaigikiuwuwun. ¹⁰ Mi sima ti nauun iir kigim mi sima ini maigimaigra komiikakar ywonamim. ¹¹ Mi sima ha napninopkainamim omaka hiriir mi ini Maria sowiirbugar youapninopkai kigim. Mi sima ogmwo ha nini waisi hiiuwuwim mi ini yinisimin siir inig iirar ini hainaniuwim. Mi sima simiir miya sisimsisimim ha haiwaokiyim mi sima dimin kibi nhirim umir komii sainiyim kimidiniya siir priihauu. Diminim sima priihauuwim hiniin hiniingim, gold mi paura in piuii miyik niusiin whakiyin mi sandain namswopaini piuii miyiknan whaki in.

¹² Mi mhoiia simiirin Adi Komii siya kimidiniya nhwo yikumauuwii. Mi ti nhwo iirin Adi Komii siya hiniina boinki, kima wi Herot siiram kipi swoki am mi ti digworaekwowim kima kigim siir kipi boinmauwuu. Niingaka. Mi sima yaeya siyuu whira asi namkim simiir oma hiriirin. Iriig.

Sima nu Isiba hiriir yidamam

¹³ Mi ta sima haiburgika sair mhoiia mi Adi Komii siir paekwosimin siya hiniina boinki, kira dinsiingi mi kiriir wigiyinim simiir dikunam. Mi kira pi nu Isiba hiriir didamki mi hir tini owou mi wi karar swoki ikiugi kiriiramim. Herot siya war yinisim iiram hansiri tiri siir nisomaowim. ¹⁴ Mi Josep siya ti yai imiir wakaekiyin mi siya ina yinsiingiyin. Mi siya siir wigiyin imiirin niya whinidamkiwi nu Isiba hiriirin. Mi sima ii kasa

bi napɔwaiyamkim hirirɔn. ¹⁵ Mi Josep siya nu Isib hirar nwowɔn mi ɔni Herot siyar yaobudgiyɔn. Mi sima ta yaiya biiki Biyan Inkam Komiiyɔn siya boɔnkiya profet inkam nwɔrɔn si mi saiir swoki boɔnɔurwokaigikim. Saeya hɔnɔna boɔnkika, kariir yɔnisim yɔnkamiyɔnɔn nu Isib hir nwowɔn, kara siiram swoki ikɔugi siya swoki itim. Iriig.

Herot siya boɔnkikɔn yɔnisisimim sima nisomsom aokaokiyɔm

¹⁶ Mi iya Herot siya hɔnɔna nɔnoknɔnkɔnkɔnɔn ti kamim bieki nɔmbiidniyɔn hiranki nɔtim, sima siir nɔksisaegigim. Mi siir kwoɔnɔn ina iwɔtpaomaigiyɔn mi siya kam nɔhirɔm yai kirie simiir boɔnki, sima om Betlehem mi omisisim nɔhirɔm siir kingiɔn nwo ikim simiir hirar yɔnisisim yɔnkamiyɔn whiekakim, biewi whwowisa nwowɔm mi nua tiriir nwonainiyɔm simiir nisomsom aowam. Siya digworaekwowɔm nauun nɔnoknɔnkɔni kamim sima boɔngigim mi simiir swoki aɔngwowoknakikɔn iya Jisis siir naokaina. Mi sima asi nisomsom aokaokim yɔnkamiyɔnim biewi whwowisa nwowɔm nua tiriir nɔtim.

¹⁷ Mi tiki digworaekwowɔm bigi Biyan Inkam Komiiyɔn profet Jeremaia siya boɔnkiiyɔm simiir swoki boɔnɔurwokaigikɔn. Siya hɔnɔna boɔnkikɔn,

¹⁸ sima wakaeki yaiya om Rama hirar iikamim sima nouubopon prasae bi kɔnkim. Rachel saeya saiir yɔnisisim imiirsi kaouuboponka. Mi iikamim sima saiir hiirwokmaiɔm dig bi nwokim. Nɔngaka. Dimusi rani, saiir yɔnisisimim nwɔrɔmɔn nwɔrɔmɔnkɔn bi swoki okikim. Nɔngaki, nɔngaka. Mi ti diminim

nimbiamim iya Herot siya nisomsom
aokaowim Rachel saiir isidin simiir yinisim
yinkamiyin imiir omisim Betlehem hir. Iriig.

*Josep sima niyyin nu Isib hir haiburgigim mi sima
ina swoki amim*

¹⁹ Mi mhoiyya Herot siya ina yaonamin. Mi
nu Isib hirin Biyyan Inkam Komiiyin siir paek-
wosimin nhwo siya yikumauu Josep siirin. ²⁰ Siya
hina boinkikin, kira dinsiingi mi kira kiriir
wigyinin simiir dikunam mipi nu Isrel hiriir
swoki am. Iikamim ti yinisim iir nisomaowam
boinin sima bidi yaokaoswowamim. ²¹ Mi Josep
siya ha kaknanaokaigiyin mi siya ini siir wigyinin
simiir yikunamim mi sima ina swoki amim nu
Isrel hiriir.

²² Mi siyar wakaewin Akeleas siya siir adin
Herot siir mi aiir bidi swoki hainaowidin nu Judia
siir nu kigriraowan inkam komii nwowam. Mi
Josep siya asi nididgin hiriir namsiyin. Mi nhwo
whirin Josep siya whinin, Adi Komii siya siirin
hina boinki, kira wi hiriir kipi nam. Mi siya nu
Galiliya hinda asi namkin. ²³ Mi siya kimidiniya
om whirin Nasaret nikuwiyin siir ini idwoiu. Mi
sima ta yaiya biyya profet inkamin siya boinkiya
saiir swoki boinurwokaigim. Sima siirin wi om
Nasaretan inkam nikuiwi. Iriig.

3

*Jonin inkamin baptaisyin Adi Komii siir yaiya
siya boinmimauugin*

(Mk 1:1-8; Lk 3:1-18; Jo 1:19-28)

1 Mi biēwi nhirim bīdi yamkiyim iya Josep Maria Simani om Nasaret hir nwowa. Mi mhoiya Jonin op baptaisiyin siya ha nitin mi kimidiniya nu Judia hiran nu siiyin apain siir hir ini boinmimauu bwakainani, Adi Komii siir yaiya. 2 Mi siya hinina boinki, kima dimin biyie biyieyim simiirin digumii haimriyugig. Dimusi rani, iya Adi Komii siya siir digworaekwowim simiir kigirkakana ini kingiin nwowa. 3 Jonin ti siya inkamin Adi Komii siya boinkiyin profet Aisaiani. Bīdi bidiniyarin profet Aisaia siya hinina winboinkikin, maeyau siiyin nu apain inkam karamaeyin, inkam nwirin siir yaiya hinina kauwok boinkikin, Biyan Inkam Komiiyin siir siyūin sibgu kisop diriraerarkwokin. Siir siyūpai siyūpaiyim sibgu diriraerarkwokin siya napnaniyam.

4 Jon siya niya yūisa miyik rani, kamelni piokim. Mi siya piuwopa ha mi kikog mi naeyim siya naeyim kokmwo graeyis minim mi mhwini yin ikim. Siya yaeya dimin whir bi swoki aeikin, siya inkam paeprikabnankin. 5 Mi taka iya, iikamim om komii Jerusalem hiranim mi nu Judian ikim mi iikam whiekakim omom ie Jordan kingiin nwo ikim simar yitswo Jon siiram. 6 Mi sima simiir dimin biyie biyieyim ha nomboininiskiyim mi Jon siya simiirin ie Jordan hir baptais haiginu.

7 Mi Jon siyar kig Farisi Sadyusimi kam isid komiiyin pi niti siirim op simiir baptais haiginuwam. Mi siya simiir boinki, kima kam miyiknanki mi iuwi, ini wrakiwranan ywowim. Kimiirin nhinga boinkikim kima kariiram

nɪdamnaniyɪm op kimiir baptais haigɪnɪuwam, ha? Mɪ Adi Komii krɪmiir Wanɪn siya wɪ kimiir nonkwonɪnwɪmwɪrnɪnkin tani iya siya iikamɪm simiir hɪdi, aniya? ⁸ Mɪ kɪma iikam whiekakɪm simiirɪn hɪnɪna dɪisiimauu, kimiir dimɪn biyɪeyɪm bɪdi haiyoprɪndiyɪumiigiyɪm. ⁹ Kimiir kwonɪn hɪnɪna kɪpi naɪngwo Ebrahamɪn krɪmiir brougaekɪn mɪ kɪma wɪ kɪgugu rani. Nɪngaka. Kara kimiirɪn yaimwowar boɪnki, Adi Komii siya siyam simiir mɪ tɪrki, Ebrahim siir yɪnɪsɪsɪm nɪmbiyamam wɪ dɪgar mɪ owi. ¹⁰ Mɪ siir ua ɪni paimɪ hɪrar haigɪn taohaigɪna mɪ pae whiekakɪm nae mɪiyɪk bud karamae nwowɪm, yɪm wɪ paenau sima nɪiyɪtkaigaigii. ¹¹ Ta op ara kara baptais haigɪnɪuwa ya mɪn nɪsiimauuga kimiir dimɪn biyɪeyɪm bɪdi haiyoprɪndiyɪumiigiyɪm. Mɪ inkamɪn kariir mhoɪya nɪtɪn, kouwɪn ɪni siyar ywowɪn. Mɪ siya ɪni yaowae adnan ywowɪn mɪ an kara ɪni yɪnɪsimnan ywowɪn. Mɪ kara siir mɪsɪsɪmɪm wɪ sibgu ɪnomoknɪnkin mɪrii rani. Nɪngaka. Kara kimiirɪn op arar baptais haigɪnɪuwi mɪ Adi Komii siir naeyɪuɪn wɪ siya hainɪuae haigɪnɪuwi mɪ siir paeya nɪuyaeiya warar. Kara inkam mɪiyɪk rani, siir ɪga siya nɪiya saiir uridɪn wɪ kara waisi hak rani. Nɪngaka. ¹² Mɪ Siya iikamɪm simiirɪn wɪ inkamɪn twonidɪm twonau haigiyɪm simiir hɪriinan hɪdi mɪ ha nokwobrombropiyɪn, ɪni siir hɪriinan ywowɪn. Mɪ iya ɪki twonid ɪmiir nikwobrombrop dɪgiyɪm mɪ kasɪm pa kwuubrugiki. Mɪ twonid nɪngam pɪ simasɪma namwokaiyɪuwi. Mɪ kas ɪmiirɪn pa nhɪsopkɪninaka mɪ simiirɪn pɪ paeya nhɪsopkɪn namgɪnkii. Mɪ ta paeya wɪ nɪutɪngii rani.

Niingaka. Saeya wi hiriyyar niuyokiyokikaeyami. Iriig.

*Jon siya baptais haiginiugin Jisis siirin
(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)*

¹³ Mi taka iya Jisis siya nu Galili hir haiburgigin mi ina yitin ie Jodan tirir. Jon siirim, siirin op siya baptais haiginiuwim. ¹⁴ Mi Jon siya Jisis siir kwoin iir kisina haigigiyam tirkin mi siya ina boinin, Jisis, ambi kira baptais haiginiuwi. Mi kira kariiram dimusi nitkin, ha? Kara inkam miyik rani. ¹⁵ Mi Jisis siya siir yai anaka hinina yowarkii boin, kiya, panao kira pi ta kara boina yaiya pi saiir hiriinanar tir. Ini ywokiyin krima swoki boinurwokaigiyin Adi Komii siir siyu miyikin siya boinkiyin siirar wakaeyokna diriraerar. Mi Jon siya siir yai aiir asi wakaeyokna diriraerarkin.

¹⁶ Mi siirin ha baptais haiginiugiyin mi siya ina iyig apnadam in op hirankar. Mi ninomora ina haiwaokiya omaka anonan siiram. Mi siya kigwin Adi Komii siir naeyuin inmabnan siinanaiiniyin mi ini siir yauni oniyin. ¹⁷ Mi yai kwira ninomor kou hir kauwok boinkiya, saeya hinina kauwok boinkika, tiriiginin yio kariirgi kariir yinisim ieya. Kariir kwoinin ini siirgi siiramar naingwo iskiyin. Iriig.

4

*Setan siya Jisis siiram kinankiugin
(Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)*

¹ Mi taka iya Jisis siya op baptaisa saiir mhoyiya siirin Adi Komii siir naeyiu ieya yikunam maeyau nu siiyin apa saiir hiriir Setan siya kinankiuwam.

2 Mi iiyim mhiirima siya mwowim nabieyim kamnwis mi niyim iripi hiriinan kamnwis. Mi siya naemin dimin bi naekin mi mhoiya siya mhi komiya ina yaowin. 3 Mi Setan siya kinankiwan inkamin ha nitin Jisis siiram mi ina yaboiniyin mi kira Adi Komii siir yinisimkin niuwi mi kira ti siyam simiir boinki mi sima pi bret nwoki imbiyamim. 4 Mi Jisis siya siir yai aka hinina yowarkii boinki, Yokwo Komii saeya hinina boinka, inkamin kwoinbudin omwai sibgu waiyayokiyokiiyin naesi bi haiigin. Ningaka. Inkamki sibgu haiyin kwoinbudin ya Adi Komii krimiir Wanin siir hiranki nita yai miyika sasarga.

5 Mi siya ha boin digiyin mhoiya Setan siya siirin om komii Jerusalem hiriir yikiunam mi siirin omaka Adi Komii siira saiir akou yami okmwain okwoki. 6 Mi siya ina boinkiyin siirin, kira Adi Komii siir yinisimki niuwi mipi waraur ankar tami iswit natkiigi. Mi kira pi naonam tani. Dimusi rani, Yokwo Komii saeya hinina boinka, Adi Komii siya wi igao yai siir paekwosim imiir boinki kiriir haiwinam. Mi kiriir iga wi siya minki hainwin tani.

7 Mi Jisis siya siir yai akan hinina swoki owarkii boinki, kara pi hinina tir tani. Dimusi rani, Yokwo Komii saeya hinina swoki boinkika, kira kiriir Biyan Inkam Komiiyin siiram whisarii kipi kinanki siya kiriir Adi Komiiyin mi yaiya yaimwo karamaeya saiir kipi prii boin siya kariir whindiriraeram.

8 Siya ha boin digiyin mi Setan siya Jisis siirin kimidiniya mhu komii whirin siir mhu kugi kua hiriir yikiunam. Mi siya siirin ina

yisiimauyokiyokigiyin nupai nupaiyin hinda tindanim ti nu iir nwowim simiirin mi dimin miyik miyik ikim siya ti digworaekwo imiir ha niisiisimauu digiyin, ⁹ Mi siya ina boinkiyin mi kira pi ogmwo kariiram waisi huiwi mi kariir inig iir hainani mi ti digworaekwowim kira kigim kara wi kiriirarar hauuswoki kira kigriraowim. ¹⁰ Mi Jisis siya siir yai akan hinina yowarki boin, Setan, damki! Yokwo Komii saeya hinina boinka, Biyan Inkam Komiiyin siir inig iirara hainan iski, siya kiriir Adi Komiiyin mi kira siir mai aiirar donkworinu kripkai. ¹¹ Mi siya ha boin digiyin, setan siya siirin ha haiburgigin mi ina yamin mi Adi Komii siir paekwosimim ha nitim, siirin kimidiniya sima yauni whinkinsiisni. Iriig.

*Jisis siir miya nu Galili hir mirii bwakainakin.
(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)*

¹² Mi mhoiya Jisis siya hinina wakaewin sima Jon siirin omaka huyokiyokaiya mi biye miriia saiir bidi hugripkikikaiyin. Dimusi rani, siya igao yai Inkam Komii Herot siir boinkin. Mi siya ti om iir haiburgik mi nu Galili hirir yam. ¹³ Mi siya om Nasaret hir bi sibgu owipisuwikin mi siya om Nasaret siir haiburgikin mi siya kimidiniya om Kapaneam hir ini owou. Ti omin whi Galili whigbida waiyin, ti iikamim Sebyulan Naptalai sowiir isidin sima nwowa maeyau saiir hir ¹⁴ Jisis siya ha nitin ta maeyau aiir mi ini diga ywokiya yai biya Biyan Inkam Komiiyin siya boinkiya profet Aisaiani mi siya boinkiya ya saiir swoki boinurwokaigika. Ta yaiya siya winkiya saeya hininga,

- 15 mi nu Sebyulan mi nu Naptalai sowiir hiran siyiun whii komii Solwara namın mi ina yiuguskiyin ie Jodan iegbid mirmiiya mi nu Galili Juda iikam tani mi Juda iikam nhirim hir nwowim simiir hiriir yam.
- 16 Mi iikamim ti maeyau owiir nwowim niibwomambwonan mi tariinanin sima nokiya dimin komii siir bidi haiyim mi ti hiran iikamim dimin biyie tirim ini hapi inkam wirnan ywowim mi tariinanin bienan simiir bidi yokiyakiyim.
- 17 Mi taka iya Jisis siya nu Galili hir nwowin siya yaiya sair boinmimauu bwakainakin. Siya hinina boin, kimiir dimin biyie biyieyim simiirin ti haiyoprimdiyiumiigi. Dimusi rani, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ini kingiin nwowa. Iriig.

Anasu mi miriitim kam nwiitim Jisis siya nikiunakim

(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)

- 18 Mi iya Jisis siya Galili whigbid whigbida hiriir nouapamin mi siya iwinyaowo anasu mi miriyo sowiir yao youap kigam Saimon mi siir inig whirin wi Pita dapi mi siir nomousim ieya Endru, yo sowa yaowin haimna nitmaigo whii hir. Mi ta anasu haii miya ya sowiir yao umir miiga. 19 Mi Jisis siya sowiir yao boinki, biya kowa anasu mi miriiko mi tariinanin kowa kanakar wit mi kowiirin wi kara nisiimauuwi siyiun iikamim sim mhi kwoinim sim ninkpit haigiyim mi sim nanmaiwarkainaeyin. 20 Mi biri kimiminkikin, sowiir haimnan ini hirar kwomaimiigiyin mi sowa ini siir mhoiia yamwo.

²¹ Mi siya ha swoki kwapnamin mi ini iwinyao nwiswo sowiirar swoki kwakigo, Jems Jon sowiirar, Sebedini yinisim nwiswo. Yo sowa i hirar nidwokaii sowiir adin Sebedi saikar. Yim simaniyin simiirni haimna iir mi kisisok diriraerari. Mi sowiirin kimidiniya Jisis siya yikiuna. ²² Mi sowa bi kimiminkiko, sowiir adin siirin ini i hirar kwaewisrimiigigo mi sowa ini Jisis siir mhoiyar yamwo. Iriig.

*Jisis siya iikamim makakim simiir
haiswoniskiigin
(Lk 6:17-19)*

²³ Jisis siya nu Galili siirar yapyoki irkak. Mi siya iikam imiirin Juda simiir maeyauwa yaimin dimin nidwokai wakaeiyim simiir hir yomwimwarkaiyu mi siya yai win kirie kibiya sairin iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana sair warar mi boinmimauu. Mi siya iikamim mapai mapaigi niyim simiirin warar mi haiswonimniskiyam. ²⁴ Mi siir yaiya ina yinyokigiya nu Siria siirar. Mi sima simiir iikamim mapai mapaigi niyim mi yu bibiyeki nii whwonkaiyim mi iikamim whaowa pugi nwo ikim mi iikamim iga inim ninsimsiriunakaeyamim siya simiir yinimniskiswo. ²⁵ Mi iikam whie komiia nu Galiliyankin nitim mi omisisim nhirim maeyau Dekapolis hiranim simiir hiranki nit ikim mi om komii Jerusalemanki nit ikim mi om nhirim nu Judianki nit ikim mi ie Jodan siir kingiin hindanki mi it ikim sima ini siir mhoiyar yamim. Iriig.

5

Jisis siya mhu kiu hir boinmimaug'in iikamim maigimaigakakim simiir.

¹ Mi Jisis siya iikam whie komii simiir kigin siir mhoiyya namim mi siya kimidiniya mhu whirin siir hiriir iiyam. Mi siya hir ha nini ii idwo iuwun mi kamim siir kigna miriyyim ina yitin siirim saika nidwowim. ² Sima hirar nidwowim mi Jisis siya simiirin hinina yowimwarkaiyu. Iriig.

Jisis siya inkamki maigimaigani siyiuin siir boinkin.

(Lk 6:20-23)

³ Mi iikamim ha naingwowim sima Adi Komii siirimin miigakim mi maigimaigara wadieyar nwowi. Dimusi rani, simiirin Adi Komii siyar kigriraowi. ⁴ Mi iikamim ninouninki kaeyamim mi wadie nwowim mi wi maigimaigara whisarii nwo rani, simiirin wi op Adi Komii siyar hauukwiyae haiginiuwu. ⁵ Mi iikamim yai min ninkisimsio boin karam nwowiyim mi simama naingwona karam nwowiyim, yim sima wadieya dwo mi ha maigimaigara. Dimusi rani, simiirin wi Adi Komii siyar hauuwi nuin. ⁶ Yipiki iikakim mhuigi naoni hinin Adi Komii siir yai aiir wakaeyoknamin wadieyar dwo. Sima ha sibgu maigimaigara. Dimusi rani, siya wi simiir whindiriraerari wi wadieyar nwowi mi wi siir mhoiyyar nami. ⁷ Iikamim, iikam nhirmisi naingwobumbuwiyyim sima wadieyar dwo mi ha maigimaigara.

Dimusi rani, Adi Komii siya wɛ simiirsiyar mi inkɛn aingwobumbuwi. ⁸ Mi iikamɛm mhi kwoɛnim rirmiya nwowiyɛm sima wadieya dwo mi sima ha maingimaing. Dimusi rani, sima wɛ Adi Komii saikar nwowi. ⁹ Mi kamɛm yai min nini nansaowi siyɛn siir minwokmaiym iripa nongwomamair aeyam sima wadieya dwo mi ha maingimaing. Dimusi rani, mhoiya Adi Komii siya wa boini, sima kariir yinisimkim. ¹⁰ Mi iikamɛm Adi Komii siir yaiya saiir wakaeyoknam hik saiirsi haii sima wadieya timi o mi ha maingimaing. Whisarii rani, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, ya simiir wararga.

¹¹ Mi sima kimiirin ha kigi, kima ini kariir siyɛn iir napɛm mi ini kimiir tɔɛm mi ini yai bibiyɛ kimiir kinaop itkaigaiyɛm mi kimiirin wɛ sima niksisei. Mi kima wadieya sibgu idwowi mi wa maingimaingaei. ¹² Mi biya sima profet inkamɛm simiirin hiriinanar mi tionanaekim. Kima iripar dingwomamair ae. Dimusi rani, mhoiya ti digworaekwo miyik miyikim ninomor kou hir nwokwokinim yim kimiirgim. Iriig.

Iikamɛm naingwo tibmiiym yim ini wa mi pae niuyananywowim

(Mk 9:50; Lk 14:34-35)

¹³ Wɛm kima iikamɛm simiir whwonkam idan ini wa nan ywowim iikamɛm simiir whinkinsiisim. Mi wa siir hiiya saeya digiiym mi wɛ panina swoki tiri siir hiiya saiir swoki haiym? Nɛngaka. Tiki hinin wain yo mi kamaekɛn. Mi sima siirin

pí hindara kabítkaigi iski mí iga wí siirar nínkín okwowi.

¹⁴ Wím kíma íni nu tìran pae níyuanan ywowím. Mí kíma síyú míyík napíyín iikamím símiir nísiimauwi kíma om komíyín mhíu kíugíkíu nwowíyín síir híriinan ywowím yíó bí swokí kímírkaiigín. Níngaka. Iikamím arugí aruwaním síma wa kígi. ¹⁵ Inkamín yúkid hangímúwíyín, síya síirín twoní bí hígríníu haigíníkin. Níngaka. Síya síirín pí romiyasní nínankíí mí iikamím ta omaka aír nwowím, símiirín pí síyar níyua írkakí. ¹⁶ Mí íriipí híriinan kímíir síyúín iikamím símiir whwonkam ídan paenan tími íyua írkak. Mí síma síyú míyíkin kíma tíriyín síir kígi mí síma wí kímíir Adí Komíyín nínomor kouanín wí síir íng íir nwokí hainan prapasím. Íriig.

Adí Komíí síir síyú komíyín síir yaíga

¹⁷ Kíma ha kípi nángwo kara Mósés síir síyú komíyín mí profet kamím sím yai íkím, símiir kíndiyímdiyíuwam nítkín. Níngaka. Kara símiir kíndiyíuwam bí nítkín. Kara ídwo símiir swokí ínkin bóinourwokaiyam nítkín. ¹⁸ Kara kímíirín yaimwówar bóini, tí síyú komíyín Mósés síirín mí profet símiir yaisísímím mí sowíir dímínsísímím híumamakíuwím mí kíyíprímpríníuwím wí wara díg rani. Níngaka. Nínomor nu sowa wa dígií mí tí Mósés síir síyú komíyín síir síyúpai síyúpaiyím mí síir yaípai yaípaiyím, yím wa nímbini. ¹⁹ Mí inkam nwírki Mósés síir síyú komíí síir dímínsím whír nínikrípi mí profet kamím símiir íkím mí síya iikam ímiirín híriinan síyú híirar swokí owomwarkaiyíuwí mí tí híriinan

inkamɪn siya wɪ inɪgak nwo rani. Nɪngaka. Iiya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakɪm simiir kigirkakana saiirɪn. Mɪ inkamɪn Moses siir siyɪu komii siir siyɪumwoki siyɪumwowɪn mɪ profet kam ikɪm sowiir sibgu api mɪ iikam imiirɪn hɪriinanar swoki owomwarkaiyɪuwi mɪ siya wɪ inɪg komiigaka nwowi iiya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakɪm simiir kigirkakana. ²⁰ Mɪ hɪriinankɪniyuwi kara kimiirɪn yaimwowar boinkii mɪ kimiir siyɪu miyikɪn ti kamɪm siyɪu komii ninokninkiniyim mɪ Farisi simiir siyɪu iirɪn haibur karamae nwowi, iiya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakɪm simiir kigirkakana saiirɪn kɪma wɪ wara nwo rani. Iriig.

Kwoin haugahauga whiyeni siyugɪn

²¹ Kɪma bɪdi wakaeyɪm Adi Komii siir yayiyɪm, biya Moses siya wɪn boingikɪm, saeya hinina boinka, kira inkam kipi nisomao mɪ inkam nwɪrɪn inkam nwɪrni nisomaowi mɪ siya wɪ yaigak nwowi. ²² Mɪ kara yai kwira pi saiir warar nɪnkɪn boinki mɪ inkamɪn siir nomiiyauɪn io siir nwowi mɪ ti inkamɪn wɪ yaigak nwowi mɪ inkamɪn nwɪrɪn siir nomiiyau iir nigbumbuwi mɪ ti inkamɪn siya wɪ yaigak nwowi kaunselmi biyan kamɪm simakɪn. Mɪ inkamɪn hinina boini kira hab whaowaekɪn mɪ ti inkamɪn siirɪn sima wɪ paeya nikropki. ²³ Mɪ kira diminɪm Adi Komii kɪmiir Wanɪn siir priihauuanɪm siir hɪiya saiir kingiɪn nini haigingigi mɪ kira ha naingwowarkaigi kiriir nomiiyauɪn siya kinaka iokakɪniyuwi, whisarii rani, diminɪn kirar tirkin siirɪn siya kiriirɪn io asi nwokɪn. ²⁴ Mɪ kira diminɪm kira priihauuam tirɪm

Adi Komii siir, yim siir hiiya saiir kingiina tikini haigingig. Mi kira ha tiki am, kiriir nomiiyauwin io kinaka nwowin siiram yai saika nini kisisop boinuwam. Mi kira saika nini kisisop boingigi, iripa nongwomamair aeyam mi kira wi haini swoki am mi kiriir diminim kira priihauuwam tirim Adi Komii siir mi siirin haini tini hauuu.

²⁵ Mi inkam nwirin kiriirin inkam komiiyin yai hidiyin yai saika boinam tiri, iya kowa siyu hirar niki apamiya saiirin mi kira kipi kimimin, saika yai ha kisisop boinsasaugi iripa nongwomamair aeyamin. Ni wi ti inkamin si pi boinmauugiyuwisi inkamin yai hidiyin si mi yo wi polismi in hauugi, sima nini hugripkikikaigikim maeyauwa huyokiyokaiya mi biye miriia saiir. ²⁶ Kara kiriirin yaimwowar boini mi kira ta kiriir hik saiir umir iir sainsisau karamae nwowi mi ni kira omaka huyokiyokaiya mi biye miriia saiir hiranki wi aisiima niki haiburgig rani. Ningaka. Iriig.

Nonkwonani siyuun siir tirbuwi ikin

²⁷ Kima bidiya iki wakaeyim yayim biya Adi Komii siya boinkiyim Mosesni siyuim sim, siya hiniina boinkikin, kira nonkwonani siyuun siir kipi tirbu. ²⁸ Mi kara kimiirin pi yai kwira saiir warar nankin boinki. Inkamin siya nhwo ara kigikigi wig iramin mi tiki hiriinan inkamin siir kwoinin yo nonkwonani siyuun siir bidi tirbuin. ²⁹ Mi kiriir inigan nhwonain kiriirin siya nipiyaokinami siyu biye tiram mi kira siirin habitkigi. Yo miyik rani, kiriir piu haimiya saeya mi kiguguwi mi iripi hiriinan yo miyiki miyik rani, kiriir piu irkaka saiirin paeya nitkaigi. ³⁰ Mi

kiriir #na #niga kiriirin saeya kiyapiyaok#inami siyu biye t#ram mi saiirin kaigr#p itkaigi. Y#o miyik rani, kiriir pu haimiya saeya mi kiguguwi, iriipi hiriinan miyiki miyik rani, kiriir pu irkaka saiirin paeya nitkaigi. Iriig.

Wigkam sopni siyug#n
(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)

³¹ Biya Moses siya h#nina win bo#nkikin mi inkam nw#rin siya siir wig aiir sopkiyam naingwowi mi siya saiir sopkiyam#n yokwo w#tisim kw#ra win hauugi. ³² Mi kara yai kw#ra kimiirin pi warar n#nk#n bo#nkii, inkam#n siir wiga aiir sopkii mi siir wig saeya hi bi nanaemim#nka. Ti inkam#n siya tirbugikin ta wig aiirin iya saeya kam nw#r nini onkwonai#uwa mi saeya hi asi nanaeka. Ti mhoiyan kam#n saeya swokini ow#uw#n siya iriipi hiriinan sowawaiy#n hi asi nanaeko, ti hiriinan siy#u#n y#o biyan kam ieyar tirbugikin. Iriig.

Adi Komii siya nimbini siyug#n

³³ Mi yai nh#rim biya brougae Moses siya win#m yokwoni Adi Komii siir hirank#n, siya h#nina bo#nkikin, iya kira Adi Komii siir in#gin siir nikopaisisiri mi kira kipi nikopaisasae. ³⁴ Mi kara yai kw#ra kimiirin pi warar n#nk#n bo#nkii, kima dim#n nh#rim nimbina#m tiriyy#m mi mhoiya kipi swoki ikopaisisir. N#ngaka. Mi kima ninomor saiirin whisarii kipi nikopwaisisir. Whisarii rani, ninomora ya Adi Komii siir maeyauga. ³⁵ Mi kima dim#n wh#ram nimbiniy#m nu iirin whisarii kipi nikopwaisisir. Dimusi rani, nu#n y#o Adi Komii siir #ga aiir nokwosiisika. Mi om komii Jerusalem#n

iriipi hiriinan kipi mi tir. Dimusi rani, yio Inkam Komiiyin Adi Komii siya nu kigriiraowiyin, yio siir om komiigin. ³⁶ Mi kira kiriir mwoin siir kipi dapboin ikopaisisir dimin whiram nimbiniyim. Niingaka. Dimusi rani, kira kiriir kana saiir kanmai whir tirim wi dig nwo rani, whisinin yhiuwinan nwowamin. Niingaka. ³⁷ Iiya kima iikamim simiirin dimin mini, kima hiniina boin, ihi kara wa tiri, iyie? Kara wi tir tani. Ti siyiu hiniinin yio wadiekin mi kira yaeya yai kwir swoki boini ya saeya Setan siir yaiga. Iriig.

*Yamdiyamdi tirni siyugin
(Lk 6:29-30)*

³⁸ Kima bidi wakaeyim biya Adi Komii siir yayim Moses siya hiniina win boinkim, inkam nwirki kiriir nhwo iir mantibugii mi ni kira siir nhwoin yamdiyar ti swoki hopripugi. Mi inkam nwirki kiriir bigmiu iir ninouhai mi kira siir bigmiuwun wi yamdiyar ti swoki inouhai. ³⁹ Mi kara kimiirin yai kwira pi warar mi inkin boinkii, kima iikamim kimiir tərbumbuwiyim simiirin yamdi kipi swoki tirbu. Niingaka. Mi kimiir yaeka inkam nwirki tiokii mi kira yaeka yarmi kwira ha ti swoki inkpit okwoki, siya swoki inkin tiokiyam. ⁴⁰ Mi inkam nwirki kiriirin inkam komii yai hidiyin saika boini kiriir yuisa kou ana saiir haiyam mini mi kira siirin yuis prieiya piu irkak aiirar nii irkakiya warar dinkan hauugi. ⁴¹ Mi inkam komii nwirki kiriir boini kingiin niimau siir digworaekwo imiir hainamim mi kira saika ha ti swoki hainis apnam arurig mi kira maigimairga dwonam. ⁴² Mi inkam nwirki kiriiram sruii dimin

whir siir hauuam mi kira siirin ha hauugi. Mi inkam nwrki kirir waraurankin priihainami dimin whir mi siirin ha prii hauugi. Iriig.

Siyuin sau omomin siiram naingwowi ieya
(Lk 6:27-28,33-36)

⁴³ Kima bidiyar iki wakaeyim yaiya biya kam nhirim sima boinkiya saeya hinina boinka, kima kimiir nomiyauwim simiiram daingwo mi kima io kimiir sau omomim simiir dwo. ⁴⁴ Mi kara yai kwira kimiirin pi warar ninkin boinkii, kima kimiir sau omomin siirsi daingwobuna mi iikamim kimiir tɔrbumbu ninkin haiginuwiyim kima Adi Komii siiramim simiiram kwisboinki simiir whinkinsiis haiginuwam. ⁴⁵ Mi kima ti hiriinan siyuin siir tiri mi kima wi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin wi siir yinisim nwowi. Mi siya biyeyin wi siir tirkii, iikam biyie biyeyim mi iikam wadie wadie ikim simiir koua niuyaim. Mi siya nao pa mi tirkii, iikam biyie biyeyim mi iikam miyyik miyyik ikim simiiramim. Mi hiriinanin kima iikam whiekakim simiirim daingwokwonanaei. ⁴⁶ Mi kima iikam kimiiram naingwowyim simiiramar timi naingwo. Mi kima wi piki hinin diminin siir haii? Nningaka. Adi Komii siya kimiirin wi dimin whir hauu rani, yio ti hiriinanin dimin komii rani. Mi kam biyeyim omom omomi umir haiiyim yim iriipi hiriinanar mi tirikim kamim simiiram naingwowyim. Ti hiriinan diminin yio dimin komii rani. ⁴⁷ Mi kima kimiir nomiyauwim simiiraramar hinina boini, akamie mi kima wi dimu dimin haii? Adi Komii siya wi dimin whir swoki hauu rani. Nningaka. Yio ti hiriinanin yio dimin komii rani. Iikamim

naingwo tɪbmii karamaeyim sima hiriyyar mi tirikim, yio dimin komii rani. ⁴⁸ Kima sibgu dwowipisu iikamim simiir whwonkam idan, kimiir Adi Komiiyin ninomor kou hiranin siya sibgu owipisuwiya saiiir hiriinan. Iriig.

6

Iikam Paeprikabim simiir whindiriraerar haiginuwi siyiu ikin

¹ Kima sibgu mintarao, kima ha kipi naingwo kimiir inig imiir hainanim mi kima mai miyik miyikim Adi Komii siirim, iikamim simiir whwonkam ida nɪsiimauim sima nwoki kigim. Nɪngaka. Mi kima hiriinan tiri mi kima wi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin, wi siir digworaekwowim simiir hai rani. Nɪngaka.

² Mi hiriinanki nuwi kira iikam paeprikabim umir digworaekwo simiir hauuwi, kira kamim kid masiyim bi simiir kipi nikropki kimiir bi namk-wokinamin, ti kamim niksisaeyim simiir hiriinan mi iya sima diminim paeprikab iikamim simiir hauuwiyim iki siyiuim sim sima hiriinan minam tiri iikamim sima nwoki hainanim simiir inig imiir. Kara kimiirin yaimwovar boinki simiir diminim, yim sima bidi haigiyim mi Mhoiyya Adi Komii siya simiirin wi dimin whir swoki hauu rani. ³ Mi kira iikam paeprikabim simiir whinkinsiis haiginuwi mi kima digworaekwowim wi iikam nhirim simiir whwonkam ida kipi hauu o iikam nhirim simiir kipi boinmauu. ⁴ Kira hindara haigiprakai hauu mi mhoiyya kiriir Adi Komiiyin siya kigi kira siyiu miyik tirin mi siya wi dimin miyik miyik imiirar mi hauugi miya kira mriiyya saiiirsiyin. Iriig.

Nhwo kwisboini siyugun
(Lk 11:2-4)

⁵ Mi iya kima nhwo kwisboiniyim, kira iki kamim niksisaeyim simiir hiriinan kipi tir, yim simiir kwoinim minaramar naingwodikim nhwo iki omakaim yaimin dimin nidwokai wakaeiyim mi iki siyu komiiyim sim siyumig siyumigim sim kwisboinamim iki iikam simiir whwonkam ida mi sima simiir inig nwoki hainanim. Kara kimiirin yaimwovar boinkii. Yim simiir diminim bidiyar haiyim biyar. Mi Mhoiia Adi Komii siya simiirin wi dimin whir hauu rani. ⁶ Mi kima nhwo kwisboinam mini kimiir Adi Komii iirim, kira kiriir yapa maeyau krakra damwowu, pi inkamki kig karamae kimiir ywo mi mhoiia kimiir Adi Komiiyin inkamki kigmimin karamae nwowin mi ta maeyau krakra airin wi siya siyar kigi. Mi siya kiriirin wi siyu miyik iirar nisisimauwi.

⁷ Mi iya kira nhwo kwisboiniyim mi yai nhirim kiriir kwoinairgar kipi naingwo kiyaiyokiyokiyam, iikam biyeyim naingwo tibmii karamaeyim simiir hiriinan. Nningaka. Sima hinina naingwokim tiki yai prie prieiyim sima kwisboiniyim mi simiir uruwai siyaowaiyim simiirin pa wakaei. ⁸ Kima simiir siyu iir kipi nap. Whisarii rani mi iya kima siiram niki sriboin karamaeyar niki owiyim mi kimiir Adi Komiiyin siya bidiyar yonkwokikaiwinin, diminin kima hainguguin siirin. ⁹ Iya kima nhwo kwisboiniyim kima hinina kwisboin, krimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin: krima kiriiram kwis boini kiriir inigin siirin dimin whirki bi kibukin. ¹⁰ Iya kira digworaekwo

whiekakim simiir kigirkakan aeya witsisau, mi krɪma nu tirin, wari ninomor kouanim Adi Komii siir paekwosimim sima mi wakaeyokna diriraerariyim simiir hiriinan mi wakaeyokna diriraeraram tiri. ¹¹ Kira panaowin krimiirin naeyim pi taka iya sair naeyirya whaugi. ¹² Kira krimiir dimin biye biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigi, iikamim krimiir tirbum krɪma haiyoprimdiyumiigiyim simiir hiriinan. ¹³ Mi kira dimin biyeyim krimiirim kipi kigninkinki krimiir kinankuwam mi kira krimiirin yu biyemi biyan inkam komiyyin siirsi ti haiyapyok haiginu!

¹⁴ Wakae mi kima iikamim dimin biye kimiir tɪrbumbu haiginuwim, simiir dimin biye imiir haiyoprimdiyumiigi mi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin, kimiirin wi hiriyyar mi tiri. ¹⁵ Mi kima iikam nirmi dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigi karamae nwowi mi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin, kimiirin wi hiriyyar mi tiri. Iriig.

Nae haiyani siyu iki.

¹⁶ Mi iya kima nae min haiyaeiyim mi Adi Komii siirim kwisboiniyim, kimiir whwonkamim iki kamim niksisaeyim sim ninkikiyim, hiriinan kipi ninkiki. Simiir whwonkamim minam ninkiki iki iikam nirim sima nwoki boinim, yim nae haiyaeikim mi simiir inig nwoki hainanim. Kara kimiirin yaimwowar boinkii, yim sima simiir digworaekwowim bidi haiyim. ¹⁷ Mi iya kira nae

min haiyaei mi kiriir whwonkamın sibgu whausok tatao mi kana ha timi sibgu hopsın. ¹⁸ Mi sima kiriirin wa ninokninkin tani kira mhiigi naowi. Niingaka. Kiriir Adi Komiiyin inkamki kig karamae nwowiyin, kiriirin wi sasar ninokninkini. Ti digworaekwowim kira nımprıo dirıraerarım. Mi mhoiıya siya wi siyiu miıyık iıırar tiri kiriirin wa hauu kiıyıuwi. İriig.

*Siyiu digworaekwo miıyık hangiriyiu haigini ikin
Adi Komii siir hir
(Lk 12:33-34)*

¹⁹ Digworaekwo miıyık miıyıkim kiramair kipi hangiriyiu haigina ti nu iirin. Yio tiki nuın kikom tapın aii minim wi sima tirbumbugiyami. Mi kamım hii tauaeiyim pi omaka aiırar niınikirimtıo ninopkainami ti digworaekwowim simiir haiyam. ²⁰ Mi kima nu tirin miı miıyık miıyıkim ninomor kou hirin wi Adi Komii siyar hauuwi yio kikom tapın aii minki bi tirbuwikim mi hiıyan kamım wi niınikirimtıo ninopkainam tani digworaekwo tauae haiyamın. Niingaka. ²¹ Mi maeyauwa kiriir dimin miıyık miıyıkim sima nwowin mi kiriir kwoınbudın omwai waiyayokiyokiıyın wi ti om iıırar mini owouwi. Mi kira nuan diminim simiiram kipi naıngwokwonanae. Kira Adi Komii siir dimin imiııram daıngwo iski. İriig.

*Kwoın niıyani paeka
(Lk 11:34-36)*

²² Nhwowin yio piu saıir niıya haiginiıuwikin. Mi kiriir nhwowin wadiıyar niki owi mi kiriir nhwowin digworaekwo whiekakim simiirin ina kigomok irkakin nhwowin yio piu irkaka saıırar

n̄iuya irkakikin, kwoin̄in ȳio nhwonakin m̄i kira sibgu aingwowi m̄i kira wadiyar nwowi. ²³ M̄i kiriir nhwown̄in siya biȳie nwowi m̄i ni w̄i hindara natisir whaowae iuwi. M̄i kiriir kwoin̄in dim̄in biȳeyam naingwowi m̄i siya w̄i niibwomambwo komiiyar namwowi iuwi m̄i t̄i dim̄in̄im kiriir wa-raur nwowim̄ yim̄ m̄i iȳiki m̄i iȳiki m̄i iuwi. Iriig.

Kwoin̄ whisairni siyiugin

(Lk 16:13; 12:22-31)

²⁴ M̄i inkamin̄ biyan inkam̄ nwiswo sowiir m̄i m̄i iȳik kwiso sowiirar sibgu m̄iri swowi m̄i siya w̄i kwira saiir sibgu m̄iri m̄i kwira w̄i diḡumii haiḡngiki m̄i ta īi aiirarin̄ siya um̄ir m̄i aiiramar naingwo tibm̄i iski m̄i siya Adi Komii siir m̄i m̄i iȳiki saiirin̄ w̄i pan̄ina sibgu m̄iri, ha? N̄ingaka. Iriig.

²⁵ M̄i kara kimiir asi boinki m̄i kima kimiir kwoin̄budin̄ siirsi kipi naingwoyimiyok boin̄ m̄i ha kipi boin̄, kr̄ima w̄i dimu dim̄in naei? M̄i w̄i dimu dim̄in kwiyaei? M̄i kima kimiir pīu aiirsi kipi naingwoyimiyok boin̄, kr̄ima w̄i dimu dim̄in m̄i haigiprakai. M̄i tari kiriir kwoin̄budin̄ omwai waiyayokiyok̄īiyin̄, ini nae siir haiburin̄ m̄i kiriir pīua ini ȳiuis saiir haibura. Adi Komii siya tirkikin̄ kiriir pīu kwoin̄budin̄ m̄i kira siirar wakaeyokna iski m̄i t̄i dim̄in̄im kira whaowaeyim̄ w̄i siyar hauwi. ²⁶ Kima ipiyin̄ im̄iir k̄ign̄inokn̄ink̄ink̄i, yim̄ sima nae m̄in̄ bī n̄inkikin̄ aeikim̄ m̄i naeyim̄ omakanau bī m̄i m̄iri haiḡikim̄. N̄ingaka. M̄i kimiir Adi komiiyin̄ ninomor kou hir̄ nwowin̄, simiirin̄ nae siyar hauu aeȳiski. M̄i wim̄ kima ini ipiyin̄ simiir haiburim̄ m̄i siya kimiirin̄ wa sibgu k̄igr̄aowi. ²⁷ M̄i kimiir nw̄irki ha

naingwowi, siya biewi nhirim wi omwaiyar swoki hainis waiyayokiyoki, aniya? Nningaki nningakiinga. ²⁸ Mi kima yuis digworaekwowam dimusi naingwokwonanaei? Kima kipim numir nwowiyim simiir kig, yim sima panin panina nimbiam. Yim sima minan mrii rani. Nningaka. Mi yim sima yuis min bi nonkwokwowikim. Nningaka. ²⁹ Mi kara kimiirin yaimwowar boinki, biya inkam komii Solomon siya puaiyim siir puaipai puaipaiyim, ta kipa saiir hiriinan puai miyik bi nwoka. Nningaka. ³⁰ Ta kowa saeya mi kip aka Adi Komii siyar sibgu tirki mipi miyika nimbiam. Tapa ko kip sowa wadieyar nwowi mi waka sowa waigi mi wi paeya sima nitkaigii. Mi wim kima ini ko kip sowiir haiburo. Mi Adi Komii siya wi kimiirar mi sibgu kigiraowi. Mi kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siirimin kirie nwo karamae dimusi nwowi, ha?

³¹ Mi hiriinanki niuwi kima hinina kipi naingwoyimiyok boin, krma wi dimu dimin naei mi wi dimu mi haigiprakai sasaei puua kima hiriinan kipi naingwo. Nningaka. ³² Yio tiki hiriinan digworaekwowim simiiram in iki iikamim naingwo tibmii karamae nwowiyim, sim ninaingwoyimiyok boinikim. Mi kima simiir hiriinan kipi naingwoyimiyok. Mi kimiir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin, siya ina ninokninkinin ti digworaekwowim kima hainguguwim simiirin. ³³ Kimiir biyan kwoinin ta iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana mi siir siyu miyik ieya minan siiram ti mrii. Mi mhoyiya siya ti digworaekwo nhirim wi kimiirarar swoki inkin

hauu mímírki. ³⁴ Mí híriinanki níuwi kíma digworaekwowím waka nímbyamaním símíirsi kípí naingwoyímíyok. Mí ígwír ígwírín dimín híkak híkakím ha nímbyamikím. Mí tapan dimín híkak híkakím nímbyamíyím símíirarar hai, wakaním símíir wara kípí nínkín hai. Ta íiya saír digworaekwowím yím símíiraramar tímí naingwo. Iriig.

7

Inkam nwírni kípí híd (Lk 6:37-38,41-42)

¹ Kíma inkam nwírni kípí híd wím wí Adi Komii siya mí hídisi. ² Mí ta híriinan yaiya kíma boín híuriyíuwa íkam nírímí mí Adi Komii krímíir Wanín siya kímíirín wí híriinanar mí boín híuriyíuwi. Mí kíma íkam ímíirín híriga mí hauuwi mí Adi Komii siya kímíirín wí híriinan íirar swokí iyopkíyíuwi. ³ Mí kára paeka síma kíríir nomíiyauwín síir nhwo íir nwokaiya saír dimusi kígí mí kára wara paemír komíiya kíríir nhwo íirar nwowa saír bí naingwowarkainakín, aníya? ⁴ Mí kára kíríir nomíiyauwín síirín hínnín dimusi mí práiboiní, nomíiyau, kára wara paeka kíríir nhwo íir nwowa saír haiyam tíri mí wara paemír komíiya kíríir nhwo íir kíikiríníua ya dimuga, ha? ⁵ Kára níksísaeyakí waiwígín! Kára bíiyín wara paemír komíiya kíríir nhwo íir níripua saír tiki íiníkíibwaeki. Mí mhóíiya kára wa nwokí kígomok íiníkrae haiyím kíríir nomíiyauwín síir nhwo híir nwokaiya paeka síma saírín.

⁶ Kíma dimín míiyík míiyíkím Adi Komii síirím dimín whírki kímбу karamaeyím inkam bíyíeyím

wrananim simiir kipi hauugi. Dimusi rani, mhoiyya kimiirin wi simar swoki kwaeniniyokna pii. Kimiir dimin miyyik miyyikim iikamim humanim simiir kipi hauu. Dimusi rani, sima ti dimin imiirim bi naingwokim mi ti diminim wi igani sima ninkin okwonami. Iriig.

Inkamim nhwo kwisboinanaeyim simiir siyiu ikin
(Lk 11:9-13)

⁷ Mi kima Adi Komii krimiir Wanin siiram kwisboini diminam mi siya wa hauuwi kimiirin. Mi kima diminam hansiri mi kima siirin wa kigi. Mi kima ano iir kaigakani mi Adi Komii siya wa haiwaokii. ⁸ Mi kara kimiirin yaimwowar boini, inkamim Adi Komii siiram kwisboiniyin sima pi dimina mi haii. Mi inkamim iki diminam mi hansiriyin yio siya siirin wa hauuwi mi inkamim ano kaigakani mi Adi Komii siya siiramim wa haiwaokii. ⁹ Mi kimiir inkam nwin siir yinisimim siya siir ad iiramim nipuam boini mi adin siirin wi siya hauugi, aniya? Ngingaka. ¹⁰ Mi yinisimim ad iiramim anasuum boini siir hauuam mi adin siirin wi mipug biyie siir hauugi, aniya? Ngingaka. Siya wi hiriinan tir tani. ¹¹ Mi kima ti iikam bibiyeyim, hai min tauaeyim sima simiir yinisimim simiirin dimin miyyik miyyik imiirar mi hauuwikim. Kimiir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin siya ini nuan ad imiir haiburin, siya dimin biyekak rani, yio siya wi hiriinan digworaekwo miyyik miyyik imiirar mi sibgu hauuwi iikamim siiram srii.

¹² Kara kimiirin yaimwowar boini, ti yayim simiir yaimwokiayimwowa biya Moses mi profet kamim sima winkiyim yokwoni sima. Siyiu

miiyik diriraerar iikam nhirim simiirin kira naingwowyim sima diriraeraram kiriir saiir hiriinan. Iriig.

Ano kopsim mi ano komii
(Lk 13:24)

¹³ Kima ano sapisapin siirgi siirar dapninopkainam. Dimusi rani, anowin maeyauwa paekaka saiir hiriir namiyin, yio prasae rani, bwaeya komiigin. Mi siyiuin siir namiyin bimbuiwi rani mi iikam whiekakim wi siirar nami. ¹⁴ Mi anowin kwoinbudin omwai waiya yokiyokiyin siir hiriir namiyin yio kabigikabi rani. Mi iikamim ti siyiuin siiram namiyim minan miriinamikim. Mi siirin nwinwira iriraki hansiryiskaii. Iriig.

Kima profet niksisaeyim simiirsi mintarao
(Lk 6:43-44)

¹⁵ Kima profet niksisaeyim simiirsi mintarao yim sima kimaka wi yai iyop nini onii. Mi wim kima wa naingwowi sima inkam miiyikim yaimwowar boinikim. Nningaka. Mi simiir kwoinim yim miiyiki miiyiki mi iuwi, ini wranan ywowin, kimiir niksisaeyam mi sima kimiir naingwo tibmii aiir warar mi tirbuwi. ¹⁶ Kima bidiya yinoknankinim simiir siyiuin sima tiriyan. Mi ti pae sinin siya wi tab bud rani mi niowin iriipi hiriinan siya wi am mi bud rani. Nningaka. ¹⁷ Mi hirii hiriinankina pae miiyik miiyikim yimbi paenid miiyik miiyik imiirar mi budi mi pae bibiyeyim yimbi paenid biyie biyie imiirar mi budi. ¹⁸ Pae miiyikin siya paenid biyie bi budigin. Nningaka. Mi pae biyeyin yio paenid miiyik bi

swoki budigin. Nningaka. ¹⁹ Mi paeyim nae miyik bud karamae nwowiyim yim wi paeya sima niyitkaigaigii. ²⁰ Mi kima wa ninokninkini profet niksiseae simiir siyiuin sima tiriyin.

*Kara kiriir bi ninokninkin
(Lk 13:25-27)*

²¹ Mi kima hinina daingwo iikam whiekakim sima kariirin hinina dapikuwi, kariir Biyan Inkam Komii, sima Adi Komii siir yinisim tani. Nningaka. Sima wi nhirkimaka nami iya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ninomor koua hiriirin. Mi inkamin kariir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin siir kwoin iirar sibgu api mi siya wi siir kigiraowi. ²² Mi taka ii komiia Adi Komii siya iikam whiekakim simiir hidi, wi kariirar dapboin wini, Biyan Inkam Komii, Biyan Inkam Komii, nim krima kiriir inig iir miringim! Adi Komii siir yaiya iikam simiir. Mi iki uridyiu biyie biyeyim simiirin krima kiriir inig iirar haiswonimniskigim! Mi krima dimin kirie komii komiiyim kiriir inig iirin kasakasa bi tirkim! ²³ Mi taka ii aiirin kara simiirin wi hinina boinmauu wakaei, kara kimiir bi swoki inokninkin miminkin. Nningaka. Kima siyiu bibiyie tiraki waiwigim, kima damki! Iriig.

*Omaka isair mriini siyugin
(Lk 6:47-49)*

²⁴ Mi inkamin kariir yai aiir wakaeyokna diriraerari, yio tiki hiriinan inkamin kwoin miyikakin, yio ini inkamin omaka siiya idwo mriiyin ini siir hiriinan ywowin. ²⁵ Mi ta iya opud nao owie komiiyin ha nitin ta omaka aiir

namitiunii mi saeya bi nakainamka. Nningaka. Dimusi rani, ta omaka ini siiya kirie kirieyim nu aowa nwokaiyim simakar yauni owiuwim.

²⁶ Mi inkamin ta kariir yai aiir wakaeyokna karamae nwowiyin, yio ini ti inkamin omaka aowi maeyau miriyyin ini siir hiriinan ywowin. ²⁷ Mi iya opud nao komigi nitiyim mi owie komiyyin ha mi itin mi digworaekwo hiriinanin ta omaka aiir namitiuniyim mi saeya ina yakainama. Ihi, saeya ina yakai imik uguskiya.

Jisis siir kirie komii aeya

²⁸ Jisis siya ti diminin siirin ha boin digiyin mi iikam whie komiyya ini hindara yanaakiyim ti yai hiriinanin siya boinmimauuwim simiirsiiyin.

²⁹ Dimusi rani, siya simiirin kamim siyiu komii ninokninkiniyim simiir hiriinan bi boinmimauugin. Nningaka. Siya simiirin inkamin inigakin siir hiriinan boinmimauugin. Iriig.

8

Jisis siya inkamin paowai minkim pisiikomkopouwin siir haiswoniskiugin

(Mk 1:40-45; Lk 5:12-16)

¹ Mi Jisis siya mhu hiranki niunaiiniyin mi iikam whie komiyya ini siir mhoiyar sidkaenamim. ² Mi inkam nwirin paowai minki pisiikomkopouwin ha nitiin siiram mi siya ogmwo ini siir whwonkam idair ini akaihiuniyin. Mi siya ina boinin, Biyan Inkam Komii, kira kariirsi naingwobumbuwi mi kira kariirin pa haiswoniskiigi. ³ Jisis siir ina siir ha nonkwokiyin mi siya ina boinkiyin, kara ha naingwowi, kira wadieyar dwoki! Mi paowai

minim siir pisikomkopouwim ha digiyim mi biri kimiminkikin siya ini wadiyar ywokiyin. ⁴ Mi Jisis siya siir boinki, kira sibgu wakae! Kira wi inkam nwirni kipi swoki boinmauumimin. Nningaki, nningaka. Mi kira kiriir pua pris inkamim simiir tini isiimauuiu. Mi kira wi naemin dinkin imiiaeki, biya Moses siya boina sair hiriinan. Mi iikamim sima wa nwoki inokninkinim kiriir ma Adi Komii siya bidi digiya. Iriig.

*Jisis siya sauan kamim simiir biyan inkam in siir miyan inkam iir haiswoniskikin
(Lk 7:1-10)*

⁵ Mi mhoiya Jisis siya om Kapaneam hiriir napninopkainamin mi om komii Rom hiran kamim yaii niniyim simiir biyan inkam in ha nitin mi siya siirin hinina yasriini, ⁶ Biyan Inkam Komii, kariir miyan inkam in siya makakin, ini omaka hirar whwonkaiyin. Mi siir iga in minim bidi yaowiguskiyim mi siir pua kimpipisu prasae kin tani. ⁷ Mi Jisis siya siirin hinina boinki, siirin pi kara nini haiswo niskiiyuwi mi siya pi wadiyar nwokii. ⁸ Mi kamim yaii niniyim simiir biyan inkam ieya boin, Biyan Inkam Komii, kara inkam paii rani mi kira kariir omaka pa nit rani. Kira hinda yaiyarar boinki mi kariir miyan inkam in pi wadiyar nwoki okiyim. ⁹ Mi an kara iripi hiriinan ini iki kam nhirim inigakim kariir kigriarowiyim, ini simiir aowa mi owin. Mi karaki karar kigriarowiyim, kamim yaii niniyim simakisimaingim. Mi kara nwirni boinkii, kira dam! Mi siya pa mi ami. Mi kara nwirni, hinina mi boinkii, kira wit! Mi siya pa mi iti. Mi iki kariir miyan inkam iir boinkiyim, kira ta mi aiir ti mirii

mì siya pa diriraerarii. Kara bìdi yinokninkinìn kàra pì yaiyara boínki, kariir miiyan inkamìn pì wadiyar nwoki.

¹⁰ Mì Jìsìs siya ta yai aair wakaeyìn mì siya ìni hendarar yanaakiyìn. Mì siya kìmìdina iikamìn siir mhoiiyar namìn simiir boínki, kara kìmìirìn yaimwowar boínkii, kara iikamìn Isrel mì iikam nhirìn simiir hirìn inkam nwìrìn tì inkamìn siir naingwo tìbmiiya saiir hiriinan naingwo tìbmii inkam nwìr bì kigìn. Nìngaki, nìngaka. ¹¹ Kara kìmìirìn yamwowar boínkii, iikam ombud komiiyìn bìeki nìtiyìn mì bìeki nìkiiyami ìkin, wì hirankì nìtì mì sima wì krìmiir brougaeyim Ebrahim Aisak mì Jekop, wì simakar nini idwo aeyiwi, maeyauwa Adì Komii siya iikamìn mì digworaekwo whiekakim simiir kigìrkakana saiir. ¹² Mì yìnie whiekakim nu Isrel hir nìyìoninkinìn simiirìn wì Adì Komii siya nhinikriropkii, maeyau ìmìrìma saiirìn. Mì ta maeyauwa sima kauu prasae kìn tani. Mì wì simiir big ìmiirar naegiyimkiyikaeyami. ¹³ Siya ha boìn digiyìn mì Jìsìs siya yaii nini kamìn simiir biyan inkamìn siir boínki, kàra omaka dam! Kara ha naingwowi, tì digworaekwowim, wì ta kiriir naingwo tìbmiiya wadi saeyar swoki imbiyami. Mì ta yaiya saiir mhoiiya biri kìmiminkikìn, ta ìi aairarìn, siir mii mii inkamìn ìni wadiyar ywokiyan. Iriig.

*Jìsìs siya Pita siir nìu aair haiswoniskikìn
(Mk 1:29-34; Lk 4:38-41)*

¹⁴ Mì mhoiiya Jìsìs siya ha namìn Pita siir omaka hiriir mì siyar kig, Pita siir nìua hii hirar wh-

wonkaii. Ya ma pi'u huuwa kɛniya saeya niiga.
 15 Mi siya saiir ina aiirarar nini onkwokiyin mi ta
 ma pi'u huuwa kɛniya saiir nwowa ina digiya. Mi
 saeya ha ninsiin idwowa, ini siir nae imiirar swoki
 kwinsiin diriraerara. Iriig.

16 Mi mhoiya naiowaka sima, simiir iikamim
 uridyu biyeki nitkiyim, ina yitim Jisis siiram.
 Mi siya iikamim uridyugi nitkiyim simiirin
 hinda yaiyarar boinkiyin mi ti iikamim ini
 wadiyar ywokiyim. Mi siya iikamim maki
 niyim simiirin warar yinkin haiswonimniskigi.

17 Mi siya ha boin digiyin mi yai kwira biya Adi
 Komii siya boinkiya profet Aisaiani, saiir swoki
 boinourwokaigikin. Siya hinina boinkin, siya
 bidi haiyoprindiyumugiyim krimiir ma biye
 biyeyim mi krima miyik asi nwowi. Iriig.

*Siyyiin Jisis siir mhoiya nami ikin
 (Lk 9:57-62)*

18 Jisis siya iikam whie komiia simiir kigin,
 siir nakaeyokainiyim mi siya kamim siir kigna
 miriyim simiir boinki, nimbini hinda whigbid
 mirmiia ninidnaidami. 19 Mi inkam nwirin
 siyiu komii ninokninkiniyin ha nitin mi kimidina
 siya yaboini siirin, hae! Ti nowomwarkaiyuan
 inkamin kara iki omom omomim kira namim
 tiriyim kara kinaka warar kainanaowamar tiri.

20 Mi Jisis siya siir boinki, ini wakaeyin, niimauan
 wra biyeyim, yim nu tirin nokakargim. Mi
 ipiyinim iriipi hiriinan, omakakak. Mi Yaowae
 Adin nimomor kouanki nitin, yio pi'u kikinsiisan
 maeyau karamaeyairgin. Niingaki, niingaka.

21 Mi siir kigna mirii inkam nwirin siya boin,

Biiyan Inkam Komii, kara biiyin kariir ad iir nini haingikaigiki. Mi kara pi kariir mhoiia niti. ²² Jisis siya ina yowarkii boinin. Niingaka. Kira kanaka tariinanar kwit! Wari inkam wirin, yio inkamim naingwo tibmii karamaeyim inkam wirnanim yim sima, simar ti swoki haingikai. Iriig.

*Opud komiia Jisis siya boinkiya ina digiya
(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)*

²³ Jisis siya ha boin digiyin mi siya i aiir nani kwiriyin mi siir kigna miriyim kamim, yim ini warar mani kwiriyim. ²⁴ Mi sima ina yinidnadamim yarmiiya mi opud whoimwini rani, whi hir hugnatmairiba. Mi hinina pariiparii i aiir niswitnatkaiyim. Mi siya ini inau hirar whwonkai taowin. ²⁵ Mi kamim siir kigna miriyim, ha namim, ina yami indguwim siir. Mi sima boin, Biiyan Inkam Komii, kira krimiirsi daingwoyimyok mi krimiir whindiriraerarki, krma pa nokwomwainainami. ²⁶ Mi siya simiirin hinina yowarkii boinki, kima dimusi nididi, ha? Wari kiiir naingwo tibmiiya saeya komiigi mi iuwil! Mi siya ha boindigiyin ina yinsiin idwokaigiyin mi kimidina io opud hinin sowiir ywoki. Mi biri kimiminkika opuda ina yinkisanakiya mi opa ini mokmokuwaiya ywomaimiigiya. ²⁷ Mi siya hiriinan turkiyin sima ini hindara yanaakiyim. Mi ini sima simar yomboin amboinkiyim, siya ti inkamin dimu naeikisae. Opud hinino ini siir yaiyar mi wakaeyoknakiyo, ha? Iriig.

Jisis siya haiswoniskigigo inkam nwiso uridyūgi ntkiiyo

(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)

²⁸ Mi Jisis siya whigbid mirmii kwira saiir hiriir ha nimbiamin, Gadarani nu siir mi inkam nwiso uridyū biyekē ntkiiyo ina yitwo siiram. Mi ti inkamnwiso sowa maeyauwa inkam haŋgikaiiya saiir hiranki nitko. Mi inkam nwiso, sowa uridyū biyenan bidi ywokiyo. Mi iikamim ti siyū iir paninsi yapsi, sowa tiowisi sima hiriinansi nididgim. ²⁹ Mi sowa ina kauwok boinamnankiyo, ti Yaowae Adin ninomor kouanki nitin, kira krimiirin dimu dimin tiram nitkin, ha? Mi iya digana ina niki owa kira maeyau biyeya saiir nikropkiyana krimiir tirbumbuamin. ³⁰ Mi ti hu isid komii whirin arurig hirar nokwo aekin. ³¹ Mi ti uridyū isid komiyyin ha nhinkii kaugiyim mi ina boinkiyim Jisis siirin mi kira krimiir nhinikropkii mi kira krimiirin warē hu isid komiyyin siirim dikropki. ³² Mi Jisis siya simiirin ina boinkiyin, kima damki! Mi ti uridyū biyeyim sowiir ha haiburgiko mi sima ina yamkiyim ti hu isid komii iiram. Mi ti hu isid komiyyin ha niwitamim, ini siiyeno whirin siirarar iwit iugugusamim. Mi sima ini mhiuno whi kwira saiir kwiyae haŋgrimkrikiu aokaonamim.

³³ Mi kamim hu imiir waikaowiyim, sima ina yidamkiyim. Mi sima om komiyya hiriir ha niwit nimbimbiamim mi ina ini boinmimauuwim dimin sima kignaniyim simiirin. Sima diminin inkam nwiso, uridyū biyekē ntkiiyo, sowiir nimbiamin, siir warar ini boinmimauuwu. ³⁴ Mi saiir mhoiya iikam whiekakim ti om komiyyin

siir hiranim ina yitim Jisis siir kigam mi sima ina yididim. Mi ina nhinikriropkiyim siirin, nu maeyau kwira namim. Iriig.

9

Inkamın iga in ninsimsiriuwın Jisis siya haiswoniskiigin

(Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)

¹ Mi Jisis siya igopsim ira saiir nani kwiriyin mi ina swoki iyikidamin whigbid mirmiya hariir. Mi siya ini siir omki om iirar swoki amin. ² Mi sima simiir inkam nwirin kuminki naoninsimsiriuwın ina hainaniyin, Jisis siiram. Mi siya ini hi aiirar whinaniyin. Mi siya simiirin hiriinan kigiyin, sima siiram naingwo tıbmii, siya siir haiswoniskiियim mi siya ti inkamin kuminkin naoninsimsiriuwın siir boinki. Nomiiyau, kiriir kwoinın kirie ti oki. Kiriir dimin biyeyim kara bidi haiyoprimdiyumiigiyim. ³ Mi mhoiıya kamim siyu komii ninokninkiniyim sima simar yimboin amboin. Mi tari ti inkamin siya nigbumbuwi. Mi siir ıgsop aiir nokwokairinain mini. ⁴ Mi Jisis siya simiir kwoin iir bidi yinokninkinkiyin mi siya ina boinkiyin, kima wari kwoin biye hininın kimiir kwoin au dimusi nwokaii, ha? ⁵ Paki hinin yai aki kariir kirie komiıya saiir nısiımauua? Kara ha boini, kiriir dimin biyeyim kara bidi haiyoprimdiyumiigiyim, anıya? Mi kara ha boini kira ha dınsiin apririrki, saeya, anıya? ⁶ Ta saeyar nısiımauuga mi ankara ha naingwowi kima dinokninkin. Kara Yaowae Adın ninomor kouankın nitin siya ti nu iirin inig kirie kakargin mi siya wi digar mi owi dimin biye biyeyim simiir

mi haiyoprimdiyũmiiyim. Mi siya ti inkamĩn iga ĩn nĩnsĩsirũwĩn siir asi boĩnkĩkĩn. Kira dĩnsiingi mĩpi kĩriir hĩi aĩrar dĩnsiĩn hainam mĩpa damĩgusam kĩriir omaka hĩriiyar. ⁷ Mi siya ha nĩnsiingiyĩn mi ĩni siir omakar yamĩgusamĩn. ⁸ Mi iikamĩm sĩma ti dimĩn hĩriinanĩn siir kĩgiyĩn sĩma ĩni nĩdidkakar yokiyĩm mi sĩma ĩni Adi Komii siir ĩng iĩrar hainankiyĩm. Dimusi rani, Adi Komii siya hauugin ta hĩriinan kĩrĩeya Jisĩs siirĩn ti inkamĩn siir haiswonĩskiiyĩn. Iriig.

Jisĩs siya Matyu siiram nĩkĩunakĩn siir mhoiyya namĩm

(Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)

⁹ Mi Jisĩs siya ta maeyauwa saiir haiburgikĩn mi ha napnamĩn mi siya youapkiĩgam kariirĩn kara omom omomi umĩr nĩdwokai haiiya omaka saiir nĩdwokai ti inkamĩn Matyu karargin. Mi Jisĩs siya kariir boĩnki, kira kariir mhoiyyar wĩt. Mi kara ha nĩnsiingiyĩn mi kariir digworaekwowĩm ĩni hĩrar iyopnĩsugigĩm. Mi kara ĩni Jisĩs siir mhoiyyar yamĩn.

¹⁰ Mi saiir mhoiyya Jisĩs siya omaka hĩr nĩdwokai aeyĩn mi kam nhĩrĩm omom omomi umĩr haiiyĩm mi kam bibiyĩeyĩm dimĩn biyie biyie tĩrkiyami ikĩm sĩma ha nĩtĩm, Jisĩs siya mi siir kĩgna mĩrii ikĩm kamĩm ĩni sĩmakar ĩni idwo aenyiyĩm. ¹¹ Mi Farisi kamĩm sĩma ti hĩriinan siyũ iĩr kĩgĩm mi sĩma kĩmadiniya Jisĩs siir kĩgnamĩriiyĩm kamĩm sĩmiir boĩn, warĩ inkamĩn kĩmiir nowomwarkaiyũwiyĩn, siya warĩ kamĩm omom omomi umĩr haiiyĩm mi inkam biyie ikĩm sĩmaka dimusi nĩdwokai aei, ha? ¹² Mi Jisĩs siya hĩriinan wakaeyĩn mi siya ĩna yowarkii

boinin, iikamim iki mamın karamaeyim yim sima inkamın paowai mın widiyin siirim bi namikim. Nningaka. Siiramın iikamim mamınki niyım sima simar namikim. ¹³ Kima ha dam yayım kara boinim simiir tikini aingwonaki Yokwo Komii saiir nwowim, ta yayia Adi Komii siya hinina boinkin, kara wraisu mın ninkin imiyyaeyim pi boriisopi. Nningaka. Kara ha naingwowi, kima iki iikam nhirim simiirsi daingwobumbu. Kara iki iikamim ha naingwowim krıma iikam miyik miyikim simiiram bi nitkin, simiir nikunaim. Nningaka. Kara iki iikamim ha naingwowim krıma iikam biyie biyekim simiir nikunam nitkin. Iriig.

*Siyu win mi siyu biyie sowa iripa kipi prid
(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)*

¹⁴ Mi taka iya Jon siir kigna miriyyim kamim sima ha nitim mi Jisis siir ya srini mi Farisi kam ikim mi krıma, nim krıma nae mina mi haiyaei mipi mhirima mi owi nhwo kwisboinam mi wara kirir kigna miriyyim kamim yim sima hiriinan tir karamae dimusi nwowi, ha? Dimusika? ¹⁵ Mi Jisis siya ina yowarkii boinkiyin mi inkamın wig win nonkwonaei mi siya siir nomiiyau imakar nwowi mi ta iya maigimaigani iiga, iyie? Hikak nwonı iiga. Mi nae minim pa haiyakii, aniya? Nningaka. Mi mhoyia ti inkamın wig nokwonain, inkam nhirkim ini ikunakii, siir nomiiyauim, simiir hirankar mi taka iya kima wi hikak saiir dwo mi nae minim saiir haiyakii.

¹⁶ Inkam nwirki yuis win mirmiiya yuis kaba saiir no iir bi swoki itkin pankin. Nningaka. Mi siya hiriinan tiri mi ta yuis kaba saiir no iir mi

ta yuus kaba wi saeya swoki mimbimbiraraokii. Mi nowin wi komiiyar nasae owiguskii. ¹⁷ Inkam nwirki wain wini opa meme kab isa saiir bi naokaigin. Mi siya hiriinan tiri ta op wain wina saeya niwit iyopiinaini mi ta meme is kaba wa nibiriyamkii. Mi wainin wi nu arar naokinonkwokwonam swokii. Mi meme isa ya wi warar ninkin iguskii. Mi yim sima wain wini opa pi meme is win aiirar naokaii. Mi sowa pi wadieyar naokaii. Mi sowa pi wadieyar ninan oswowi. Iriig.

Biiyan inkam nwirin siir yinisim yinugiyina mi wiga siir yuus aiir nonkwokiyaka sowirin Jisis siya haiswoniskiigiko

(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)

¹⁸ Mi Jisis siya yai hirar niki boinmimauuwun simiir mi Juda simiir biiyan inkam nwirin ha nitin mi siya ogmwo ini Jisis siir whwonkam idair ini hiiuboiniyin. Mi siya siirin hinina boin, kariir yinisim yinugiyina saeya tariinanar kwaonamka. Kira wit mi kiriir ina saiir wini onkwoni mi pi omwaiyar swoki waiyam. ¹⁹ Mi Jisis siya ha ninsiingiyin mi ini siir mhoiiyar yamin. Mi kamim siir kigna miriyyim sima ini saikar yinkin amim.

²⁰ Mi wig ira hir nwoka ya nhieki mi apidwodwomaimiiga biewiyim iuur whis. Mi ta wiga saeya kimidiniya Jisis siir yuus mwis aiir yaka apiyokna onkwoki. ²¹ Mi saiir kwoinararin saeya hinina naingwoka mi kara pi siir yuus aiirar nonkwokii mi ta nhieya pa ninkipraenakii. ²² Mi Jisis siya ha haiyug okwokaokiyin mi ina boinkiyin yinisim yinugiyin kiriir kwoinin hiisima ti oki. Kira kariiram naingwo tibmiiga mi kiriirin

wadie saeyar swoki okika. Mi biri kimiminkika ta ii aairarin ta wiga ini wadieyar ywokiya.

²³ Mi Jisis siya napnamin mi Juda simiir biyan inkamin siir omaka aair nimbiamin mi siyar kigam kamim tidiyu kuuwi. Mi iikamim yaiya hinin ninkinuu rani, hapi anaupaekinuuwi ta yinisim aairim nouwi. ²⁴ Mi Jisis siya ina boinkiyin, kima damki! Ta yinisim yinugiyina bi naonamka. Niingaka. Saeya nhwo whini. Fiya iikamim sima hiriinan wakaekiyim mi sima yaibu siirin hainingin bu. ²⁵ Mi sima iikam imiirin ha nhinikriropkiyim mi Jisis siya ha napninopkainamin, maeyauwa yinisim yinugiyin aeya whwonkaiya saiir mi siya ha nini onkwo iuwun saiir ina aair mi saeya ina yinsiin idwokiya. ²⁶ Mi ta yaiya hinda tinda ina yinyokwigiya. Iriig.

Inkam nhwokwisae nwiso mi waeyai ikin, simiirin Jisis siya haiswoniskiigim

²⁷ Mi Jisis siya ta maeyau aair haiburgigin mi siya ina yapnamin. Mi iiya siya niki apamin, inkam nhwokwisae nwiso siir mhoiiyar napnamo, sowa siiramin, hinina kauwok boinam, ti Davidni isidin siir yinisimin, Adi Komii siya nikropkiyin kira kriirsi timi aingwobuna. ²⁸ Mi Jisis siya omaka ha napninopkainamin mi ti inkam nhwokwisae nwiso ha nitwo siirim mi siya ina sriiwinin sowiirin. Mi tari kowa ha naingwowi kara wi digar nwowi ti hiriinan dimin iirin, aniya? Mi sowa siir yai aka hinina yowarki boin. Ihi, Biyan Inkam Komii. ²⁹ Mi siir ina sowiir nhwo owiir ha nonkwokiyin mi siya ina boinkiyin, kowa kariirim naingwo tibmiigo mi kowa wi wadie

asi nwowi. ³⁰ Mi sowiir nhwonao ini b̄imiyar k̄nkiyo. Mi J̄is̄is̄ siya sowiirin h̄in̄na yowark̄i bōnki, kowa s̄ibgu wakaenam. T̄i dim̄in īirin w̄i inkam nw̄irni k̄ipi bōnmauu. W̄i sima p̄i n̄inokn̄ink̄inisi. ³¹ Mi sowa idow̄iyya ha namwo mi t̄i dim̄in̄in J̄is̄is̄ siya t̄irk̄iȳin ina haigir̄ir̄iram̄in h̄inda t̄inda.

Inkam waeyai m̄ikr̄im̄in J̄is̄is̄ siya hais-won̄iskiiḡik̄in

³² Mi sowiir m̄hōiyyar̄in inkam waeyaim̄ikr̄im̄ nw̄ir̄in uridȳuḡi n̄tk̄iyȳin siir̄in kam nh̄ir̄im̄ sima hainani J̄is̄is̄ siir̄im̄. ³³ Mi t̄i uridȳu biȳeȳin t̄i inkam̄in siir̄ n̄tk̄iyȳin, siir̄in kim̄idiniya J̄is̄is̄ siya ȳin̄iskiigi. Mi t̄i inkam waeyaim̄ikr̄im̄in yai ina bōinaik̄iȳin. Mi iikam ombud komiyȳin ha nanaakiȳim̄ mi sima ina bōin̄im̄, biyya t̄i h̄iriinan dim̄in̄in nu Isrel t̄ir̄in b̄i swok̄i im̄biyam̄k̄in. N̄ingaki, n̄ingaka. ³⁴ Mi Farisi kam̄im̄ sima bōin, war̄i k̄ir̄ieya uridȳu biȳe siya n̄in̄im̄n̄isk̄iyya ya uridȳu biȳeȳim̄ simiir biyan̄in siir̄ k̄ir̄ie aeya. Iriig.

J̄is̄is̄ siya Isrelan iikam̄im̄ simiir̄si n̄ainḡwoȳim̄yok̄in

³⁵ Mi t̄i simiir̄ m̄hōiyya J̄is̄is̄ siya om komii komiyȳim̄ mi omisis̄im̄im̄, simiir̄ar yapyok̄i ir̄kak. Mi siya iikam̄ im̄iir̄in, simiir̄ omakam̄ yaim̄in dim̄in n̄idwok̄ai wakaeȳim̄ simiir̄ h̄ir̄ar yowom-warkaiȳu. Siya simiir̄in yai w̄in̄ kibiya, iyya Adi Komii siya digworaekwow̄im̄ simiir̄ k̄iḡirkakana saiir nowomwarkaiȳuḡin. Mi siya iikam̄im̄ mapai mapaiḡi n̄iyȳim̄ mi iḡa in̄ n̄ins̄im̄s̄ir̄uw̄im̄, simiir̄ warar ȳink̄in in̄im̄n̄isk̄iyyam. ³⁶ Mi siya iikam

isid komiiyɪn siir kɪgɪn mɪ siir kwoɪnɪn sɪmɪirsɪyɪn naɪngwoyɪmyok pranae bɪ kɪnkɪn. Dimusi rani, sɪmiir kwoɪnɪm bɪdi whɪewhɪɪekiyɪm. Mɪ sɪma ɪni sɪbsɪbɪm ɪnkamkɪ kɪgrɪrao karam nwowiyɪm hinda sɪma sɪma sɪbap whaowaeyamiyɪm, ɪni sɪmiir hɪriinan ywowɪm. ³⁷ Mɪ siya kɪmɪdiniya siir kɪgna mɪriiyɪm kamɪm sɪmiir boɪnki, tɪ iikamɪm sɪma ɪni numɪran sasaeyɪm wai nwowɪm, sɪmiir hɪriinankɪm mɪ mɪiyan ɪnkam homgak karamkɪm sɪmiir nɪngugu haiyɪm. ³⁸ Mɪ kɪma wɪ numɪran adɪn siiram sɪi. Mɪ iikam nhɪrɪm wɪ siyar nwokɪ ɪkropkiyɪm, tɪ iikamɪm sɪma siirɪm nwokɪ amɪm. Iriig.

10

Aposel kam iuur kwiso sɪmiir ɪnɪg ɪma
(Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

¹ Mɪ Jisɪs siya siir kɪgna mɪriiyɪm kam iuur nwiso sɪmiiram yɪkiuna mɪ sɪma ɪrɪpa ha nwowɪm mɪ siya sɪmiirɪn kɪrɪeya uridyɪu bibiyɪeyɪm sɪm nɪnɪmnɪskɪiɪya mɪ mapai mapai mɪnɪm sɪm mɪ hais-wonɪmnɪskɪiɪya ɪna hauugiya sɪmiir. ² Aposel kam iuur kwiso sɪmiir ɪnɪgɪm hɪnɪn hɪnɪngɪm. Biigi bɪiyanɪn Saimonkɪn mɪ siir ɪnɪg whɪrɪn, Pitakɪn mɪ siir nomousɪmɪn Andrugɪn mɪ Jems Sebedini yɪnisɪmɪn mɪ siir nomousɪm ɪeya, Jon ³ mɪ Pilip Batolomiyu mɪ Tomas mɪ Matyu mɪ kara, ɪnkamɪn omom omomi umɪr haiiyɪn mɪ Jamisɪn Alfiasni yɪnisɪm ɪkɪn mɪ Tadias ⁴ mɪ Saimonɪn bɪiɪya ta yaiya saiir boɪnmamaugɪn nu whɪran ɪnkam komiiyɪm krɪmiir kɪpi kɪgrɪrao. Judas Iskariot, ɪnkamɪn wir Jisɪs siir napwouwɪn, siir sau omomɪn siir. Iriig.

Jisis siya aposel kam iuur nwisō mī simiir hauugin

(Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

⁵ Jisis siya ti kam iuur nwisō simiir nikropkiyim mī siya simiirin hiniina boinki, kima wī iki Juda iikam tani simiir nu maeyau imiir kipi nam. Mī kima wī Sameria simiir om komii komii imiir kipi nam. Nīngaka! ⁶ Kima wī iki Isrel simiir iikamim simiirgi simiiramar dam! Sima ini sibsibim inkamki kigrirao karam nwowiyim sima sima priiyap whaowaekaeyamiyim ini simiir hiriinan ywowim. ⁷ Kima nami mī kima wī hiniina dowomwarkaiyuwam simiirin, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigrirkakana kingiin bīdi yinyaniya. ⁸ Kima iki makak makak iikamim simiir dinimniskiiyam mī iikamim naokaowim, simiir warar hidninsiin idwowam mī iikamim paowaigi piskomkopouwim simiir wara haiswonimniskiiyam. Mī uridyū bibiyeyim simiir warar dinimniskiiyam. Ta kirieya whisarii kara hauuwa mī kima iikamim simiirin nīnga nīnga priidiriraerar haiginū. Mī kima wī umir kipi swoki hai sairsiiyin. ⁹ Mī kima umirim nibnau kipi haiginam. Nīngaka. ¹⁰ Mī iya kima napnami mī naeyim wī nibnau kipi haiginam. Kima yaeya yūis kipi hainam! Nīngaka, nīngar dam! Kima iikamim simiir whindiraeraram nami, kimiirin nae minim wī simar hauuwi.

¹¹ Mī kima om komii mī omisim whir napninopkainami mī kima wī sibgu kigrirao hiran iikam mīiyik mīiyik imiirin, kimiirin wī sima kigriraowi mī kima ti hiriinan kamim simakar

dwokripkai. Mi ti om iirin wi simiir hirankar
 nhinam. ¹² Mi kima omaka ira nami mi kima
 omakain iikamim simiirin hinina boin kimiir
 mhi kwonim hiinsima dwo. Adi Komii siya
 wi kimakar nwowi. ¹³ Mi ta omaka saiir hiran
 iikamim sima kimiirin wadie nwowini mi Adi
 Komii siya wi kimiirar whindiriraerari. Sima
 kimiirin wadie nwo karamae nwowi mi ta yai
 miyika wa swoki iti kimiiramar mi Adi Komii
 siya wi simiir whindiriraerar tani. Nningaka.
¹⁴ Mi inkam nwirki kimiir nikunam karamae
 nwowi siir omaka. Mi siya kimiir yai miyik aiir
 wakaeyona karamae nwowi mi kima ta omaka
 mi om ikin, siirin ha timi halburgig. Mi nusim
 kimiir igaim kima niyim simiir nwowim, yim
 hirar dikrimkrinkiigig simiir nisimauuwam
 Adi Komii siya hikakin. ¹⁵ Kara kimiirin yai
 mwowar boinkii ta iya ti iikamim ti om komii
 siirim kimiir boinwokiyop natkaigiyana, wi
 om komii Sodom mi om Gomora sowiir
 hiriinan hik hauwi rani. Nningaka. Ya ta
 hiriinana ya wi komiigi komii
 nwowi. Iriig.

*Dimin biyie whiekakim wi mhoiia nimbiam
 (Mk 13:9-13; Lk 21:12-17)*

¹⁶ Wakae, kara kimiirin wi sibsibnan
 nikriropkii, iki niimauan wra biyeyim
 simiir hindaim. Mi wra biyeyim sima wi
 kimiir naeyamar mi naingwowi. Mi
 diminim kima tiram naingwowim
 kima sibgu hidnam, itin wraisuim
 kikaikaowiyin siir hiriinan kimiir
 siyuim iki iikamim simakan
 hiinsim hiinsima dwo. ¹⁷ Kima
 iki iikam biyeyim simiirsi ha
 timi mintarao. Kimiirin wi
 sima boinwokiyopnatkaigi

simiir kaunsil imaka. Mi sima kimiirin omakam yaimin dimin nidwokai wakaeyim, wi simiir hir nipimpari idgiuni. ¹⁸ Mi wi sima nikiunami kimiirin inkam komiiyim omom omom nhirim sim kigriraowiyim simiiram. Dimusi rani, kima kariir yai aiir wakaeyoknakim. Kima kariir yaiya iki inkam komii komiiyim mi iikamim Juda iikam tani simiir warar boinmimauugim. ¹⁹ Mi iiya sima kimiir boinwokiyopnatkaigiyim nikiunami. Mi kima wi hinina kipi naingwoyimiyouk idid boin. Krima yai minim wi panin panina boini? Ningaka. Mi ta ii aiirarin yaiya kima boinam tirim, kimiirin yayim wi Adi Komii siya boinmamauu haiginugi. ²⁰ Mi ti yayim wi kimar boin tani. Ningaka. Kimiir Adi Komiiyin siir naeyuin kimiirin wi siyar hurworwokai boinkii.

²¹ Mi yaowaeyin wi siir nomousim iirar kinmauwuwi mi siirin wi sima nisomaowi. Mi adin wi iriipi hiriinana mi kinmauwuwi siir yinisim iirin kam nhirim sima nisomaowim. Mi yinisimim yim wi simiir yopii ad imiirar mi kinmauwuwi mi kam nhirim sima mi isomsom aokaokiyim. ²² Mi iikam whiekakim wi kwoin biye kimiiram naingwowi. Dimusi rani, wim kima kariirgim mi inkamin kariir mi aiirar niki mriikripkaii. Mi saiir haiburgig karamae nwowi mi dimin taeminim kimiir nibiyami mi mhoiia kimiirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkainaei. Mi siyakar nwoyokiyokikaiyami, inokinokin. ²³ Mi iiya iikam biyeyim om whiranim sima hik kimiir hauuwi mi wim kima om whira timi idamki. Mi iiya iikam biyeyim ti omin siir hiranim, sima hik kimiir hauuwii mi kima ha timi idamki om whira.

Kara kimiirin yai mwowar boinkii, kima kimiir miyım wi niki digi rani, Isrel simiir om imiirin. Nningaka. Wi hiriyar kigwini. Iya kara Yaowae Adin ninomor kauanki nitin siya nitana saiirin.

²⁴ Yinisimin siya inkamin siir nisisiimauwiyin siir bi haiburikin. Mi miyan inkamin siya siir biyan inkamin siir bi taougaeikin. Nningaka. ²⁵ Mi yinisimin siya siir nisisiimauwiyin inkamin siir hiriinanar timi maigimaiga. Mi iripi hiriinan mai mirii inkamin siya siir biyan inkamin siir hiriinanar timi maigimaiga. Mi sima kariirin ti hiriinan inig biye iir dapi Bielsebul mi kara wi kimiir adnan nwowi. Mi wim kima wi kariir yinisimnan nwowi mi sima kimiirin wi ti hiriinan inig biye iirar mi dapi, Bielsebul. Iriig.

*Iikamim Adi Komii siirsi arar didid iski
(Lk 12:2-7)*

²⁶ Mi kima ti iikam biyeyim simiirsi kipi nidid. Digworaekwo whiekakim iki aowa aowa nwokiyamim, mhoiia wi idowiyar nwokii. Mi nimprio yayim mhoiia iikam whiekakim wi simar wakaei mi ta yaiya wa haigirirami. ²⁷ Mi yayim niyım niyım kara boinim tariinanin iikamim sima wakae karam nwowi mi mhoiia kima simiirin wi idowiya boinimauwi. Mi sima wa wakaei. Mi yayim, winara kima wakaeyim kima simiirin wi omaka akou hir tamı okwo boinimauugi hinda tinda. ²⁸ Mi kima iki iikamim pu aiirara nisomaowiyim simiirsi kipi nangwo idid. Dimusi rani, sima kimiir kwoinbudin wi siir wara nonkwobumbuninkin tani. Nningaka. Mi kima Adi Komii krimiir Wanin

siirsi arar daingwoyɨmyok. Siya kiriekakin, maeyauwa paeya niutingi karamaeya saeya nwowa, ya nikrani, piu mi kwoinbudin wi saeya nonkwonɨnwomwɨrnɨnkini. ²⁹ Mi kima iikamɨm ipiyɨn yɨnisisɨm iso umɨr kwɨruwa, sima pi saiirarar saini. Mi ipiyɨn sɨm ira saeya nikii isomaowi. Adi Komii siya kwoinkakaɨrgɨn siirɨn, siya ina ninoknɨnkɨnɨn. ³⁰ Mi wara kimiir kanmaiɨm yɨm Adi Komii siya biɨdi mwan digɨm. Siya ina ninoknɨnkɨnɨn simiirɨn. Mi dimɨn sisimɨm simiirɨn ini warar mi inoknɨnkɨnɨn. ³¹ Mi kima wi hɨriinanɨm simiirsi kipi nidid. Kima ini ipiyɨn sisɨm whiekakɨm simiir haiburɨm. Mi Adi Komii siya kimiirɨn wi hɨriinasi kɨgrɨraowi. Iriig.

*Jisis siir inig ɨir boɨnmɨmauuwi siyɨu ɨeya
(Lk 12:8-9)*

³² Mi inkamɨn kariir inigɨn iki iikam nhɨrɨm simiir whwonkam ida boɨnmɨmauuwi mi an kara wi hɨriiyar mi tɨri simiir inigɨm wi kara mi boɨnmauuwi kariir Adi Komiiɨn ninomor kou hɨr nwowɨn siir whwonkam ida. ³³ Mi iikamɨm kariirɨn digɨumii haimriyɨuwi iki iikam nhɨrɨm simiir whwonkam idaɨn. Mi an kara simiirɨn wi hɨriiyar mi tɨri, kariir Adi Komiiɨn ninomor kou hɨr nwowɨn siir whwonkam idaɨn. Iriig.

*Jisis siya iikam imiir niɨnikibɨrɨm nitkɨn
(Lk 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ Kimiir kwoinɨm ha naingwokɨm kara ti yayi digworaekwowɨm iikam simiirɨm nu tiranɨm simiir nauuni mɨnwokmainiyam nitkɨn irɨpa sima nongwomamaɨr aeyam, ha? Nɨngaka. Mi ta kara nit aiirsiyɨn isidin wi whisa nɨnkibɨrnaei. ³⁵ Kara wi io ninwo anwowi siyɨuɨn siirɨm niti. Mi yɨnisisɨm

yinkamiyɪnɪn yɪo wɪ ɪo siir ad ɪirar swokɪ kwowi. Mɪ yɪnisim yɪnugiyɪna ya wɪ ɪo saiir yopii aiirar swokɪ kwowi. Mɪ yɪniwignana ya wɪ ɪo saiir giwai aiirar swokɪ kwowi. ³⁶ Mɪ omaka ɪruwan iikamɪm, wɪ ɪo sima sima swokɪ inwo anwowi.

³⁷ Mɪ iikamɪm simiir biyan kwoɪnɪn yopii ad mɪ yɪnisisim simiiraramar naɪngwowi mɪ sima kariiram naɪngwo karamae nwowi mɪ sima wɪ kariir yai aiir wakaeyokna wao rani. Mɪ sima wɪ kariir mɪi kɪgna mɪriiyan nwo rani. Nɪngaka.

³⁸ Yɪpikɪ iikamkɪm kariirɪm nwokwokɪn karamae nwowɪm mɪ kariir mhoiɪya nɪt karamae nwowɪm mɪ sima paeyɪn hɪiniya nɪrɪonɪnkɪnɪn siir nao karamae nwowi o siir naoka wɪndi sima kariir mhoiɪya nɪt karamae nwowi mɪ sima wɪ kariir mɪi kɪgna mɪriiyan iikam nwo rani. Nɪngaka.

³⁹ Mɪ iikamɪm sima simiir pɪu aiirsiyar haiyɪdid naɪngwoyɪmiyoknaeyɪm tɪ hɪriinan iikamɪm sima wɪ Adi Komii saɪka nwo rani. Nɪngaka, nɪngaka. Yɪpikɪ iikamkɪ inkamkɪ nɪsomaowi simiirɪn dimusi rani, sima kariir yai aiir wakaeyoknakɪm. Mhoiɪya sima wɪ Adi Komii saɪka nwowi. ɪriig.

Inkamɪn mɪi mɪiyɪk mɪrii mhoiɪya siirɪn dimɪn mɪiyɪkɪn wɪ Adi Komii siya hauuwi

(Mk 9:41)

⁴⁰ Mɪ inkamɪn kɪriir sɪbgu kɪgrɪraowi, yɪo siya kariir warar mɪ kɪgrɪraowi. Mɪ inkamɪn kariir kɪgrɪraowi mɪ yɪo siya Adi Komiiyɪn kariir nɪkropkiyɪn siir warar mɪ inkɪn kɪgrɪraowi. ⁴¹ Mɪ inkamɪn profet inkamɪn siir whɪndiraerari. Dimusi rani, siya ɪna nɪnoknɪnkɪnɪn siya profet inkamkɪn. Mɪ wɪ Adi Komii siya hauuwi dimɪn mɪiyɪk siirɪn. Mɪ tɪ profet inkam ɪir

warar. Yipiki inkamki, inkam miyikin Adi Komii siir yai aiir wakaeyoknaeyim. Dimusi rani, siya inkam miyikin. Mi wi Adi Komii siya hauwi dimin miyikin siir mi ti inkam miyikin siir warar. ⁴² Kima ta yaiya saiirin daingworinukripkai, yipiki inkamkin kariir kigna miriyim kamim inig kamaeyim simiirin dimin sim whira whindiriraerar haiginuwi op mobsimnan. Whisarii rani, sima kariir yai miyik aiir wakaeyoknaeikim. Mhoiyya siirin wi Adi Komii siya hauwi dimin miyikin. Iriig.

11

Jon siya siir mi kigna miriyim kam nhirim Jisis siirim yikropki
(Lk 7:18-35)

¹ Jisis siya ti miini yayim siir kigna miriyim kam iur nwiswo simiir boinmimauu digiyim mi siya simiirin ina yikropkiyin hinda tinda. Mi mhoiyya siya ta maeyau aiir haiiburgik mi siya iikamim simiir boinmimauuwam omom siir om kingiin nwowim simiir.

² Mi ta ii aiirin Jon siya maeyauwa hiuyokyokaiya mi biye miriyya saiir hirar niki owin mi siyar wakaewin mi whiekakim Krai inkamin Adi Komii siya nikropkiyin siya miriyim. Mi Jon siir mi kigna miri kam nhirim Jisis siiram in hiriinansi nikropkikin. ³ Mi sima ha napnambiyamim Jisis siir hiriir sima siir sriigi mi kira tari ti inkamin nitam boinin Jon siya, siya, iyie? Krima yaeya inkam nwiram ti okwokin, aniya? ⁴ Jisis siya simiir yai aiir yowarkii boin, kima Jon siir boinu digworaekwo

whekakim kima wakaeyim mi kima kigim simiir. ⁵ Nhwokwisae iikam simiir nhwowim ina swoki kaowirirkiyim mi iga biyeyim ina swoki apririrkiyim. Mi ma biyeya iga iin naoninsimsiriuiwiya ini wadiya swoki okiyim. Mi wiingirwii nwowim ina swoki wakae omokiyim mi iikamim paowaigi piskomkopou aokaowim mi iikam paeprikabim. Adi Komii siir yaiwin kibi aiirin ina wakaeyim. ⁶ Mi yipikin inkam nwirkin siya kariiram naingwo tibmii inkamin Adi Komii siya nikropkiyin karaigin Yaowae Adin. Mi siya sibgu okworinu kripkaii mi ha sibgu idwowi siya ha maigimaiga Adi Komii siir yaiwin kibi aiirin ina wakaeyim.

⁷ Mi Jisis siya yai ha boin digiyin, Jon siir kigna mirii kamim ina yamkiyim. Mi mhoiia Jisis siya iikamim simiirin hinina boin Jon siirin, biya kima maeyau nu siin apa nninga sair namim mi kima dimu dimin nini kigiukim, ha? Mi kima inkamin yai kripiinaniikiigiyin au whirin opudgi hugswos-wowiyim siir kigim, iyie? Nningaka. ⁸ Mi nningaka nuwi kima dimu dimin komii kigam namkim, ha? Mi kima tari inkam nwirin yuis miyik niyiyin siir kigam namkim, ha? Iyie? Nningaka. Mi iikamim hiriinan yuis miyik miyikim simiir niyiyim yim inkam komiiyim nu kigriraowiyim simiir omaka hirar nwowikim. ⁹ Mi nningakiniuiwi kima dimu dimin kigam namkim, ha? Kima profet inkam siir kigam namkim, aniya? Ihi, kara kimiir boinmauwi siya inkam komiikin inigkakin mi siya ini profet kamim simiir hai-iburim. ¹⁰ Ti inkamin siyaigin Yokwo Komii saeya boinin, wakae, kara Adi Komiiyin wi inkam nwirin

siir nikropki kariir yaiya saiir boinmimauuwam mi kariir biyin wi siya namkwokini. Mi kariir kwoin iirin wi siyar kisisop haigikwokini iikamim simiirin. ¹¹ Kara kimiirin yaimwo ailar boinki, Jonin op baptais haiginuanin ini kam whiekakim nu tir nimbiamim ini simiir haiiburim. Biyan ikim mi tariinanan ikim yipikin iikamim kariiram naingwo tibiimim mi iikamim Adi Komii siya kigriraowiyin sima nwowin siya paeprigab inkamin inig karamaeyin siir hiriinan ywowin. Ti hiriinan inkamin siya ini Jon siir haiiburin. ¹² Mi iya Jonin op baptais haiginuanin siya boinmimauuwa ha nityokiyokiya mi tisi tariinana nadigniya. Maeyauwa Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiir. Mi ta iya iikamim yaii ninii nansaowim mi ini yaii komiiyar ywowim mi ina yininswomswo ta hiriinan saiirsi, sima Adi Komii siyar kigriraowim iikamim simaka iripa nwowim. ¹³ Mi profet kam whiekakim Moses siya biya sima winim Yokwo Komii saiir, Jonin wi sipi niti. ¹⁴ Mi kima ta yaiya saiirim daingwo tibiim, wakae, Jonin Ilaija siya sima boinin ti inkamin wi siya swokiti. ¹⁵ Inkamin wiingakaingin siya wakae ta yai aiirin.

¹⁶ Kara iikamim ta iiii aiir nwowim tariinan ti nu iir wi dimu dimin nikrii, ha? Sima ini yinisim sapisapim maeyauwa nae haiginiya saiir nidwowyim mi ha gwowyim ini simiir hiriinan yowim mi sima yinisim nhirim simiirim pi hinina kauwoki, ¹⁷ krima kidibim kimiirimar huni, kima mwai wao rani, krima tisa nouuboponim mi kima wara nou rani. ¹⁸ Jon siya ha nitin mi siya nae mi op wainmin bi naekwiyaekin mi sima boin,

uridyu biyeyin ini siir hir nwowin. Mi kima siyaka bi maigimaigakim. ¹⁹ Mi kara Yaowae Adin ninomor kouanin ha nitin mi kara nae op minim ina ini aekwiyaeniyim mi sima ina boinim, kigi inkamin naenanaeyin hiningin mi siya op wain whiekak kwiyae kiriekin. Kamim omom omomi umir haii ikim mi dimin biyie tiri ikim siya simiir nomiiyaugin, Adi Komii siir miyiyim siya kririr nsiimauuim, krira bidi miriyyim mi kima kriraka maigimaiga nwo rani, Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir bidi yinokninkin digim mi krimiir warar, ti diminim krima boinimauuwim simiirsi.

*Om nhirim simiir iikamim simiirsi daingwoyimyok sima bi naingwo tibmiiyim
(Lk 10:13-15)*

²⁰ Mi om komii nhirim Jisis siya dimin kirie komii komii nhirim simiir haiswonimniskigin mi simiir mhi kwoinim bi kisina haiigim. Mi ta ii aiirin Jisis siya io simiir asi nwokin. Dimusi rani, sima siir mhoiya bi namkim mi siir yai aiir bi wakaeyoknakim. ²¹ Mi siya ina kauwaeyimiyok boinin. Haei! Om Korasinan mi om Betsaidan iikamim kimiirsi naingwoyimiyoki. Mi ti dimin kirie komiiyim krira tirim kimiir. Mi krira om Taia mi om Saidon sowiir hiran iikamim simiirin hiriinan haiswoniskigiswo sima sinin bidi bidiniyar pi masin, sima ha pimi aingwo tibmii Adi Komii siir nsiimauuim sima dimin biyekakim. Mi wim ningaka, hiriinan siyu bi tirkim. Ningaki, ningakinga. ²² Mi kara kimiirin yaimwowar boini, iikamim simiir boinwokiyop natkaigi Adi Komii siya, om Taia mi om Saidon

sowiir hıran iikamım wı hik komiıya hai. Mi kımıirın wı hik komiıgı komii aiırar hauuwi. ²³ Mi kima iikamım om Kapaneamanım, kima hınına naıngwowi Adi Komii siya kımıirın iikam mııyika kigim, aniya? Nıngaka. Adi Komii siya kımıirın wı dimın biyie tıran iikam nıkuwi. Mi siya kımıirın wı maeyau paekaka saiir nıtkaigi mi kara om Sodom siir iikamım simiir hıriınan kirie komii komiıyım simiir tırkiswo ti dimın hıriınanım simiir, iikamım sima wa pi kisina haigi mi ti omın wa piki owın. ²⁴ Kara kımıirın yaimwovar boıni, mhoıya Adi Komii siya iikamım simiir boınwokiyop natkaiyana wı taka hıka Sodom siya haiya saiir haıburi mi wım kima wı hik komiıgıkomii aiırar haii. İriig.

Yıpiki iikamım naıngwo tıbmııyım kima ha wıt kariıram piısiısam

(Lk 10:21-22)

²⁵ Mi ta ii aiırin Jısis siya hınına kwıs boınkın, Adi Komii kira nu mi ninomor sowiir bııyan inkamkın. Kara kırıir boın wadıeki, kira ti kırıir dimın taeminım simiir haiigiprakaigi inkamım ninoknınkın komiıkakım sima ninoknınkınisi. Kira ta ninoknınkına iikamım inig mi ninoknınkın komii karamaeyım simiir hauuga. ²⁶ İhi, Adi Komii, kırıir kwoının hıriınanargin.

²⁷ Kariir Adın siya digworaekwo whiekakım kariir ın bıdi yonkwo hauugiyın. Kara kigrıraowım. Mi siir Yinisiının kariir kwoın iıirın inkam nwırkın ninoknınkın tani, kira kariir Adın kınakına ninoknınkın iski. Mi kariir Adın siir kwoın iıirın inkam nwırkın mi ninoknınkın tani, siir Yinisiının kanakana ninoknınkın iski

m̄i iikam̄m̄ siir ȳn̄is̄im̄ ieyar n̄isiim̄auwiȳim̄, s̄imas̄ima asi n̄inokn̄ink̄ini kariir Ad̄in siir kwoin īiir̄in.

²⁸ K̄ima iikam̄ wh̄iekak̄im̄ h̄ik̄ k̄imp̄ip̄isu haiiȳim̄ k̄ima wh̄iekak̄ kariirarama wit̄ m̄i k̄imiir̄in̄ w̄i m̄h̄i kwoin hīins̄ima m̄i n̄ingwomam̄air̄ w̄i kara nwowaiḡin̄īuwi. ²⁹ M̄i k̄ima kariiram̄ n̄iti m̄i kariir̄ yai wh̄iekak̄ im̄iir̄ wakaeyoknaei m̄i kara dim̄in̄ m̄īȳik̄ m̄īȳik̄im̄ w̄i k̄iriir̄ dir̄iraerari. Kara inkam̄in̄ yai iikam̄im̄ s̄imiir̄ yai m̄īȳik̄ im̄iir̄in̄ hīins̄ima bōin̄ik̄in̄. Inkam̄in̄ sau nikwowaisiinaeȳin̄ siir̄ h̄iriinan̄. M̄i k̄ima w̄i m̄h̄i hīins̄ima nwowi n̄ingwomam̄air̄ aei m̄i w̄i wad̄ieyar̄ s̄ibgu owi. ³⁰ Dim̄in̄in̄ kara s̄rīiȳim̄ k̄ima t̄ir̄im̄ m̄i s̄imiir̄ wakaeyoknam̄, ȳio h̄ikak̄ tani. M̄i w̄i h̄ikak̄ nwo rani, t̄i dim̄in̄ īir̄ t̄irs̄iȳin̄. N̄īngaka. K̄ira w̄i maiḡimaiḡaka nwowi. Iriig.

12

Judami īi kom̄īya Sabat̄ p̄iū siiskwowakiya dim̄in̄ taem̄in̄ t̄ir̄ karamae nwowiya saiir̄ haiyani yaiga

(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)

¹ M̄hōīya Judami īi kom̄īi kw̄ira Sabat̄ p̄iū siisiya dim̄in̄ taem̄in̄ t̄ir̄ karamae nwowiya J̄isis̄ siya wit̄ num̄ira saiir̄ bopwo h̄iriir̄ nap̄riok̄inam̄k̄in̄. M̄i kam̄im̄ siir̄ k̄igna m̄irīiȳim̄ s̄ima m̄h̄īḡi naok̄im̄ m̄i wit̄nid̄ n̄h̄ir̄im̄ s̄imiir̄ haii m̄i s̄ima ina ȳīin̄ibrombrop̄ aeȳim̄. ² M̄i Farisi kam̄ n̄h̄ir̄im̄ s̄ima t̄i h̄iriinan̄ k̄iḡim̄ m̄i s̄ima J̄isis̄ siir̄in̄ h̄in̄īna bōin̄. K̄igi, t̄i siȳiū h̄iriinan̄in̄ kam̄im̄ k̄iriir̄ m̄i k̄igna m̄irīiȳim̄ s̄ima t̄ir̄in̄ ya Judami īi kom̄īya Sabat̄ dim̄in̄ taem̄in̄ t̄ir̄ karamae nwowiya iḡbid

kamiyaugak nwowiya saiir taouugakim. ³ Jisis siya simiir boin, kima niwiiyim biya Devid siya tirim simiir bi mwaingim siir isidin sima mhiigi naowim, aniya? ⁴ Devid siya Adi Komii siir omaka aiir yapninopkainam mi naeyim Adi Komii siir ninkin imiiaeyim siya siir kam nhirim simiir warar yinkin hauu ae. Moses siir yaiya biya Yokwo Komii wina saiir hiriinan, prismi biyan kamim sima sima naeikim mi sima yaigak bi nwokim ti naeyim sima naeyim simiirsiyin. Niingaka. ⁵ Mi kima ti yaiyim yokwowa Moses siya wina saiir nwowim simiir siyu imiir bi mwaingim mi pris simiir miyim mi maeyauwa huyokiyokaiya nae ninkin imiiaeiya Judami ii komiia Sabat pu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir, aniya? Judami ii komiia Sabat pu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya pris kamim sima wara bi siiskim mi sima dimin biye bi tirkim. Niingaka. Pu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya pris sima pu bi siiskim mi sima dimin biye bi tirbugim. Niingaka. Adi Komii siir digworaekwowim yim ini ta Judami ii komiia Sabat pu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya ini saiir haibura. ⁶ Kara kimiirin yaimwovar boini. Ti diminin nwowin ini omaka Adi Komii siir inig hainaniya ini saiir haiburin. ⁷ Mi kara ti yaiyim Adi Komii siir Yokwo Komii saeya boinim simiir sibgu ninokninkini mi kima wi iki iikamim dimin biye tirbu kamaeyim io simiir kipi nwo. Adi Komii siir yaiya hinina boinka, kara hinina naingwowi kima iikamim simiirsi daingwobumbu. Ti hiriinan siyuin ini wraisuim kima ninkin imiiaeyim

kariir ini simiir haiburin. ⁸ Kimiirin hiriinan dimusi boin tani, kara Yaowae Adin ninomor kouwonin Judami ii komiyya Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir Biyan Inkamin karargin. Iriig.

*Judami ii komiyya piu siisiya Sabat Jisis siya inkam ina biyekakin siir niniskigin
(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)*

⁹ Mi Jisis siya ha boin digiyin mi siya ta maeyau aiir haiburgigin mi ina yamin simiir omaka Adi Komii siir yai nidwo wakaeiya saiiram. ¹⁰ Mi inkam nwirin hir nwokin mi siir nimwo waeyaowim bidi yaoninsimsiruwim. Kam nhirim sima Jisis siir boinwokiyop natkaigiyam naingwowi, Moses siya winim diminim biyya simiirsi. Mi sima siirin hinina srii, Moses siir siyuun igbid kamiyaugak bidi ywowin makak inkamin siirin wi ii komiyya piu siisiya Sabat saiirar haiswoniski, aniya? Iyie? ¹¹ Mi Jisis siya simiir boinki mi inkam nwirin kimiir bopwo waraur nwowin siya sibsib irkaki nuwi mi ti sibsibin Judami ii komiyya piu siisiya Sabat dimin taemin tir karamae nwowiya ienau saiir ninwarkainami mi ti inkamin siir sibsibin pi koua tiriirar nonkwokiyitkinki, iyie? Niingaka. ¹² Mi iikamim krīma ini sibsibim simiir haiburim, sibsibim yim dimin komii rani. Mi Judami ii komiyya piu siisiya Sabat dimin taemin tir karamae nwowiya krīma saiirin wi hiriyyar whindiriraerari iikamim makakim simiirin. ¹³ Mi Jisis siya ti inkam iir boinki, kariir inib waeyaowim kinanwomwokaigi mi siir inib waeyaowim ina kinanwomwokaigiyin mi siir

ɛnib waeyaowim ini wadieyar swoki sibgu okiyin
 ɛna kwira saiir hiriinan. ¹⁴ Mi siya hiriinan
 tirkiyin Farisi kamim ina nɛnamim mi maeyau
 kwirua yahaingiriyu imprio boinaiyu Jisis siir
 nisomaowam.

Jisis siya Adi Komii siir miyan inkamkingin

¹⁵ Jisis siya ti diminin sima tiram minim
 siir, simiir bidi yinokninkinin mi ti omin siirin
 hiriinansi haiburgigin mi siya ina yamin. Mi
 iikam whiekakim makakim sima ini siir mhoiyar
 yamim, simiir haiswonimniskiyamin. ¹⁶ Mi Jisis
 siya simiir yikiduki siir inigin iki iikam nhirim
 simiir kipi boinmimauu, diminin siya tirkiyim
 simiirin. ¹⁷ Mi siya ti diminim ta Adi Komii siir
 yaiya biya profet Aisaia siya wina saiir ninkin
 boinourwokaigikin. Ta yaiya saeya hinina
 boinka,

¹⁸ ti inkamin yo kara nimbingin kariirgi
 kariir miyan inkamkin, kara siir bidi
 yimbinin. Kara siirimar naingwo iski mi
 kariirin maigimaigra siyar hauwi. Mi
 kariir naeyuin wi siir hauugi mi wi siir
 whinkinsiis haiginuwi. Mi siya wi iikamim
 hinda tindainim simiir boinmimauuwam
 nami kariir kwoin miyik iir. ¹⁹ Mi
 siya wi io yai boin tani mi ig yai boin
 tani sima siir yaiya wi hinina wakae
 rani mi siya wi iki siyuum simiir bopwo
 nokwo kauwokam tani. ²⁰ Mi siya siir
 iikamim kirie karamaeyim auwim opudgi
 hugswoswowiyim siir hiriinan nwowi wi
 simiir tirbu rani. Nngaka. Mi iikamim
 yipiki diminsi nminimini yim paridsimin

tingiyam kingiin nwowin siir hiriinan ywowim ti hiriinanin Adi Komii siya simiirin wi paenan niuwao rani. Mi wi iya kariir kwoin miyikin dimin biye imiir nikwowaisii ana saiirar nadigiuwi. ²¹ Mi iikam nhirim nu whiekakim simiir hiranim sima wi siirim naingwo tilmii mi wi siirima nwokwokini simiir nanmaiwarkainaim. Iriig.

*Jisis mi Bielsebul siir inig whirin Setankin
(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)*

²² Mi ta ii aairin sima inkamin nwira yikunani siirim mi ti inkamin uridyu biyeyin siir hirar nwokin. Mi siya nhwokwisaeikin mi siya ini waeyaiya mi owin. Mi siirin Jisis siya haiswoniski haiginugin mi siya yai ina boinaigiyin mi siir nhwoin ina swoki kaowirkiyin. ²³ Mi iikam isid komii whiekakim sima ini hindara yanaakiyim mi sima boin, ti inkamin Divid siir isidankin. Biya, Biyan Inkam Komiiyin siya nimbini nitam tari siya, aniya? ²⁴ Mi Farisi kam nhirim sima ti hiriinan yai wakaeyim mi sima ti iikam isid komiiyin io simiir ywoki, ti inkamin siya uridyu biye imiirin Bielsebul siir kirie aairar haiswonimnskii, siya uridyu biyeyim simiir biyan inkamkin. ²⁵ Mi simiir kwoinim Jisis siya ina ninokninkinim mi siya simiir boinki mi om whiruwan iikamim sima isido whisa ninkibirnaki mi yaii sowa sowa ninii mi ti omin wi miyika nwoki, aniya? Nngaka. Mi iikamim pugan kwiruwanim sima isido whisa nwowi mi yaii sowa sowa ninii mi ta pugana wi miyika nwowi, aniya? Nngaka. ²⁶ Mi Setan siya kariir

whindiriraerar haiginuwi uridyu biyeyim simiir haiswoniskiyam. Mi siir isidin wi whisa ninkibirnaki. Mi siya wi paki hinin kirieya sae haiswoniski, ha? Nningaka. ²⁷ Mi Bielsebul siya kariir whindiriraerari mi kara uridyu biyeyim siir kirie aiir haiswoniski mi kimiir isidin simiirin wi nhinga whindiriraerar haiginuwi, uridyu biyeyim sim, aniya? Mi Bielsebul? Nningaka. Mi kimiirin Bielsebul siya whindiriraerar tani uridyu biyeyim simiir haiswoniskiyim. Nningaka. Ti dimin Bielsebul siir nnsiimauugin siya kariir bi whindiriraerarkin. ²⁸ Mi Adi Komii krimiir Wanin siir naeyuin siyar whindiraerari mi kara uridyu biyeyim simiir asi haiswonimniski, ti digworaekwowim kimiir nnsiimauuwi mi kima wa dinokninkin iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saeya bidi yamwoniya. ²⁹ Mi yai kwira kara kimiir boinmauwi inkam nwirin siya inkam Setan kiriekakin siir omaka hiriir nami mi wi siir digworaekwo imiir tauae haii, aniya. Siya ti inkam kirie iirin weyinsopni tiki inirkaikikingik, siir nga inin hiriinan tiri mi siir digworaekwowim omakanau hir nwokaiyim wi siya hainaki.

³⁰ Inkamin nomiiyau kanaka nwo karam nwowi mi siya io kariir nwowikin. Mi yipikin kariir whindiriraerar karam nwowi iikam simiir kwonim Adi Komii siirim ninkpit haigiyim, sima ini iikamim dimin biyekakim sima nhinikriropkiyim hinda tinda ini simiir hiriinan ywowin. ³¹ Kara kimiirin pi hinina boini, Adi Komii siya wi digar nwowi kimiir digworaekwo

biyie whiekakim simiirar haiyoprindiyi umiigi mi iikam whiekakim sima nighbumbu boinim simiir warar mi inkamin Adi komii siir naeyiu iir nighbumbu boini mi Adi Komii siya ta yaiya siya nighbumbu boina wi saiir wara haiyoprindiyi umiigi rani. Nningaka. ³² Inkamin Yaowae Adin ninomor kouan kariir nighbumbu boini mi Adi Komii siya siir dimin biyie imiirin wa haiyoprindiyi umiigi. Mi inkamin Adi Komii siir naeyiu iir nighbumbu boini mi Adi Komii siya siir nighbumbu boina wi saiir haiyoprindiyi umiigi rani. Mi tariinanin, iriipa hiriinan mi mhoiia iriipa hiriinan. Iriig.

*Pae biyieyin pi nae biyieya mi budi
(Lk 6:43-45)*

³³ Paeyin miyik nwowiyin mi siir naeyim pi wadeya mi owi, pae biyie mi owiyin mi siir naeyim pi biyieya mi owi. Inkamim sima bii nae imiirar niki kigi mi sima pa ninokninkini, pae miyikin, iyie? Pae miyik rani. ³⁴ Kima ti iikam biyieyim, kima ini mipug biyieyim simiir hiriinan ywowim. Mi kima wi piki hiniin yai miyikim simiir nimboboini, ha? Yai panin panin kwoinkim iikam krimiir mhi kwoinaw nwokaiyim pi simiirar prii boininisami. ³⁵ Inkam miyikin mi kwoin miyikim ini siir mhi kwoinaw hirar nwokaiyim. Mi siya siyiu miyik miyik asi tiri. Inkam biyieyin siir kwoinawin yo yai bibiyie kasaki nwokai rani. Mi mhoiia siya wi yai biyie imiirar boini.

³⁶ Kara kimiirin pi ti dimin taemin hininim sim boinki, boinwokiyopnatkaini iya Adi Komii siya

wi iikamim simiir hidi yai bibiyeyim sima priiboin priiboinim simiirsi. ³⁷ Mhoiya Adi Komii siya wi krimiir srii yai whiekakim biya krimiir yai aeya boinim. Mi ti kimiir yai whiekakim wi simar nisiimauwi. Kira miyiki pi yamisi owin, iyie? Kira inkam miyik rani. Mi siya kimiirin wa hidi dimin taemin whiekakim kima boinim. Iriig.

*Kam nhirim dimin kirie kirie komii komiyim simiir kigam kauwok boinkikim
(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)*

³⁸ Ta ii airin kam nhirim siyu komii ninokninkiniyikim mi Farisi kam nhirim sima boin, inkamin iikam nowomwarkaiyuwiyin, krma ha naingwowi kira dimin kirie komiyyin whira diisiimauu haiginiu mi krma wa nwoki inokninkinim kira Adi Komii siir yinisimkin. ³⁹ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina ywowarkii boin, kima iikamim kariiram kauwokim dimin komii kirie kimiir nisiimauuim, kima iikam miyik rani. Kima Adi Komii siirim bi swoki aingwo tibmiigim. Kara dimin kirie komii pi kimiir swoki isiimauu rani. Diminin whirin kara kimiirin pi siirarar nisiimauuwi iya biya profet Jona siya tira ti nu iir. ⁴⁰ Biya Jona siir hiriinan, siya nwokaiyin anasu komiyya saiir mhinan, nabeyim kwoim mi niyim kwoim. Mi Yaowae Adin ninomor kouanin wi iriipa hiriinan, nabeyim kwoim mi niyim kwoim ienau hir nwokaii. ⁴¹ Mhoiya iya Adi Komii siya iikamim simiir hidi. Mi iikamim biya om Niniva hir nwowim mi wi ti iikamim simaka ninkin okwowi. Mi sima wi hiniina boini. Kima iikam biyekingim. Mi sima wi hiniina boini. Dimusi rani, biya Jona siya Adi Komii siir yai

aiir boinmimauuin mi iikam whiekakim sima Adi Komii siiram bidiya yaingwo tibmiiyim. Inkamin nwira nwowi tirin, yio ini Jona siir haiburin mi kima siirim bi naingwo tibmiikim. Nningaka. ⁴² Mhoiyya Adi Komii siya iikamim simiir hidi, biyan wig komii ira nu nhirim simiir kigriraowiya saeya biya iikamim nu Sivanim simiir kigriraoka. Mi saeya wi ti iikamim tariinan nwowim wi simaka nokwowi. Mi saeya wi hinina boini, kima iikam biyieki biye kingim. Mi saeya wi hinina boini. Dimusi rani, biya saeya saiir nu iirar mi haiburgigi mipi aru maeyauwar mi rimtioki inkam komii Solomon siir yai wakaeyam. Ti inkamin tir nwowin siya ini Solomon siir haiburin mi kima iikamim siir yai bi wakaeyoknakim. Nningaka. Iriig.

Uridiyu biyeyin ina swoki itin
(Lk 11:24-26)

⁴³ Mi iyya uridyu biyeyin siya inkam nwirni haiburgigiyin mi maeyau nninga nningaim op kara-maeyim pi simiir priyam priyamki siya saiir nini owowim. Mi siya maeyaukwir bi kigin. ⁴⁴ Mi siya hinina yaingwo, kara pa swoki ami maeyaua biya kara nwonaniya saiiram. Mi siya ha swoki amin mi siya kig ta maeyaua sima bidi nhiskiyya mi bidi puaiya mi maeyau nhirkim nninga bi nwokim mi uridyu biye nwrki hir nwo rani. Nningaka. ⁴⁵ Mi siya hiriinan kignamin mi ina swoki amin mi uridyu biye iriyyar nwiso simiir swoki ikiuna mi siyu bibiyeyim sima tiriyim ini ti siir haiburim. Mi sima saika yam mi sima ina yapninopkainamim mi ta maeyaua saiir ini owou.

Biiya ti inkamɪn uridyɪu biyie whirin siya nwowin biiya siya biyie wao bi nwokin. Mi tariinanin ini ti uridyɪu biyie iriiyar nwiso simar yonkwobumbuninkin iuguskiyin ti inkamɪn siirin. Mi wi hiriinan kinar nimbiamswowi iikam biyeyim tariinan nwowim simiirin. Iriig.

Jisis siir apua aeya mi siir nomousisim ima siir kigam namkim

(Mk 3:31-35; Lk 8:9-21)

⁴⁶ Mi Jisis siya yai, iikam imiirar niki boinmimauuin mi siir apu aeya mi siir nomousisim ikim sima yaba yaka okwoni. Sima yai saika boinaiyam nitkim. ⁴⁷ Mi inkam nwirin Jisis siir boinki, wakae, kiriir apu aka mi kiriir nomousisim ikim sima isi yaba hirar nokwowim mi sima yai kinaka boinaiyam nitkim. ⁴⁸ Mi Jisis siya ti inkamɪn siir yai aka hinina yowarkii boinki, siya Adi Komii siir isidin simiir nowomwarkaiyuum siya hinina boinkin. Yipiki kariir apua? Mi yipiki kariir nomousisimim, ha? ⁴⁹ Mi Jisis siya siir mi kigna miriiyan kamim ina simiir yisiimauugi, kigi! Kariir apua mi kariir nomousisimim ti simargim. ⁵⁰ Inkamɪn kariir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin siir kwoin iirara napi, yim kariir apu mi kariir nomousisim mi kariir yokmankim. Iriig.

13

Inkamɪn sasae ninkiniyin numɪr aiir siir yaiga
(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Ta ii aiirin Jisis siya omaka hir haiburgikin mi ina yapnaniyamɪn yaba hiriir. Mi siya whigbid

hir yani idwoiu. ² Mi iikam whiekakim siir yani kaeyokaiyu. Mi siya i ira saiir yani kwirii idwokaiyu mi siya i hir nidwokaiyin mi iikam whiekakim opmaiga hir yani okwomaiyu.

³ Mi siya boiniyo yai kasa bi boinkin. Siya boin, wakae mi inkam nwirin siya siir numira witnid saiir nitkinam namkin. ⁴ Mi siya witnidim ha nitkinamim mi nhirim siyu nikiigiyim mi ipiyin nhirim ha nitim sima ini atkin idwo aeni. ⁵ Mi witnid nhirim maeyau siyakaka saiir nikiiyim mi nuin aowa bi namkin mi ti hiriinan witnidim ina whakiyim. ⁶ Mi bieyin ha whwonaidniyakwokin mi ini simiirar yawhwoniyin. Mi ti witim simiir miyim haimii bi namkim simiirin ini bie siyar whwowaigiyim. ⁷ Mi witnid nhirim urid nimiridgakin siir bopwo nakaigiyim mi urid nimiridgakin ha nisikiyin mi ini siya yisirimdinugiyin. Mi sasaenidim bi sibgu whakim. ⁸ Mi witnid nhirim nu miyikin siir nikiigiyim, yim nae ina budgiyim. Mi nhirim yim hiniina bud nhirim kamairim iriyyar mi nhirim yim hiniina mi bud, kam nwoim mi nhirim yim hiniina mi bud, kam nwir iuur. ⁹ Inkamin wungakairgin mi siya ti kariir yai imiirar wakae mi ha sibgu daingwo. Iriig.

Mi Jisis siya boiniyo yayim siya boiniyin simiir bwamkibwamim simiir boinmauugin

(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)

¹⁰ Jisis siya ta yai aiir boin digiyin mi kamim siir kigna miriyyim sima Jisis siirim nitim mi siirin hiniina ini boini, hae! Kira simiirin boiniyo yai dimusi boini, ha? ¹¹ Siya hiniina yowarkii boin, Adi Komii siya bidi yisiimauuwim nimprio yayim ii Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim

simiir kigirkakana. Mi siya iikam nhirim simiir wara bi niisiimauugin. ¹² Ti diminim inkam nwirin siya ninokninkin komiigakinuwi mi Adi Komii siya wa swoki inkin hauugi mi siir ninokninkina wi komiiyar nwowi. Mi inkam nwirin siir digworaekwo simim kwisuwakinuwi mi wi Adi Komii siyar swoki haii. ¹³ Mi kara ti hiriinanin simiirin boiniyo yai boini. Dimusi rani, simiir nhwowim ina kaowim mi sima dimin kig rani. Simiir wanim ina mauim mi sima yaimwo aiir wakae ninokninkinkin tani. ¹⁴ Kima ti iikamim yai kwira profet Aisaia siya boina biya saeya bidi yimbiniya saeya hinina boinka.

Kima yai aiirin wa wakaei mi kima saiir yaimwo aiirin wi ninokninkin tani. Mi kima wa kigi mi kima wi siir siirara kignanaei. Mi kima wi ninokninkin tani kima dimu dimin kigim. ¹⁵ Ti iikamim simiir mhi kwoinim ini hindara hugimkikiugiyim. Mi simiir wanim ti yai imiir wakaeyim pi piyaowi mi simiir nhwowim ina kwisnamim. Mi simiir nhwowim pi dimin whir kigisi. Mi sima kariir yai aiir sibgu wakaekini mi simiir kwoinim wa sibgu ninokninkinki. Mi simiir mhi kwoinim wa kisina haigii mi wa naingwo tibmii mi kara simiirin wa haiswonimnskii haiginuwi.

¹⁶ Mi kima hiriyyar maingimainga. Mi kimiir nhwowim dimin taemin imiirar sibgu kigikim. Mi kimiir wanim yaimin dimin imiirin ha sibgu wakaeyomokikim. ¹⁷ Kara kimiirin yaimwo aiirar boini, biya profet kam whiekak ikim mi iikamim dimin whirki kimbu kamae nwo ikim sima ti

diminim kima kigam naingwowim simiir kigama naingwokim mi sima simiir bi kigim. Mi sima ti yayim kima wakaeyam tirim, simiir wakaeyamar naingwokim mi sima simiir bi sibgu wakaekim. Iriig.

Sasaeya ninkinin inkamin numir siir boiniyo yaiga

(Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)

¹⁸ Tariinanin kima inkamin sasaeya ninkinin numir siir boiniyo yaimwokiyaimwo aiir wakae. ¹⁹ Iikam whiekakim sima yai win kibi aiir wakaei, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, saiir wakaei. Mi sima saiir yaimwokiyaimwo aiir bi sibgu ninokninkinkim. Mi Setan siya simiir mhi kwoin nau hiriir namin mi ta Adi Komii siir yayi ya biya simiir hir nwowa saiir hainiknatki. Iikam whiekakim sima yaiwin kibi aiir wakaei ninomor kouana mi saiir yai aiir ninokninkin karamae nwowi ya hininga witnidim siyiu nikigiyim mi Setan siya simiirim niti mi simiir boini kima ta yai aiir kipi wakae Adi Komii siya ninkina kimiir mhi kwoin imiir waraur. ²⁰ Mi witnid nhirim nu maeyauwa siyakaka saiir nikigiyim, yim ini iikamim yai aiirin winwinarar sibgu wakaeiyim mi maigimaiga ha nwowiyin ini simiir hiriinan ywowim. ²¹ Mi yim ini witnidim mi grinkii karamae nwowiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi sima wi ii priei nokwo rani. Mi wa swoki kwaowainami. Mi iikam nhirim simiir naingwo tibmiiya ini ti witnidim simiir hiriinan ywowim mi sima ii priei naingwo tibmii rani. Mi iya simiirin

hik kimpipisuki nimbiam, ta sima naingwo tibmiiya Adi Komii siiram, wi digiumii haimriiyugigi mi wa nikii iuguskii. ²² Mi witnid nhirim urid nimiridgakin siir bopwo nakaigaiyim yim ini iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim mi simiir hiriinan ywowim. Mi ti nuan dimin biyeyim simiirim naingwoyimiyoki, umir min hininim, simiiraram naingwoyim, ti hiriinanin ya Adi Komii siir yai aiir higrinuwi wa nikii iuguskii. Mi sima wi digiumii Adi Komii siir haimriiyugigi. Mi simiir miya sima miriia, sima sairin miyik panisi miriisi. ²³ Mi ti witnidim nu miyik nitkinim, yim ini iikamim Adi Komii siir yai sibgu wakaeyim mi simiir yaimwokiayimwo sibgu inomokninkiniyim, ini simiir hiriinan ywowim. Mi ti iikam hiriinanim sima wi mi miyikar mirii, ti sasaenidim kamairim iriyyara budiyim mi kamnwoima mi budiyim mi kam nwir iura mi budiyim ini simiir hiriinan ywowim. Iriig.

Boiniyo yaiya ko biyeya numir whakiya sair boiniyoka

²⁴ Jisis siya yaeya boiniyo yai kwira sairin hinina boin simiirin, Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, ya ini ti inkamin witnid ninkinin siir numir aiir ini siir hiriinan ywowin. ²⁵ Mi iya iikamim ha whwonkai aokaiki-wiiyim mi siir sau omomin siir inkam nwirin ha nitwiiyin mi siya ko biyeya kimidiniya siir numir aiir ini itkingig. Mi siya ina swoki idamkiwiiyin. ²⁶ Mi mhoiia ti sasaenidim ha ninan iigiyim mi sasaeyim wai ha nwokiyim mi siyar kigi ta ko biyeya warar ninkin whakiya. ²⁷ Mi miyan

kamim ina yamim numiran adin siiram. Mi sima boin, biyan inkam, krimiir kwoinim ha naingwokim kira numir hirin sasaeya miyikim simiirara ninkini mi ta hiriinan ko biyieya saeya panina nimbiamka, ha? ²⁸ Mi siya simiir boinki, kimiir sauan inkam nwrki nitkingikin ta ko biyieya! Mi siir miyan inkamin siir boinki, kiriir kwoinin panina naingwowi krma iki ko biyeyim simiir pini akii, aniya? ²⁹ Mi siya simiir boinki. Niingaka. Sasaeyim wi ko biyieya saika kima ninkin akisi. ³⁰ Kima sowiirin hiriyyar kigninkin whakii mi wi iya sasae ningugu haiyana, wi saiirar nadigiwi. Mi iya sasae imiir ningugu haiyana miyan kam imiirin wi kara boini, ko imiirin maeyau kwiruwa dak haigin mimir. Mi simiirin wi iripa kog hainami mi wi pae namginki. Mi sasaeyim, yim wi kariir omaka nae haigiya wi saiir hir haigii. Iriig.

Boiniyo yaiya mastetnidin mi yis ikin sowir boiniyoka

(Mk 4:30-32; Lk 13:18-19)

³¹ Jisis siya yaeya boiniyo yai kwira simiirin hinina boinki, Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ini mastetnidin siir hiriinan ywowa. Mi inkam nwirin siirin siya hainam siir numir aijr ini inkin iu. ³² Mastetnidin siya nae whirni nidnan bi nwokin. Niingaka. Siya komii rani. Mi mhoiyya siya wi komiyya nimbiamki mi numir hiran naeyim simiirin siyar mwrii haiburigigi. Siya pae komii nwokiyyim mi ipiyyinim pi siir kwiya imiirar mi atkikini mi whie minim pi hirar mi haigii. Mi iya Adi Komii siya

siir digworaekwo whiekak imiir kigirkakana, siir iikamim sima wi ti mastetin siir hiriinan nwowi mi wi komiiyar nasae owiguskii.

Yisin siir boiniyo yai aeya

³³ Jisis siya yaeya boiniyo yai kwira ina swoki boinkiyin. Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ini yisnan iyopin bwaembwaekin howoknamin. Iiya wig ira saeya ti yis iir haiiya, praua aka kaipridgiam mi ti prauain pa niyopin bwaembwaekii howopnami. Iriig.

Jisis siya ta boiniyo yaiya iikamim simiir boinka (Mk 4:33-34)

³⁴ Jisis siya ti yaiyim biya siya boinim digworaekwo whiekakim iikam imiirin boiniyo yai ara boinkin. Siya simiirin yai whir wara bi boinkin. Niingaka. Siya simiirin boiniyo yai arar boinkin. ³⁵ Siya simiirin boiniyo yaiyim hinina boinkin, siya profet inkamin siir yai aiir swoki boinurwokaigikin, biya yokwoni siya win boinkiya yaiya saiir. Ta yaiya saeya hininga, kariir yaiya wi boiniyo yai imiirara kaonisboini. Adi Komii siya ti nu iir nonkwokwo karamaeya niki owa mi kara ti diminim biya haigiprarakaiyim mi tariinan namwonyim wi simiirarar boininkigi. Iriig.

Ko biyeya saiir boiniyo yaiga

³⁶ Jisis siya ha boin digiyin mi siya iikamim simiir haiburgigin mi siya omaka saiir yapninopkainam. Mi kamim siir mi kigna miriiyim, sima ina yitim siirim mi ina boinim,

kira ta boiniyio yaiya ko biyie saiira numir whaka krimiir unki boinmimauu. ³⁷ Jisis siya ina yowarkii boinin simiir yai aka, inkamin sasaeya miyik ninkiniyin numir, yio karargin, biyan Yaowae Adin ninomor kouanki nitin. ³⁸ Mi numira ya ti nu ieya mi sasaeya miyikim yim iikamim Adi Komii siir yai aiir wakaeyoknaeyim, ya simiir nikri boinka. Mi ko biyieya ya iikamim Setan siir yai aiir wakaeyoknaeyim ya simiir nikrii boinka. ³⁹ Sauan omomin siir inkamin ko biyie aiir nankaiyin yio Setan siya. Mi iya sasae imiir ningugu haiyana, ya ta iya Adi Komii siya iikam imiir hidana ya saiir boinka. Mi kamim numiran sasae imiir ningugu haiyim, yim Adi Komii siir paekwosim ima. ⁴⁰ Mi ko biyieyim maeyau kwiruwa sima haingiriyiu haiginim mi ha namginkiyim paeya mi mhoiyya wi hiriinanar tiri. Iikamim dimin biyie biyekakim, simiirin wi hiriinan hidi. ⁴¹ Mi kara Yaowae Adin ninomor kouanki nitin, wi kariir paekwosimim simiir nikropkii hinda tinda. Mi sima wi ti nuin siir diminpai diminpai whiekakim iikamim simiir naingwo tibmii aiir kiyopsimsibgiyim mi iriipi hiriinan, sima wi iikamim dimin biyie tirim, simiirin wi Adi Komii siir isidin simiir hiranki nhinikriropki. ⁴² Mi simiirin wi pae komiyya saiir hiriir nitkaigaigi mi sima wi paenau hirar kaouubopboinkaeyami mi wi simiir big imiirar naegimgiyikaeyami. ⁴³ Mi ta ii aiirin iikamim dimin whirki kimbu karam nwowim wi bienan simiir whwoyaei. Adi Komii siir iya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiir. Inkamin wiingakaargin siya ta yai aiirin ha timi wakae.

Iriig.

*Inkamın umır miiya nu haingikaiya sairım han-
sranın sair boiniyo yaiga*

⁴⁴ Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, saeya ini ta umır miiya numira sair haigiprakaiya inkam nhirkim biyar, ini sair hiriinan ywowa. Mi mhoiia inkam nwirin ha swoki hansir haiyin mi ina swoki haigiprakaigigin ta maeyau aiarar mi siya ini maigimaiga ywonamin. Mi siir digworaekwo whiekakim ina hauugiyim inkam nhirmi sima sainam. Mi ti umirim siya haiyim wi ta maeyau aiar nwoke sainim. Iriig.

Umır komii sainsi siyutin siir boiniyo yaiga

⁴⁵ Mi boiniyo yai kwira ya hiniinga, Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ya ini ti inkamin umır miiyik miiyik haiyam hansraniyin ini siir hiriinan ywowin. ⁴⁶ Mi siya umır miiyik kigiyim mi ti siir umır digworaekwo whiekakim wi iki inkam nhirim simiir umır digworaekwo miiyik miiyikim simaka ninowana haii. Iriig.

Haimnani boiniyo yaiga

⁴⁷ Mi boiniyo yai kwira ya hiniinga. Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ya ini inkamin haimna whinau kwira sae humii ikouwiyin, wraisupai wraisupai simiiram, ini siir hiriinan ywowin. ⁴⁸ Mi iia haimnan, wraisuki naokinguguninkiniyim mi siirin pa kinaidami nupaiga hiriir. Mi sima pa nidwowi mi anasu miiyik miiyikim pi two nhirmi

kigmamak isitnoudnankaigii. Mi biyie biyieyim yimbi paeya nisitnoudnankaigi. ⁴⁹ Iya Adi Komii siya iikam whiekakim simiir hidana, ya wi ti anasuwim simiir hida wi hiriinan nwowi. Mi iya paekwosim ima nitana mi wi sima kigmamak haii, piki hiniin iikam ikim wadieyim mi piki hiniin iikam ikim biyieyim. ⁵⁰ Mi sima simiirin wi pae komiia saiir hiriir nitkaigaigi. Mi ta iya, sima wi kaouu ou prasae kin tani. Mi simiir big imiirar ninin aekiyimkiyikaeyami. Iriig.

Inkamın dimın miyik mi dimın kab sowiir haii ikın

⁵¹ Mi Jisis siya simiir sriigi mi kima ti yai whiekakim, simiir yaimwowim simiirin ina ninokninkinim, aniya? Mi sima ina boinkiyin siirin, ihi. ⁵² Siya simiirin hiniina boinki mi kam siyiu komii ninokninkiniyim yipiki kariir kigna miriyan inkam nwowim sima Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, sima saiir bidiyar haiyim. Mi sima ini omakain inkamın siir hiriinan ywowin. Mi siya omaka siir digworaekwo haigiya pi saiir napninopkainami mi siya dimın miyik mi dimın biyie, pa nini hainakinaka mipa sioitkin hauunami iikamim simiir whinkinsiisam. Mi ti hiriinan siyiuin, wi sima boinmimauuami Adi Komii siir yaiya biya profet inkamim sima boina mi ta yaiwin kibiya saiir warar. Iriig.

Om Nasaret hiran iikam sima Jisis siirin digumii haimriiyugigin

(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)

53 Jisis siya ti boiniyo yayim simiir boin swokiyim mi siya ti om iirin ina haiburgigin mi ina yamin. 54 Mi siya siir omki om iirar swoki amin mi siya iikamim simiir ini boinmimauii, Adi Komii siir yai aiir omaka yamin dimin nidwokai wakaeiya simiira saiir. Mi sima wakae digiyim, sima ini hinda yanaakiyim. Mi sima ina yomboin amboinim, ta ninokninkina dimin kirie kirie iikamim sim haiswonimniskiiya siya papi haigin, ha? Siya krimiir hiriinan inkamaigin. 55 Mi ti yinisimin siya inkamin omaka miriyyin, siir yinisim tani, aniya? Mi tari siir apua Maria saeya rani, aniya? Mi tari Jems, Josep Saimon mi Judas, yim tari siir nomousisim tani, aniya? 56 Mi tari siir yokman whiekak rani, ti krimakar nwowim, aniya? Mi ti digworaekwo whiekakim siya papi haigin, ha? 57 Sima hiriinan yai boinim mi simiir mhi kwoinim ini hikaka ywokiyim. Dimusi rani, sima ninokninkin tani, siya ta kirieya papiyanka haiga. Mi Jisis siya simiir boinki, profet kamim sima inigakim iki om whiekak imiirin mi siir omki om hirin mi siir pugana saiir hiran iikam ikim, siya simaka inigak bi nwokin. 58 Mi siir om hirin siya dimin kirie whiekak bi haiswonimniskiiyim iikam imiirin. Nningaka. Dimusi rani, sima siiram ha bi naingwo tibmiiyim, siya ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyin. Nningaka. Iriig.

14

*Jonin op baptais haiginuanin iikamim simiir
siya bidi yaowin
(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)*

¹ Ta ñiya Herot siya nu kigriraowan inkam komii nwokin Galili hir mi siya diminin Jisis siya tirim simiir wakaewin, ² Mi siya siir miyan kamim simiir boin, kara ha naingwowi, ti Jon siyaki siyargin inkamin iikamim simiir baptais haiginuun op, aniya? Biya kara siir nimbinkin inkamki nisomaowim. Siya ie hiranka swoki insiin idwokin mi ti hiriinan kirie komiia siir hir asi nwowi.

³ Mi biya Herot siir kamim sima Jon siirin hiriinansi nonkworinugin mi siirin weyinsopni yinrkai mi maeyauwa hiuyokiyokaiya mi biye miriia hir ini haigigik. Dimusi rani, Jon siya maigimaiga bi nwokin, Herodias saeya Filip siirar wiga mi ini yaowae biyeyin Herot siya swoki hainikionkwonan. ⁴ Biya Jonin op baptais haiginuwan inkamin, siya Herot siir boinainanaekin ti dimin siir, siya hinna boinkin, kira ta wig aiir hainikionkwonan kira nonkwonani siyu komii iir nikripkin yo ti hiriinan siyuun miyik rani. ⁵ Herot siir kwoinin Jon siir nisomaowamar naingwokin mi siya ini Juda iikamim simiirsi yididin. Dimusi rani, sima ha naingwokin Jon siya profet inkamkinuwi.

⁶ Mhoiia igwira iikam nhirim sima ina yitim, ñiya Herot siirin siir yopiiga naokaina saiir naemirsim aiiram mi taka ñiya Herodias saiir yinisim kopaka saeya ig simiir bopwo hir ini swaeyu mi Herot siya maigimaiga komiika saiirimin. ⁷ Mi siya saiirin hinna yimbinki, kara kiriirin yaimwowar boini, diminin kira kariirim srui mi kara kiriirin wa hauwi. ⁸ Mi saiir apua Herodias saeya saiir yin kopak aiirin

hɪnɪna boɪnmɪmauugi Herot siirɪmɪn mɪ saeya ɪna boɪna, kɪra Jonɪn op baptais haigɪnɪuwɪyɪn siir nɪi ɪiir kaigriɪpki mɪ siirɪn mobmɪr kwɪrni haigɪnki mɪ kɪra kariirɪm tɪriir whauugi mɪ kara wa nɪnoknɪnkɪnɪm siya bɪdi yaowɪn. ⁹ Mɪ saeya hɪriinan yai aɪir boɪn dɪgiya mɪ inkam komii Herotɪn siir kwoɪnɪn ɪni hikaka ywokiyɪn. Dimusi rani, siya iikamɪm saɪkar nɪdwokai aeyɪm mɪ siya sɪmiir whwonkam ɪda nɪmbingɪn mɪ siya sɪmiirsi asi nɪdidgɪn. Mɪ siya siir kamɪm sɪmiir boɪnki, ha tɪ hauugi saɪrar tɪ dimɪnɪn. ¹⁰ Mɪ Herot siya inkam nwɪrɪn maeyauwa hɪuyokiyokaiya mɪi biyɛ mɪriiya saɪir hɪriir namam yɪkropki Jon siir nɪi ɪiir kaigriɪphainakiyɪm. ¹¹ Mɪ sɪma Jon siir mwo kaigriɪphaii dɪgɪn mɪ sɪma siir mwoɪn mobmɪr kwɪra saɪir haigɪnki mɪ sɪma ta yɪn kopaka saɪir hauugi. Mɪ saeya saɪir apu aɪirɪm hainam. ¹² Mɪ kamɪm Jon siir kɪgna mɪriiyɪm sɪma wakaewɪnɪm mɪ sɪma ɪna yamɪm siir pɪuis aɪir ɪni hainaki mɪ sɪma saɪirɪn ɪna haɪngikaiyɪm. Sɪma kikai dɪgigɪm mɪ sɪma Jɪsɪs siir ɪni boɪnmauuɪ. Iriig.

*Jɪsɪs siya hauu aeyɪm kamɪm nae 5,000 kɪm
(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jo 6:1-14)*

¹³ Hɪya Jɪsɪs siya ta yai aɪir wakaeyɪn mɪ siya tɪ om ɪiir haɪburgik mɪ i ɪra saɪir kwɪriinam mɪ maeyau iikam karamaeya mɪrmiya hɪriir yam. Siya siya namkɪn. Iikamɪm sɪma hɪriinan wakaeyɪm mɪ sɪma om ɪiir haɪburgik mɪ sɪma ɪni siir mhɪiɪya yapnamɪm. ¹⁴ Mɪ Jɪsɪs siya ha namasukuɪn mɪ i aɪirɪn ɪna haɪburgigɪn mɪ siyar yapkigidam iikam isid komiiyɪn hɪrar nwowi. Mɪ siya sɪmiirsi

yaingwoyimi yokin mi iikamim makakim ini siyar haiswonimniskiyim.

¹⁵ Mi naiowaka kamim siir mi kigna miriyyim sima ina yitim siirim mi ina boinim, ta maeyauwa iikam karamaeka iya ini namkiriba. Mi hainiingin niuwi kira ti iikamim simiir dikropki mi sima ti omi sisimim kingiin nwowim simiir damtib mi naemin ti sainaeyam tib. ¹⁶ Mi Jisis siya simiirin hiniina boinki, sima whisarii pi dimusi nami? Kima hauu ae simiirin. ¹⁷ Mi sima siirin hiniina boin, krimiir tirin nae homgaki nwo rani. Ningaka. Bretim iriyyar mi anasu whis ha nwowi. ¹⁸ Jisis siya ina boinkiyin, naeyim kariirim hainaki. ¹⁹ Mi iikamim simiir boinki, kima ko aiir didwoki mi siya ti bret iriyyarim mi anasu whiswo simiir hai mi ninomor koua hiriir kaoki mi Adi Komii siir boin wadieki mi siya anasu bretim ina yimbimbir yinop hauugiyim kamim siir mi kigna miriyyim simiir. Mi kamim siir mi kigna miriyyim simiir hauugi mi sima iikam imiir hauunam. ²⁰ Mi sima ha naeyim mi simiir mhaiyyim ini digar ywokiyim mi kamim siir mi kigna miriyyim sima nae haimiihaimiyyim sima naepipiru haiginim simiir swoki haingiriyu haiginam mi nibim sima haigiyim nae haimiihaimii imiir pariig iuur is. ²¹ Kamim ti nae imiir naeyim 5,000 kim, sima wigyin imiir wara bi mwaingim. Iriig.

Jisis siya whi kwira nunan opa saiir idwovar napnaidamkin

(Mk 6:45-52; Jo 6:15-21)

²² Mi Jisis siya nae simiir hauuwae digikin mi siya kamim siir mi kigna miriyyim simiir boinki,

kɪma i ɪra saiir kwɪriinam mɪ kariir biya damk-wokɪn whɪya saiir mɪrmiiya hɪriir. Mɪ iikamɪm simiirɪn siyar yɪkropki. ²³ Mɪ siya iikamɪm simiirɪn ha nɪkropkiyɪn mɪ mhɪuisim whɪr iirɪn Adi Komii siirɪm siya siyar ɪni kwɪsboɪni. Mɪ naiowaka Jisis sasa ywokairɪb mhɪuisim iirɪn. ²⁴ Mɪ ta ɪi aiirɪn siir mɪi kɪgna mɪriiyɪm sima ɪni igak whɪi idop-woniya hɪrar yakirɪr mairɪbɪm mɪ opuda ɪni irɪb hɪranka hugnaniya mɪ hɪnɪn komiiya ɪni i aiirar kaibombokɪgiya. ²⁵ Pɪunok nugakɪn biɛ ha niyok naidniyakwokɪn iya pɪrkin kingiɪn nwoyakwoka Jisis siya ɪni nunan ta whɪya ɪni saiir op ɪda ya-pamyakwokɪn mɪ kamɪm siir mɪi kɪgna mɪriiyɪm simiir hɪriir yapnɪmbiiyam. ²⁶ Sima kɪgwɪn siya opa saiir ɪdwowar napni mɪ sima nɪdid pranɛ bi kɪnkɪm. Sima boɪn, warɪ napniyɪn wraigɪn mɪ ha nɪdidɪm mɪ ɪna yɪnkau ankauɪm. ²⁷ Mɪ Jisis siya bi kɪmɪmɪnkikɪn ɪni simiirar boɪnkiyɪn, kɪma kɪrɛ dwo! Karargɪn, kɪma kɪpi nɪdid! ²⁸ Pita siya siir yai aka hɪnɪna yowarkɪi boɪn, Biyan Inkam Komii kɪrargɪn niuwi mɪ kira kariir boɪnki mɪ kara pi opa saiir ɪdwowa napnani kɪriirɪm. ²⁹ Jisis siya ɪna yowarkɪi boɪnki, kira ha wit! Mɪ Pita siya iya saiir haiburgik mɪ ɪni nunan opa saiir ɪdar kwaewiskɪn apamɪn Jisis siirɪm. ³⁰ Siya op-uda saiir kɪnɪnkiuwɪnɪn siya ɪna yɪdidwɪnɪn mɪ siya op aowa hɪriirɪn ɪna yokwokwomairaraon-ainamɪn. Mɪ siya hɪnɪna kauwoki, Biyan Inkam Komii kira kariir kibokiɪnawid! ³¹ Jisis siir ɪna bi kɪmɪmɪnkika ɪni Pita siirar yanka nonkwo sasaugiya mɪ siya siir boɪn, kɪriir naɪngwo tɪbmiiya kabi rani, kɪriir kwoɪnɪn dimusi naɪngwo yɪsyiskɪn.

³² Mi sowa iya saiir ini kwirii mi opuda ina hugwokmaigiya. ³³ Mi kamim siir mi kigna mriiyim i hir nwowim sima ti dimin iir kigiyim, sima ini Jisis siir inig iir hainanim mi sima hinina boin, kibie idwai kira Adi Komii siir yinisimkin. Iriig.

Jisis siya nu Genesaret hiran iikamim maki niiyim simiir haiswonimniskigin
(Mk 6:53-56)

³⁴ Mi sima whi aiir niyikrionaidamim mi sima maeyau kwira nu Genesaret hirana saiir yamasu kuu. ³⁵ Iikamim ta maeyau aiiranim sima ina yinokninkinim, Jisis siya tio. Mi sima yaiya ina hauu ninkinkiya om whiekakim kingiin nwowim simiiram mi sima ina hainaniyim iikam whiekakim makakim Jisis siiram. ³⁶ Mi sima siir sriinanae, ini mi owin iikamim makakim sima kirir piu aiir nonkwokiyin mi ningaki mi iuwi mi yuis mwis iirarar timi onkwoki inara, aniya? Mi iikamim siir yuis piu owiir nonkwowim sima ini wadeyar swoki okiyim. Iriig.

15

Adi Komii siir yaiya ini yidiwi wanwiyae simiir yai imiir haiburim
(Mk 7:1-13)

¹ Mi Farisi kam nhirim mi kam nhirim siyiu komii ninokninkiniyim, sima om komii Jerusalem hir haiburgigim mi sima ini Jisis saika yamwoniyim mi sima siirin hinina sriigi. ² Kamim kirir kigna mriiyim sima yidiwi wanwiyae mi siyiuim simiir biri napkim. Moses siya boina mi ina min simiirim biyin hisok rani, iya

sima naeyim krimiir yidiwi wanwiyaemi siyiuin kiriyin siir hiriinan. ³ Jisis siya simiir yai aka ina yowarkii boinin, kima ti yidiwi wanwiyaeyim simiir siyiuim simiir, dimusi napkripkaii. Mi Adi Komii krimiir Wanin siir siyiu iir dimusi nikwo waisigim, ha? ⁴ Biya Adi Komii siya hinina boinkin. Kira, kiriir yopii adwo sowiirwai yai aiirar sibgu wakaeyokna mi kira sowiirin siyiu miyik iirar diisimauu. Mi dimin whirin siya simiir boinin, nwirki siya sowiirwai nikbumbu boini mi sima wi siir nisomaowi. ⁵ Mi kima ta yai aiir bi wakaeyoknakim, kima hinina boinkim. Inkam nwirin siya umir digworaekwo kakinuwi yopii ad owiir whinkinsisim. Mi kira yopii ad owiirin hinina kipi boin, ti umirim Adi Komii umirkim. Mi kara bidi yimbinin ti umirim Adi Komii siirgin mi kara pi kowiirwai hauu rani. Nngaka, nngaknga. ⁶ Mi tiki hiriinan siyiuin siir tiri mi ini mi owin kima sowiirwai mi kigrirao karamae mi owi mi kima Adi Komii siir siyiu iir bidi haigin ikworinugigim mi kimiir wanmi siyiu iiramar yikpitkii namim. ⁷ Kima ti iikamim niksisaeyan iikamkim. Ta yaiya Adi Komii siya boina biya profet Aisaia siya kimiiram nimbina ini kaimwowa ywowa mi siya kimiirin hinina boinkin.

⁸ Ti iikamim sima kariir inig iir hainaniyim sima yai ara nhinkini, simiir mhai kwoinim kanaka namasu rani. ⁹ Sima kariir inigin whisariiyar priihainani ti diminim sima boinmimauuim iikamim simiir, ya kariir yai rani, simiirar yaiga. Iriig.

*Inkamın kwoın biyie nwowiyın yipi miyik nwo rani,
(Mk 7:14-23)*

¹⁰ Mi Jisis siya simiir boınmımauu digiyın mi siya iikamım simiir yikuna, sima siirim namım. Mi siya simiirin hınına boın, kima sibgu wakae nonkworinugi, ti diminim simiirin. ¹¹ Diminin inkam ieya nonkwo haiiyın mi ha naeyın, yio iikamım ioki siya bi hio haiginuwigin. Nıngaka. Mi kwoın biyie yio nikrani io pi siya hiowi mi inkamın pi siya kiyainami siyiu biyie tiramın.

¹² Mi siya ti dimin imiir boın digiyım. Mi siya kamım siir kigna miriyyım sima ha nitim mi ina yaboınıyyım kira ina ninokninkinın ti Farisi kamım sima ti diminim kira boınim simiirar wakaekiyım. Mi sima kinaka io komiiga? ¹³ Mi Jisis siya ina yowarki boınin. Adi Komiiyın ninomor kou nwowın, siya numirkakin. Digworaekwo whiekakım siya ninkikin karamae nwowım mi siirin wi migakar kiyop haigi. Mi wa nitkaigi. ¹⁴ Kima Farisi inkamım simiirsi kipi naıngwoyımıyok, sima ini nhwokwisae inkamnan ywowım. Nhwokwisae inkam nwırın siirin siyiu bi nısiımauuwıkin. Mi siya nhwokwisae inkam nwırın siir nısiımauuwi mi sowa wi ieno iirar napnatkaigai namswowi. ¹⁵ Pita siya Jisis siirin hınına boınki, ta boınıyio yaiya kira saiir yaimwo aiirar boıniski mi krıma saiir nwoki inokninkinım. ¹⁶ Jisis siya simiir boın kima ini inkam whaowaeyar niki owım iki iikam nhirım simiir hiriinan, aniya? ¹⁷ Kima ninokninkin tani, ti hınin diminin yaiya naekiyım pi mhiı kwoına nam tani, pi dini siyiuın pi siir namki. Mi mhoiıya

pi waisi hir nini ugik rani, aniya? ¹⁸ Mi diminim inkamni mhi kwoinawu nwokaiiyim, mhoiya wi yai saeyar boininkiigi mi ti diminin inkam iirin wi siyar nwowaiginuwi dimin biyekak. ¹⁹ Mi digworaekwowim kwoinawu nwokaiiyim yim hinngim. Kwoin biye nwowi ikin mi inkam nwirni nisomaoni siyu ikin. Mi inkam nwirni wig hainiki nonkwonani siyu ikin. Mi hii inkam nwiraka nanaeni siyu ikin. Mi hii tauaeni siyu ikin mi niksisaeni ikin mi nikbumbuni siyu ikin. ²⁰ Ti digworaekwo biye biye hinnim inkamin biye sima nwowi. Mi siyuin inkamin ina hisok ae karamae nwowiyin, ti hinin diminin yo inkamin io siya bi hrowikin. Adi Komii siir whwonkam idain. Niingaka. Iriig.

Nu Kenan hiran wiga Jisis siirim naingwo tibmii kanga

(Mk 7:24-30)

²¹ Mi Jisis siya ti omin siir haiburgik mi om Taia mi om Saidon sowiir hiriir yam. ²² Mi wig ira Juda wig rani, nu Kenan hirana saeya ta maeyau aiir nwowika mi saeya ha nita mi siirim ini kauwokni. Kira Devid siir isidan inkamkin, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin kira kariirsi daingwoyimiyo. Uridyu biyeyin siya tirbumbugin kariir yinisim yinugiyina. ²³ Mi Jisis siya saiirin yaimirsim kwir bi swoki owarkii boinmiminkin. Mi kamim siir kigna miriyyim sima siirim nitim mi ina boinim, ta wiga saeya krimiir mhoiya nitka mi yai saeya sisinanaei. Mi kira saiir whindiriraerarki mi saiir dikropki. ²⁴ Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkii boin.

Niingaka. Adi Komii siya nikropkikin kariirin Isrel simiir iikamim simiiraramar sibsibnan kigugu iuguskiyim simiiram. ²⁵ Mi ta wiga ha nita mi ina ini waisii huniya siir igmiiga kingiin mi saeya ina boina. Biyan Inkam Komii kira kariir whindiriraerarki! ²⁶ Mi Jisis siya ina yaingwown krma Juda iikamim Juda iikam tani simiirin wranan naingwokim mi Jisis siya boiniyo yai kwira saiirin hinina boinkin, yo siyu miyik rani krma yinmi naeyim simiir kipi hai mi wrami kipi nitkinu aeki. ²⁷ Mi ta wiga saeya ina boina Biyan Inkam Komii wara yaiya kira boina kaimwoka. Krma wra biye nankim. Wra sima naemirsisimim yin ima naekrimkrinkiiyim pi simiirar mi iumimin aei. ²⁸ Mi Jisis siya saiir yai aka ina yowarkii boinin, wigra, kiriir naingwo tibmiiya ini komii ywowa! Diminin kira naingwown siya wi kiriirar nimbiam! Mi ta ii aiirarin bi kimiminkin saiir yinisim yinugiyina ini wadieyar ywokiya. Iriig.

Jisis siya iikamim makakim simiir haiswonimniskigin

²⁹ Mi Jisis siya om Taia mi om Saidon sowiir haiburgik mi whikbid Galili saiir hiriir yapam mi siya mhuisimin siir hiriir iyam mi hir ini idwowu. ³⁰ Mi iikam whiekakim ini saika yamwonyim mi sima iga in biye biyekakim mi nhwokwisae mi kiu minim ninsimsiruum mi waeyai mikrim ikim mi makak iikam nhirim sima Jisis siir igmiiga ini kikinuni. Mi siya simiir haiswonimniskii haiginugig. ³¹ Iikamim sima hiriinan kigim mi sima ina yanaakiyim. Dimusi

rani, sima kigi waeyai mikrimim sima yai ina swoki boinaikiyim mi kiu ninsimsiriuwim ini wadieya ywokiylim. Mi iga in biyie biyieyim ina sibgu apririrkiyim mi nhwokwisaeyim simiir nhwowim ina kaokiyim. Sima Isrel simiir Adi Komiiyin siir inig iir asi hainankim. Iriig.

*Jisis siya hauu aeyim iikamim 4,000 kim
(Mk 8:1-10)*

³² Mi Jisis siya simiir haiswoniski digiyin mi siya kamim siir kigna miriiyim simiir yikiuna. Mi siya simiir boinki, kara ti iikamim simiirsi naingwoyimiyoki iiyim kwoim sima kanaka nwokaigiyim. Mi sima nae bi naemiminkim kara pi boriisopi simiirin mhirima nikropkiyim mi sima pi siyiu hir naokaowi mhiigi. ³³ Mi kamim siir kigna miriiyim ina yowarkii boinkiyim siir yai aka, ta maeyaua iikam karamaeka mi krima naeyim pi papiyanki mi inkiguna haii, ha? Ti iikamim simiir hauu aeyamin. ³⁴ Jisis siya simiir sriigi, kima bretim pariiga nwokaii? Mi yim ina boinkiyim, krima bretim iriiyar mi antousisim ikim ina mi okaiyim. ³⁵ Mi Jisis siya iikamim simiir boinki, kima nu iir grinkin idwoki. ³⁶ Mi siya ti bret iriiyar nhiswo simiir haiyin mi ti anasum simiir warar yinkan hai mi Adi Komii siir boin wadieki mi ina yimbimbir yinoop priigikiyim. Mi siir kigna miriiyim kamim simiir hauugi mi yim ina yapninkwokwo hauunamim iikam imiir. ³⁷ Mi sima ha nae digiyim. Mi ti nae haimii haimiiyim sima naepipiru haiginaowidim. Mi kamim siir kigna miriiyim nibim simiir swoki tau haigiyim iriiyar is. ³⁸ Ti kamim ti nae imiir naeyim sima

4,000 kim. Mi sima wig yin imiirin wara bi ninkin mwaingim.

³⁹ Sima nae digiyim mi Jisis siya iikam imiir nikropkiyin mi siya ina kwiriyin i kopsim ira saiir kamim siir kigna miriyim sima warar mi ina yamim whigbid yarmiya hiriir, nu Magadan hiran maeyau aiiram. friig.

16

Farisi nhirim Adi Komii siir kirie komii komiyyim simiir kigam sriigim

(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)

¹ Mi Farisi mi Sadyusi kamim sima Jisis siir kinankiuwam nitkim. Mi sima siiram sriigi. Kira ninomor kouan kirie komii komii nhirim Adi Komii siirim krimiir wisiimauu krma nwoki kigim. ² Jisis siya simiir yai aka yowarkii boin. Naiowaka kima pi hiniina boin tibi, ninomora ini pariidnan maskwonaiinamtiba waka ii miyik sapi nikii. ³ Mi nugakin kima pi hiniina boinyakwoki. Bieyin iyaka bi maskwonaidniyakwokin mi iya pa swoki imimngi, panao ii miyik nwo rani, pi naokak nwowi. Ihi, kima kigninokninkinikum ninomor saiirin. Mi kima ti hiriinan iyyim ina ninokninkinim mi kima Adi Komii siir diminim ti tariinan nimbiamim simiir kigninokninkin tani, aniya? ⁴ Kima iikam bibiyeyim ta ii aiir nwowim Adi Komii siiram nam karam nwowim kima kariiram kirie komii diriraeraram sriigim mi kima Adi Komii siiram in mhoiyya bi namkim. Nngaka. Kara kimiirin wi dimin kirie nisiimauu rani. Nngaka. Kara kimiirin wi dimin kirie komii whiruan iya Jona

siya nwowa pi siiralar n̄isiimauwi biya Jonah siya anasu komiia sair m̄hinau nwokaiyin iyin kwoim mi siya ini omwaiyar swoki waiyain. Mi kima wi Jonah siir kirie komiia sairara kigi. Mi siya ti yayim simiir boin digiyin mi Jisis siya simiir haiburgik mi siya ina yamin. Iriig.

*Boiniyo yaiya Farisi Sadyusi simiir yisin siir boinkin
(Mk 8:14-21)*

⁵ Kamim siir kigna miriyyim sima whiya sair ninidnamkim i kopsim ira sair mi bret nhirim ini sima yaingwo owougikim simiir wara bi hainamkim. ⁶ Mi Jisis siya simiir boinki kima sibgu mintarao mi aru dwo Farisi Sadyusi simiir yisin siirsi. ⁷ Sima, simasima yimboin amboin. Siya hinina boinkin siya ta yaiya krimiir boina dimusi rani, krima bret biri hainanikim. ⁸ Jisis siya simiir yaiya bidiya yinokninkininkiyin mi siya simiirin hinina srii. Kima ti kamim kimiir naingwo tibmiya tari kabi rani. Kima hinina dimusi boinkim. Krima bret karamaeka, ha? Kariir kirieya kimiir whinkinsuisim wi dig nwo rani, aniya? ⁹ Kima ini ninokninkin karamaeyar niki owim, aniya? Mi kima bi naingwokim iya kara nimbimbir hauuwim bret iriyyarim 5,000 iikamim sima naeyim mi kima ini yaingwo owouwim, aniya? Mi kima nae haimiihaimiyyim nibim pariiga haigi, ha? ¹⁰ Mi kima ti bret iriyyar niswo 4,000 kamim kara hauu aeyim simiir bi naingwokim mi kima ini yaingwo owouwim, aniya? Mi kima nae haimiihaimiyyim nibim pariiga haigi, ha? ¹¹ Mi kima ninokninkin

karamae dimusi nwowi, ha? Kara kimiirin bret bi boinkin ningaka. Kara hinina boinkikin, kima Farisi mi Sadyusi simiir yisin siirsi mintirao. ¹² Mi kamim siir mi kigna miriirim sima ina yinokninkinkiyim, siya simiirin yisin bret aka haiigiyin siirsi mintiraosi bi boinkin. Ningaka. Siya Farisi, Sadyusi simiir yai biyeyin yisnanim simiirsi mintiraosi boinkin. Sima simiir yai kipi wakaeyokna. Iriig.

*Pita siya boinmimaugun Jisis siya Kraiskin siya
kirmiir nanmaiwarkainam nitkin
(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)*

¹³ Mi iya Jisis siya om komiirin Sisaria Filipai nikuwiyin siir kingiin hiriir nimbiamin mi ta iya siya kamim siir mi kigna miriirim simiir sri iki ikam sima panina boini, kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin siya yipikin, ha? ¹⁴ Mi sima hinina yowarkii boin. Nhirim ha boini, kira ti Jon op baptais haiginuan inkamin siya mi nhirim ha boini. Ilaijakin mi nhirim ha boini. Jeremaiakin mi yaeya profet inkam nhirim biya naonamim sima. ¹⁵ Mi Jisis siya simiir boinki. Mi wim kimarin kariirin panina dapikim, ha? Kara yipikin, ha? ¹⁶ Mi Saimon Pita siya ina yowarkii boinin. Kira ti inkamin Kraisi Adi Komii siya nikropkiyin siya. Mi siya Adi Komiiyin kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin inokinok mi siir yinisimkin. ¹⁷ Mi Jisis siya yowarkii boin, saimon Joni yinisim, Adi Komii siya kiriiramar maigimaigaei. Kiriirin ta yaimwowa nuan inkam nwirkin bi nisiimauugin. Ningaka. Kariir Adi Komiiyin ninomor kou nwowin kiriirin siyar

n̄isiimauugin. ¹⁸ Kara k̄iriir bōnki, k̄ira Pitakin mi ti k̄iriir in̄igin siir in̄igmwokimwoin siiyakin. Mi kariir iikamim naingwo tibmiiyim wi ti siiya siir idwo nwowi. Setan siir kir̄eya wi ti iikamim naingwo tibmiiyim simiir nikwowaisii rani. Mi wi nao rani. N̄ingaka. ¹⁹ Mhoiia kara tidiiyin wi k̄iriir hauuwi Adi Komii siir maeyauwa digworaekwo whiekakim simiir k̄igirkakana saiir haiwaowam. Dimin̄in k̄ira nu tir k̄igninkinkikin mi Adi Komii siya ninomor kou hir̄in wi h̄iriinanar mi k̄igninkinki siirin. Dimin̄in k̄ira naingwowin nu tir k̄igninkin owim mi Adi Komii siya ninomor kou hir̄in wi h̄iriinanar mi k̄igninkin owi siirin. ²⁰ Mi siya kamim siir mi k̄igna miriirim yai kir̄ie simiir bōnikiduki, k̄ima ti inkamim Kraisi Adi Komii siya nikropkiyin kariirin iikamim simiir nanmaiwarkainam nitin, kariirin inkam nw̄irni k̄ipi bōnmauu. Iriig.

*Jisis siya bōn kara naowi wa swokīinsiin idwowi
(Mk 8:31-9:1; Lk 9:22-27)*

²¹ Mi Jisis siya ha bōnmimauu bwakainamin kamim siir mi k̄igna miriirim simiir. Mi ii kara om Jerusalem h̄iriir nami mi kara wi hik k̄impipisu kasa hai rani. Mi inkam komiirim Adi Komii siir mi k̄igr̄iraowi ikim mi prismi biyan inkam ikim mi kamim siyu komii iir ninokninkini ikim. Mi wi hik k̄impipisu kariir hauuwi mi kariirin wi sima nisomaoki. Mi ii kwoimaka kara wa swokīinsiin idwowi ie hir̄ankin. ²² Mi Pita siya siir yik̄iunam mi siirin igao yai yani bōniu. Biyan Inkam Komii k̄ibie idwai ti dimin̄in wi k̄iriir k̄ipi swokīimbini mimin. Adi Komii siya wi h̄iniina bōni. N̄ingaka. ²³ Mi Jisis siya ha haiyug kaokiyin mi Pita siir

boŋki, Setan kira ti amki! Kira kariir mi aiir kipi kiyopsibgi. Kira Adi Komii siir kwoinin siir biri ninokninkinkin. Nŋngaka. Kira inkami kwoinin siirara ninokninkini.

²⁴ Mi siya ti diminim simiir boin digiyim. Mi Jisis siya kamim siir kigna mriiyim simiir boinki. Mi inkamin kariir siyiu imiir napam niti mi siya siir kwoin iir hidnani mi ha haiburgigi mi kariir mhoiya wit inkamin kariir mi imiir mirii. Mi siya hik mi naosi kipi nidid. Kara naowi paeyin hiiniya nironinkinin siir hiriinan. ²⁵ Inkamin kariir siyiu iir nap karamae nwowiyin siya siir kwoinaingar priinaingwo diriraeramar naingwowi. Mi siya naosi nididiyin mi mhoiya siir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin wi hindara kigugu iuguski wi omwai Adi Komii saika waiyayokiyokii rani, inokinokin mi yipiki inkamkin saama naingwo karamae nwowiyin, inkamin siya kariir mhoiya niti mi yio siya naosi bi nididkin mi mhoiya ti inkamin siir kwoinbudin wi Adi Komii saika nwoyokyokii kaeyami inokinokin. ²⁶ Mi inkam nwirin digworaekwo whiekakaki niuwi ti nu iirin mi siya Adi Komii siir mhoiya nam karamae nwowi mi siir kwoinbudin wi hindara kigugu iuguski mi ti siir dimin taemin whiekakim nu tiranim wi siirar whinkinsiisi, aniya? Nŋngaka. Mi siya wi dimu dimin haii kwoinbud iir whinkinsiisamin inokinokin Adi Komii saika nwowamin, ha? Nŋngaka. Siya siyiu karamaeka. ²⁷ Mhoiya kara Yaowae Adin ninomor kouanin, kara wi Adi Komii siir kiriyim simaka niti mi saeya wi paenan niuya haiginuwi krimiirin. Mi Adi Komii siir paekwosimim wi

kanaka ninkin iti. Mi taka ii aiirarin kara wi nu tiran iikamim simiir mi imiir hidi mi miyyika kara wi dimin miyyik iirar hauuwi mi biyyeya kara wi dimin biyye iirar mi hauuwi. ²⁸ Kara kimiirin yaimwower boini ti iikam nhirim tirar nwowim kima wi niki ao rani, kima wa kigwini iya Yaowae Adin ninomor kouanin mi dimin taemin komiiyim mi iya siya iikamim simiir kigirkakana saiirin. Iriig.

17

Jisis siir piua ya ina kisinakiya

(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)

¹ Mi ii iriyyar kwira yamki mi Jisis siya ina yikunamin Pita mi Jems mi Pita siir nomousimin Jon siir warar. Mi siya simiir yikunam mi sima simar iinainam mhu whirin siir. Ti mhuwin haruwa rani, ini kougikou hirar nwowin mi sima siir ini owu ti mhu iirin sima simar. ² Sima hirar nwowa mi Jisis siir piua ina kisinakiya simiir whwonkamidar mi siya ini yaeya piu ywokiyin. Mi siir whwonkamnin ini bienanar whwoyakiyin mi siir yuisa ini paenamar yuyakiya mi ini whisininar ywokiyin. ³ Moses, Ilaija sowa Adi Komii siir om iir haiburgiko mi sowa Jisis saika nokwo boinaiko. Mi kamim siir kigna miriiyim sima ina kigim sima boinaiyim. ⁴ Mi Pita siya hiriinan kigiyyin mi Jisis siir boinki, Biyan Inkam Komii krma tir nwowim ini wadiyyar mi owim mi kira naingwowi mi kara amirim pi kwoima mirii, ira kiriirga mi ira Moses siiram mi ira Ilaija siiram? ⁵ Mi siya hirar niki boinaiyin mi wau kwira ini paenana yuyakiya ini simiirar

yakikirinuniya. Mi yai kwira ini ta waua saiir hirankar yimbiniya, saeya boinki. Tikinin kariir yinisimkin, kara siirimar naingwo nanaeikin mi kariir mhi kwoinim siirimin wadieya nwowi mi kima siir yai aiir wakae! ⁶ Mi kamim siir kigna miriyyim sima ta yai aiir wakaekiyim mi ogmwo nua hiriir waisi kaiyirou hūunainam mi sima nidid prasae bi kinkim. ⁷ Mi Jisis siya simiir kingiin ha nitin mi simiir yonkwoni mi siya simiir boini, kima dinsiingi, kima kipi nidid! ⁸ Mi sima ha ninsiingiyim mi koua ha ninansiin kaokiyim mi sima yaeya inkam nwir biri kigim. Nningaka. Sima Jisis siirarak kigi. ⁹ Mi sima ti mhiu iir haiburgigim mi ha nuunainamim mi Jisis siya igao yai simiir boinki, kima inkam nwir kipi boinmauu ti diminin kima kigin. Nningaka. Iiya Yaowae Adin ninomor kouanin siya nitana mi siya ie hiranki ninsiin idwowi mi wi saiirar nhinkigi. ¹⁰ Ti diminim simiir mhoiyya mi kam nwoimim siir kigna miriyyim sima sriigi. Mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim, sima hinina dimusi boinkim, biyyin wi Ilaija siya niti, ha? Mi ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyim wi mhoiyya niti. ¹¹ Mi Jisis siya ina yowarki boinin. Ihi, kaimwoka, biyyin wi Ilaija siya niti mi digworaekwo whiekakim wi siyar diriraerar kwokini. ¹² Jisis siya simiir boin, kara kimirin, pi hinina boinki Ilaija siya bidi yitin mi iikamim sima siir bi ninokninkinkim nningaka, sima simiir siyiu imiir napama naingwokim mi sima siirin siyiu biyie asi tiraiginugikim mi kariirin Yaowae Adin ninomor kou hiranki nitin siirin wi hiriinanar mi tirbumbuwi. ¹³ Mi Jisis siya kam nwoimim siir kigna miriyyim simiirin hinina boinki mi sima ina

yinokninkinkiyim, siya simiirin Jonin op baptais haiginuwanin siir boini, friig.

Jisis siya yinisim nwirin urid yiu biyiekakin siir haiswoniskigin

(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43a)

¹⁴ Mi sima ha swoki apamim mi ini maeyauwa iikam isid komiyyin siya nwowa saiir yimbiam. Mi inkam nwirin ogmwo siirim ini huuu. ¹⁵ Mi siya ina boinin, Biyan Inkam Komii, kira kariir yinisim iirsi daingwoyimyok, kariir yinisim yinkamiyyin iir kigi siya miyyiki miyyik rani, whaowa piunan nwowi mi nopnopa mi kini. Inokiiinokin siya paenau nakaigainanaei mi ii nhirim pi opa mi amainami. ¹⁶ Mi kara siirin kamim kiriir kigna miriyyim simiirim nikiunamin mi sima siir haiswo niskiyim dig bi nwokim. ¹⁷ Jisis siya simiir yayaka ina yowarki boinin. Kima ti hiniin kam isidin naingwo tibmii karamaekim mi kimiir mhi kwoinim wadie sibgu o rani! Iya kara kimaka niki owim pariigim, ha? Mi kima Adi Komii siir yayaiir mi sibgu wakaeyim, kara kimiirin wi pariig iya swoki boini, kima naingwo tibmiyyim kima wara yinisim iirin kariiram wikuunani. ¹⁸ Mi Jisis siya ti uridyiu biyeyin igao yayi siir boinki, uridyiu biye kira damki mi siya ti uridyiu biyeyin biri kimiminkikin, ina yamkiyyin mi siya ti yinisim iirin ina haiswoniski haiginugiyin.

¹⁹ Mi mhoiyya kamim siir kigna miriyyim simasimar yit, omaka hiriir, Jisis siir ini srini. Mi siir ini boinu mi krima ti hiriinan uridyiu biyeyin ti siir nwowin siir haiswoniski karamae dimusi nwokim, ha? ²⁰ Mi Jisis siya simiir boinki,

kimiir naingwo tibmiiya kabi rani. Mi kima hiriinanin wi dig nwo rani. Ihi, kara kimiirin yaimwowa boini, kimiir naingwo tibmiiya kabi rani, mastet nidisimin siir hiriinan nwowi mi kima wi ti mhiuwun siir boinki, kira pi hinda dinsiin apnam! Mi siya wa nami mi kima Adi Komii siirim naingwo tibmii mi diminin kima boini sima wa nimbiam. ²¹ (Ti hiriinan uridyiu biyeyin siir haiswoniskiyim yio yaeya siyiu whir karamaeka. Ningaka. Mi siyiu whiruwun siirar haiswo niskiyin mi nhwo kwis boini siyiu ikin mi nae haiyani siyiu ikin mi sowa sowaingo.) Iriig.

Jisis siya kwisaka ina swoki boinin kara wi kapi naowi mi wa swoki insiin idwowi
(Mk 9:30-32; Lk 9:43-45)

²² Mhoiia Jisis siya mi kamim siir kigna miriyyim sima nu Galili hir nidwo boinaigim mi Jisis siya simiir boinmimauu. Mi kara Yaowae Adin ninomor kou hiranki nitin siirin wi wir sauan kam nhirim simiir napwouwi. ²³ Mi wi sima nisomaowi siirin mi ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi mi wi omwaiya swoki waiyai mi iia kamim siir kigna miriyyim sima ti dimin iir wakaekiyim sima hik prasae biri haigim.

Inkamın omom omomi takis umir haiiyim sima Pita siirim sriigim umir haiiyin siyiuın siiram

²⁴ Iya Jisis siya mi kamim siir kigna miriyyim sima om Kapeneam hiriir nimbiamim mi inkamim umir haiiyim Adi Komii siir omaka saiir mi sima Pita siir hiriir yimbiam mi sima siirin hinina srii, kimiir inkamın inkam nowomwarkaiyuwiyin siya takis umira hauwigin omaka Adi Komii siira saiirin, aniya?

25 Mi siya hinina yowarkii boinin, ihi, umirim omaka Adi Komii siira saiirar hauuwikin. Mi siya omaka hiriir yapninopkainam mi yaiya biyin Jisis siya boinkinkina mi Pita siir srii, Pita kira panina naingwowi, ha? Mi yipikin inkam komiiyin nu kigriraowiyin simiir hauuwi, ha? Sima pi simiir om komii whiruwan isidan inkam ikim mi om komii whiran ikim pi simiir takis umir namisi haii?

26 Mi Pita siya hinin yowarkii boin, iikamim om komii whiranim. Mi Jisis siya siir boinki mi inkam komii nu kigraraowiyin iikamim. Mi nim krima Adi Komii siir yinisisimkim. Mi ta omaka siirga mi takis umirim siirin pi hau rani. Nungaka! 27 Mi krima simiirin hiriinan tiri umir hau karamae nwowi mi sima wi io krimiir nwowi, kira whiyya saiir dam mi sir tini kimaiyu. Mi anasuin bigi bi kira kikali kira pi siir yai aiirar diinisakwo kig mi kira pa kigi umir kwira ini siir yainau hirar nwokaiya. Mi kira ta umira anasuin siir yainau nwokaiya saiirar sain kamim takis umir haiiyim simiirin. Mi ta takis umira Adi Komii siir omaka saiir saina ya kririirga. Iriig.

18

Yipikin Adi Komii siir iikamim simiir kigriraowiyim simiir bi nwowin (Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

1 Mi ta fiya kamim Jisis siir kigna miriiyim sima siir hiriir yimbiyam mi ina sriiyim, yipikin Adi Komii siir iikamim simiir kigriraowiyim simiir kou nwowin? 2 Mi Jisis siya yinisiim nwirin siir yikiuna okwo simiir bopwoniya hirin. 3 Mi siya ina boinin, kara kimiirin yaimwowa boini,

kɪma tɪ yɪnɪsɪm sapisapɪn siir hɪriinan nwowi, digworaekwosi naingwoyɪmiyok karamae nwowi mi kɪma Adi Komii siya siir iikam whiekakɪm simiir kigirkakana saiirin wɪ wara nwo rani. ⁴ Inkamɪn siyamar naingwona karamae nwowi mi inig karamae tɪ yɪnɪsɪm sapisapɪn siir hɪriinan mi tɪ inkam hɪriinanɪn bi wɪ siya nwowi, Adi Komii siya siir iikam whiekakɪm simiir kigirkakana. ⁵ Yɪpiki kariir yai aiir wakaeyoknaei mi siya iikam nhirɪm simiirin siyɪu miyɪk tiri, tɪ yɪnɪsɪm sapisapɪn siir tirɪn saiir hɪriinan. Mi tɪ hɪriinanɪn yɪo siyɪu miyɪk kariirar tirhaiginɪuwi. Iriig.

Inkamɪn siir naingwo tibmiiya pi siyɪu biyɪe ieyar mi tirbumbuwi
(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)

⁶ Mi inkamɪn, inkam nwirin inig karamaeyɪn siir naingwo tibmiiya saiir tirbumbuwi, yɪo ini tɪ yɪnɪsɪmɪn siir hɪriinan ywowɪn. Mi siya siyɪu biyɪe tirnami. Mi kɪma yɪbsiiya komii saika kogi tɪ hɪriinan inkamɪn mi whɪi solwara saiir bopwoniya hir kimai whiridgi mi siya pi hir kwiyaie haingrikɪu aonamɪm. Ta hɪriinan hɪka ini wadie ywowa mi Adi Komii siya hauukiswo wɪ biyɪeki biyɪe pi ywowɪn. ⁷ Mintarao tɪ nu iirin digworaekwo biyɪe biyɪe whiekakɪm ini tirar nwowɪm mi sima tirbumbuwi kimiirin mi tɪ dimɪn biyɪe whiekakɪm sima wɪ hiriyar nwoyokiyowii. Mi mhoyiya wɪ Adi Komii siya tirbu iguski inkamɪn, inkam nwirni naingwo tibmii tirbuwɪn. ⁸ Mi iga ina sowa siyɪu biyɪe tiram mini mi kira sowiir kaigrip itkiki mi kariir iga ina kwokwira nwowi mi ini mi owɪn kira iga kwir mi ina kwira namɪm omwai waiyaie yokiyokiyɪm. Yɪo wɪ miyɪk miyɪk

nwo rani, kira paeya niuyokiyokwiiya saiir hiriir nami iga in kwiiyarar. ⁹ Mi kiriir nhwoin siya dimin biye tiram mini mi kira siir habitkigi mi ini mi owin kira nhwona nhiruwa mi ami omin omwai waiya yokiyokiiyin. Yio wi miyiki miyik nwo rani, kira paeya niuyokiyokwiiya saiir hiriir nami nhwona nhisar.

Boiniyo yaiya sibsib irin whaowaekiyin siir boinka
(Lk 15:3-7)

¹⁰ Kima mintarao! Kima ha kipi naingwo ti iikam sima kariir siyu iir napin sima iikam ningaki niuwi. Ningaka. Kara kimiirin pi hiniina boini, Adi Komii siir paekwosimim sima kigriraowi simiirin. Mi sima ini siir om hirar nwowim. Mi simiirin wi siya boini. ¹¹ Kara Yaowae Adin ninomor kouanin siya iikam biyeyim nu tiranim simiir nanmaiwarkainam nitkin. Iriig

¹² Kima panina naingwowi, ha? Inkam nwirin siir sibsibim kamararim iriyarkim (100) mi simiir irin ini niimau whaowaekiyin mi siya wi siirim hansiram tani, aniya? Iye? Ningaka. Mi siya ti kamnwii iur iriyar idiyim (99) wi mhuisimim siir hir haiburgigi mi siya sibsib irin whaowaekiyin wi siirim nini hansiruwi. ¹³ Kara kimiirin yaimwowa boini, iya siya pi siir hansir haii mi maingamainga ti irua siirim nwowa mi ini ti kam nwii iur iriyar idiyim (99) simiir haibura. ¹⁴ Mi iriipa hiriinan ninomor kouanin siya hiniinim naingwo rani, siir yinisim nwirki wi kipi swoki whaowae iuguski paeya hiriir. Iriig.

Nomiiyau siyiu biyie tiriyin mi siir whinkinsiis haiginiuwi siyiu ikin.

¹⁵ Mi kiriir nomiiyauin siya siyiu biyie kinaka tirbugin mi kira siirim dam mi kowa maeyauu kwiruwa didwo mi siyiu biyie siya kiriir tirbuin mi kira siir boinmauu. Mi siya kiriir yai aiir wakae ti hiriinan siyiu biyie siya tirin wi digumii siir haimriiyugigi mi siirin kirar whindiriraerar haiginiu mi siya wi wadieya sibgu owim. ¹⁶ Mi siya kiriir yai aiir sibgu wakaeyokna karam nwowi mi kima Moses siir yaiya saiir hiriinan diriraerar mi kira inkamo naingwo tibmiiyo nwis dinkin ikuna mi sowa kinaka dam, yai kiriir whinboinaiyim. ¹⁷ Mi siya kam nwoimim kimiir yai wakae karam nwowi mi kira iikam nhirim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim simiir dikuna mi kima iripa hangiriyu boinai mi siya simiir yai wakae karam nwowi mi kira siirin hinina daingwo siya naingwo tibmiiyan inkam tani siya siyiu biyeyim simiir tiriikim mi kima siirin hindara huriyumi iuguski.

Igbid kamiyau nwo mi kigninkin o.

¹⁸ Kara kimiirin yaimwo aiirar boini, diminin kira nu tir kigninkinkikin, mi Adi Komii siya ninomor kou hirin wi hiriinanar mi kigninkinki siirin. Diminin kira naingwowin nu tir kigninkin owam mi Adi Komii siya ninomor kou hirin wi hiriinana mi kigninkin owi siirin. ¹⁹ Mi kara kimiirin pi hinina swoki boini inkam nwiswo nu tirano sowiir kwoinin whiruwa nwowi mi ha kwisboini diminam mi kariir Adin ninomor kou hir nwowin siya sowiirin wa wakaei. ²⁰ Ihi. Dimusi rani, inkam nwis o nwoim sima sima nwowi maeyau kwir mi hangiriyu owi kariir inig iirim

mì kara wì simaka hìrar mì inkin owi mì simiirin wì karar whindiriraerar haiginiuwi. Iriig.

Boiniyo yaiya miyan inkamin dimin siya priihaiyin siir boinka

²¹ Pita siya Jisis siir hiriir yimbiam mì ina sriiyin, Biyan Inkam Komii, kariir nomiyauin siya kariirin siyu biye tirbuwi mì siir dimin biyeyim wì pariig iya haiyoprimdiyumiigi tì dimin imiirin mì ì iriyyar kwiswo ini digar mì owim, aniya? ²² Mì Jisis siya siirin hinina yowarkii boinki, kara kiriirin ha boin tani iyyim iriyyar kwis. Ningaka. Kara ha boinki kira haiyoprimdiyumiigi iyyim kam nwoim iur iriyyar kwis (77). ²³ Kara kimiir boini tì siyuin dimin biye haiyoprimdiyumiyyim. Dimusi rani, Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana ini inkam komii nu kigiraowiyin siya umirim siir miyan kamim whisarii sima priihaiyim simiir swoki hauu kiyyuwam tiri, ini saiir hiriinan ywowim. ²⁴ Siya kamim umirim whisarii priihaiyim simiirar kwamirii bwakainamin simiir hauukiyyuwam mì sima inkam nwirin siirim yikuna mì umirim siya haiyim 10 milionkam mì siya yamdi siir swoki hauuwim. ²⁵ Mì siya tì umirim siya priihaiyim simiir umir imiir swoki hauukiyyuwam dig rani. Mì inkam komii ina boinin kima wara inkamin mì siir wig yinim mì siir digworaekwo whiekakim simiir wikropki iikam nhirim sima sainim mì tì umirim wì iki diminim siya prii haiyim simiir nwoki hauukiyyuwim. ²⁶ Mì tì miyan inkamin siya inkam komii ogmwo saika kingiina ini huni mì ina boinin, kira kariirsi daingwoyimyok mì ha

tiki o! Umir whiekakim kara priihai priihaiyim wi kiriir swoki hauukiiyu digi. ²⁷ Mi inkam komiiyin ti siir miyan inkam iirsi yaingwoyimyok mi siirin ina swoki ikropkiyin mi umirim siya priihaiyim simiir warar yinkin iuguski.

²⁸ Mi ti miyan inkamin yaba hiriir napniyamın mi siir nomiiyau nwirin iripa mi sowa miriiyin siir yani kigu mi umirim siya siir hirankin priihaiyim paeyarin hairkin mi siya siir ni iir yonkwo nhiowomwan mi siirin ina boinin, umirim whisarii kira haiyim kariir tirinkan, kira kariir swoki hauugi. ²⁹ Mi siir nomiiyauin ogmwo ha huin mi hinina kauwok boinanae, kira kariirsi daingwoyimyok mi ha tiki o, umirim whisarii kara haiyim simiirin wi yamdiya swoki hauwi. ³⁰ Mi siya ini boriisop waeyoin mi siirin maeyaua huuyokiyokaiya mi biye miriia sair hir ini whinap kinisugik mi siya siir umir yamdi swoki hauu digi mi siya yaba wa niti.

³¹ Mi siir nomiiyauim ti hiriinan siyu iir kigin mi simiir kwoinim miyik bi naingwokikim mi sima ini inkam komii iirima yamim, ti siyu hiriinan siya simiir nomiiyau iir turgigin siir ini boinmimauu. ³² Mi inkam komiiyin siya asi nikiunakikin ti siir miyan inkam iirim mi siirin hinina boinki, kira inkam miyik rani, biya kira kariirima niki kauwok boinanaekin. Kira kariirsi daingwobumbugi mi kara kiriirsiyin ina yaingwobumbugiyin mi kara kiriirimın ha bi nikiunanaekin kira kariirin ti umir komiiyin siirin yamdiya whauukiiyu sasau. ³³ Dimusi rani, kira kiriir nomiiyauin iripa mi kowa miriiyin siirsi bi naingwoyimiyokin kara kariirsi naingwoyimiyoka

saiir hiriinan, ha? ³⁴ Mi inkam komiiyin siir kwoinin haughauga whwiyeyin mi kam nhirim simiir yikropki mi sima siir yinimnan itkin mi sima siirin maeyaua huyokiyokaiya mai biyie miriia saiir hir ini whinap kinisugik iya siya umir hauukiyyuwi wi saiir digi. ³⁵ Mi kara kimiirin pi hinina boinki. Mi kimiir kwoinin dimin biyie whiekakim kimiir nomiiyauim sima tirbumbuim mi simiir haiyoprimdiyumiigi karamae nwowi mi kariir Adin ninomor kou hir mi owin siya iriipa hiriinan, kimiir dimin biyeyim wi simiir mi haiyoprimdiyumiigi rani. Iriig.

19

Jisis siya wigkam hainikiinonkwonani siyuin siir boinkin
(Mk 10:1-12)

¹ Jisis siya ti siir yayim simiir ha boin digiyim mi nu Galili siir haiburgik mi nu Judia mi yabie komii Jodan siir yarmiiya hiriir swoki haiyug nam.

² Mi iikam whiekakim ini siir mhoiia kaikwokwo namim. Mi ta maeyau aiirin iikamim makakim simiirin hir haiswonimniskigim.

³ Mi Farisi kam nhirim ina yitim siirim mi sima siirim ini boinkinankiuni mi siirin ina sriiyim, Moses siir siyuin ti krma napin siya miyikargin, siya hiriinan bidi boinin inkamin siya siir wig aiirin ha sopki, aniya? ⁴ Jisis siya hinina yowarkii boin mi kima ti yayim Yokwo Komiiya saiir nwowim, simiir bi mwaingim, ha? Siya hinina boin, bidi bidiniyarin Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiirar nonkwokwowin mi siya wigkam warar yinkin

onkwokwoki. ⁵ Mi Adi Komii kr̄imiir Wanin siya hin̄ina bōnkin, ti hiriinan siȳiun, kamim siir yopii ad owiir haiburgigi mi siir wig anaka namwōiwi mi sowa ini iripa pīu kwiruwa ywokiywo! ⁶ Mi kira hiriinan tiri. Mi sowa ini pīu kwiruwa ywokiywo. Dim̄inin Adi Komii siya nokiyopmasugiyin inkamki siir nikripim dig nwo rani. ⁷ Mi Farisi kamim sima siirin hin̄ina srii bōn Moses siya ti hiriinan yaiya kr̄imiir dimusi hauugigim, kam̄in siya yokwowa ha winki, ta wig aiir̄im sowiir nonkwona aiir nikripam mi siya hiriinan dimusi winkin, ha? ⁸ Mi Jisis siya simiir yai aka yowarkii bōnki. Dimusi rani, kima pī nantamyiriyirkim Adi Komii siir yai aiir. Mi Moses siya kimiirin asi kigninkinkikin. Wigkam sopni siȳiun mi b̄idi b̄idiniyarin Adi Komii siya wig sopni siȳiun siirin bī naingwokin. ⁹ Kara kimiirin pī hin̄ina bōnmaugi. Mi kam nwirin siir wiga saeya h̄i kam nwir aka bī nanae mim̄inka mi ti hiriinan kam̄in siya saiirin whisariiyar sopkikin mi siya yaeya wig ir yonkwonaiu, ti hiriinan inkam̄in siya nonkwonani siȳiun siir tirbugin.

¹⁰ Kamim siir kigna mirīiyim sima hin̄ina bōnki mi siya hin̄ina bōnkiswo wig nonkwonani siȳiun yio ini kir̄ie ywowin mi inkam̄in siya indima mi owi ini mi owin. ¹¹ Mi Jisis siirin hin̄ina yowarkii bōn, iikam whiekakim sima ta yaiya saiir wakaeyokna apam pī boriisopi. N̄ingaka. Mi iikamim Adi Komii siya nimb̄inim sima simargim ti siȳiun siir wakaeyoknaei. ¹² Wakae, kam n̄hir̄im sima wig nonkwona dig nwo rani. Dimusi rani, īiya simiir yopiiga naokaininkinkiyin yim isi hiriinanar mi owin, sima wig aka iripa pīu

nwowim wi dig nwo rani. Dimusi rani, sima wi dig nwo rani, wiga aka iripi piu nwowim mi kima nhirim kimiir miomaiyim bidi kintiwim mi kima wig aka iripa piu wa nwowi mi kima wi yiniekak nwo rani. Mi nhirim sima Adi Komii siir miya saiir miriyamar naingwowi. Dimusi rani, siya digworaekwo whiekakim simiirar kigriraowikin mi sima wig nonkwonam pi boriisopi. Inkamin ta yaiya saiirim naingwowi mi maingimaingwa nwowi mi siya wi saiirar wakaeyoknaei. Iriig.

Jisis siya yinisisim imiir nokboinmamair haiginiugin

(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)

¹³ Ta ii aiirin iikam nhirim sima yinisisim nhirim Jisis siirim hainamkim mi sima hinina naingwokim, Jisis siir ina simiir nonkwo okboinmamairim. Mi Adi Komii siirim kwisboinim. Mi ti kamim siir mi kigna miriyim sima io simiir ywoki. ¹⁴ Mi Jisis siya boin, kima yinisisimim simiir kigninkinki sima kariiram wit, kima simiir kipi nikidu. Nningaka. Adi Komii siya ti iikamim simiirar kigriraowi mi ini ti yinisisimim simiir hiriinan ywowim. ¹⁵ Mi siir ina simiir mwo idwo yonkwo. Mi siya simiirin ina yokboinmamairin. Mhoiya siya ta maeyau aiir haiburgigin mi ina yamin. Iriig.

Umir digworaekwokak inkamin siir niwiigin

(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)

¹⁶ Mi inkam nwirin Jisis siir hiriir yimbiam mi ina srii boinim. Inkamin iikam nowamwarkaiyuwiyin, kara wi panin dimin miyikin siir tiri mi kariir inigin wi kwoinbudin

omwai waiyayokiyokiyin inokinokin siir haiyamın, ha? ¹⁷ Mi Jisis siir yowarkii boınki, kariiram dimusi srii piki hinin dimin miyikin siir haiyam sriigin, ha? Adi Komii siyairgin inkam miyik nwowiyin. Mi kira kwoınbudin omwai waiyaiyin siiram naıngwowi mi kira siyu komiiyin Moses siirin siya winin biya siirarar dapkrikai. ¹⁸ Mi ti inkamin Jisis siirin ina sriyin, piki hinin siyu ikim, Moses siirim, ha? Mi Jisis siya ina yowarkii boınin, ti sima. Kira inkam nwır kipi nitkikai mi kira hi kipi nanae, kira hi kipi tauae, kira inkam nwırni kipi niksise boın hiuriyu. ¹⁹ Kira yopii adim simiir yai imiirar wakaeyokna mi sowerwaiyin siyu miyik iirar tir. Mi kira iikam nhirim simiirim naıngwoyimiyokiyim mi kiram naıngwoyimiyoknaeiya mi saiir hiriinana daıngwoyimiyok. ²⁰ Mi whranisimin siya siir boınki, ti siyu whiekakim, kara simiirarar mi apikin. Kara whaowaeyin piki hinin dimin ikın? ²¹ Mi Jisis siya siir boınki, kira wadie nwowi kiriir digworaekwo whiekakim iikam nhirim simiir hauu sima sainim mi ti umirim kira iki iikam paeprıkabim simiir hauugi. Mi kira hiriinan tiri, ninomor kou hirin kira wi digworaekwo whiekaka nwowi. Mi ti kira tirim simiir mhoiıya kira wi kariir mhoiıya wit. ²² Mi iıya ti whranisimin ta hiriinan yai aiir wakaeyin siir kwoınin ini hikaka ywonamin mi siya Jisis siir haıburgikin mi ina yamin. Dimusi rani, siya digworaekwo whiekakakin.

²³ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriıyım simiir boınki, kara kimiirin yaimwo aiirar boınki. Inkamin umır digworaekwo whiekakakin siya

Adi Komii siir mhoiyya namamin wi minan mirii nami yipiki siir digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyim siirim. ²⁴ Kara kimiirin pi hinina swoki boinki hab saeya tidiyinin digworaekwo panyin siir no iir ninopkai namamin wi dig nwo rani, inkamin umir digworaekwo whiekakin siya ta haba minan saeya miriyya saiir hiriinan mi mirii rani. Nningaka. Yio wi mi kamiigikomii miriinami mi siya Adi Komiiyin digworaekwo whiekakim sim kigrakakiiyin wi saika namasu rani. Nningaka. Dimusi rani, siya umir digworaekwo imiirimar naingwokwowi mi siirin wi simar nikiduwu. ²⁵ Kamim siir mi kigna miriyyim sima ta yai aiir wakaeyim mi sima ina yanaakiyim. Mi sima boin mi siya ti hiriinan inkamin siya dig nwo karam nwowi mi yipikin kwoinbudin omwai waiyayokiiyyin siirin dig nwowi, ha? Nim krima ha naingwowi inkam nwirki namim wi dig nwo rani. ²⁶ Mi Jisis siya simiirar kao hirirukiiyin mi ina yowarkii boinin. Iikamim sima sima whindiriraerarna simiir kwoinbudin omwai waiyayokiiyyin wi dig nwo rani, Adi Komii siya ti dikworaekwo whiekak imiir diriraerari wi diga nwowi.

²⁷ Pita siya Jisis siir boinmauugi Kigi! Krima krimiir digworaekwo whiekakim simiir hiriinansi haiburgigim. Mi wi kiriir mhoiyyar niti. Mi mhoiyya krima wi piki hinin diminin siir haii, ha? ²⁸ Mi Jisis siya simiir yowarkii boinki, kara kimiirin yaimwo aiirar boinki. Ti nu winin kara Yaowae Adin ninomor kou hiranki natin mi kara wi ipiyya Inkam Komii nu kigriraowiyin siira wi saiir nidwokaii. Mi wi paenana niuyaei mi ti

nu winin kima kam iuur nwiso kariir mhoiia nitim kima wi ipiiyim simiir nidwokaii, kariir hiriinan. Mi Isrel simiir iikam isid iuur whiso wi simiir siyu imiirar hidi. ²⁹ Mi iikam whiekakim sima simiir omaka mi simiir yinisisim mi simiir yokman mi simiir yopii adim mi simiir nu digworaekwo whiekak ikim, simiir bidi haiburgigim. Dimusi rani, sima kariir mhoiia nitam bidi yaingwowim. Mi mhoiia kara simiirin wi yaeya digworaekwo whiekakar swoki inkim hauugi mi sima kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin wi siir haii. ³⁰ Mi iikamim inig komiigakim tariinan nwowim yim wi mhoiia hispriprikiini mi iikamim tariinan sima inig komii kamaeyim mhoiia sima wi inig komiigak nwowi. Iriig.

20

Numir waina saiir miyan kamkam

¹ Adi komi siya iikam whiekakim simiir kigirkakana saeya ini numir waina saiir adin ini siir hiriinan ywowin. Mi nugak imumain siya ina yamyakwokin kam nhirim simiir nikunakiyim siir numir waina saiir miriiyam. ² Mi siya kam nhirim simiir haiyim sima ini wadiya ywokiyim ta wain numira saiir miriiyam. Sima saiir miriiyim umirim pi ii kwokwirani umirim simiirara mirii haii. Mi siya simiir asi nikropkikin siir numir waina saiiram. ³ Mi iya 9 klok nwowa siya saiir yapninopkainam siir numir waina hiriirin mi siya yap kigam kam nhirim maeyauwa nae haiginiya hirar sibokwowi. ⁴ Siya simiir boinki, kima iriipa hiriinan kariir numir waina saiir tini miriiyu mi kara umirim pi kimiirar hauu

digi. Mi ta mai aiirsiyin umirin wɔ kwokwirani umir maira hauwi. ⁵ Mi sima asi namkim. Mi yi bie mwo kou nokwoniyin 12 klok mi 3 klok bie nad nwowin siya ha swoki amin mi siya kigam kam nhirim sima hindara sibokwowi mi siya biya siya tira mi saiir hiriinana swokini tiriuwin. ⁶ Mi 5 klok naiowaka siya ha swoki amtibin mi siyar kigamtib kam nhirim hindara sib okworibi. Mi siya simiir sriigi mi ti biewi komiyyin kima ta maeyau aiirin whisarii dimusi nokwo kaoikiigiribgin, ha? ⁷ Mi sima siir yai aka yowarki boinin, inkam nwirin mai krimiir bi swoki hauu miriigin. Mi siya simiir boinki, kima kariir wain numira saiir tini miriyyu.

⁸ Iya bidi kakaugiriba mi adin numir wainanin siya inkamin siir mai imiir kigriraowiyin siirin hinina boinki, kira iki maiyan kamim simiir dikunaki mi simiirin umir hauugi. Inkamin mhoi nitin mi umirin siirar hauu bwakainam mi hiriinanar hauuyokiyokiyam mi inkamin bi nitin nugak imuma siirar tina hauu digu. ⁹ Mi kamim iya 5 klok nwowa ha namiriiniyin bi sima yit mi sima umirin ikwokwirani umir mairin siirar hainamim. ¹⁰ Mi simiir mhoiya kamim biigi biya namiriiniyim sima ina yitim mi ina yangwowim, krima pi umir komiyya hai. Mi sima umir komii bi haigim mi sima hirihiirinankinar hai. ¹¹ Mi sima hai digiyim mi sima io ina ywowim numir wainan ad iirin. ¹² Mi sima ina boinin, ti kamim naiowaka namiriiniyim mi sima ti umirin krima haiyin siir hiriinan dimusi haigim, sima yi priei bi nini miriinikim. Mi krira nugakiya miriibumbuyakwokim mi ini bie ieyar yikiyamkiribin mi bieyin krimiirar whwonanae-

wakin. ¹³ Mi numir wainan adin siya yaiya kwira yowarkii boin simiir nwir inakan. Siya hinina boinkin, nomiiyau kara kiriir bi tirbugin. Mi krɪma tari ti umir iurim simiirimin iripa kwoin whiruwa bi nwoko, aniya? ¹⁴ Kira kiriir umir iir bidi haiyin mi ha dam. Ti umirin kara kiriir hauuwɪn kariirar kwoinkin ti inkamin mhoiyya nɪtin siirin hiriinan umirin kara siirar mi hauwi. ¹⁵ Kariirar diminkin. Kara kariir umir imiir mi diriraerari yio kariirar kwoinkin. Kira kanaka dimusi ninkinɪmpɪsuwi, ha? Kara siyɪu miyɪk iirar tirkin. ¹⁶ Yio hinɪngin mi iikamɪm mhoigi mhoiyyanɪm yim wi biigi biyyin sima nwowi. Mi iikamɪm bi nwowim yim wi mhoigi mhoiyya nwoki. Iriig.

*Jisis siya ina boinin kara naonami mi ii kwoimaka wa swoki insiin idwowi
(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)*

¹⁷ Jisis siya om komii Jerusalem hiriir niinainamin mi kam iur nwiso siir kigna miriyyim sima warar yinkin am. Mi siyɪu hirar napamɪm mi Jisis siya simiirin siyɪu mig hiriir yikiunam. Mi siya simiirin ina boinin. ¹⁸ Wakae, panaowin krɪma pi om komii Jerusalem hiriir nami. Kara Yaowae Adin ninomor kouanin kam nhirim sima kariirin wi prismi yaowae adim mi kamɪm siyɪu komii ninoknɪnkɪniyyim simiir kinmauu iti. Mi sima bidi yimboin tibmiiyyim kariir nisomaowim. ¹⁹ Mi sima kariirin wi Juda iikam tani wi simiirin nonkwo hauugi mi sima kariirin wa nigbumbu boini mi idgiu mini nipɪmpari mi paeyin hiiniya nironinkinin wi saika ninkin irinugi. Mi ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi. Iriig.

Jems Jon sowiir apua Jisis siir sruga sowa biyan inkam nwowam
(Mk 10:35-45)

²⁰ Mi taka iya Sebedi siir wiga saeya yinisim nwisio Jisis siirim yikiunam. Mi saeya ogmwo ina ini akai huuwuwa siir kingiin hir mi ina sriiya siirim, Jisis siya saiirin dimin miyik whir tirim.

²¹ Mi Jisis siya saiir boinki, kira pi hiniin dimin siirim naingwowi. Mi saeya siir boinki, kira kariir boinki ti kariir yinisim nwisio sowa ini mi owo, sowa kiriir in inig yaoyae owiir mi idwowi mi nwirin iniga mi nwirin yaoyae, iya kira inkam komii nwowi, aniya?

²² Saeya hiriinan yai boina mi Jisis siya ina yowarkii boinin, ti diminin kima sriiyin kima siir bi sibgu inokninkinim. Ta hik hiriinana kara haiiya kowa saiir haiyim wi digar nwowi, aniya? Mi sowa siirin hiniina yowarkii boinki, ihi. Kira wi digar nwowi. ²³ Mi Jisis siya sowiir boinki, kaimwoka ta hika kara haiiya kowa saiirin hiriinana mi haii. Mi yipikin kariir ina inig yaoyaeo sowiir nidwokaii, yo kariir dimin tani. Ningaka. Ti kamim simiir ipiiyim sima nidwokaiiyim, yim kariir Adin siyar bidi diriraerarkwokinin.

²⁴ Mi kam iurim siir kigna mriiyim sima hiriinan yai wakaeyim ti iwinyaowo sowiir apua saeya tirin mi sima io sowiir ywoki. ²⁵ Jisis siya simiirin ina yikiunan mi siya simiir boin, kima ina ninokninkinim inkam komii nu kigriraowiyin siya iki Juda ikkam tani simiira nikwowaisigim. Mi sima ti inkam komiiyim simiirin yai kirie aiir yikwao boin, simiirin wi sima niki sibgu kigriraowim. Mi sima wi simiir yai imiirar

wakaeyoknam. Mi inkam komiiyim sima iki iikamim simiirar nikwao boininaeikim, sima simiir yai imiirar wakaeyoknam. ²⁶ Ti hiriinan siyiuin kimiir tir kipi niki o. Nningaka. Inkamin siya kimiir inkam komii nwowam naingwowi mi siya kimiir miyan inkam nninganan dwo, siyiu miyik kimiir trhaiginuwim. ²⁷ Mi inkamin siya kimiir bi nwowam naingwowi mi siya kimiir mi primiriyan inkamnan dwo. ²⁸ Kara Yaowae Adin ninomor kouanin kara minam bi nitkin iikam whiekakim kima kariir whindiriraerar haiginuwim. Nningaka. Kara kimiir whindiriraerar haiginuwam nitkin. Kara iikam whiekakim dimin biyekakim simiirim naowim mi simiir dimin biye haiyoprimdiyumuigiyam. Iriig.

Jisis siya inkam nhwokwisae nwiswo sowiir haiswo niskigo

(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)

²⁹ Mi sima om komii Jeriko siir haiburgigim mi ina yamim. Mi iikam whiekakim sima Jisis siir mhoiyar yamim. ³⁰ Mi inkam nhwokwisae nwiso sowa siyiu mig kingiin hirar yidwokwokin. Mi sowar wakaewin Jisis siya tiriir napni mi ina kauwoknanaekiyo, Biyan Inkam Komii, kira Devidni isidin siir yinisimkin, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin, kririirsi daingwobumbu. ³¹ Mi iikamim sowiir boinainanaeki, kowa yai tanki. Mi sowa ina swoki kauwoknanaekiyo, Biyan Inkam Komii, kira Devid siir yinisimkin, kira kririirsi daingwobumbu! ³² Mi Jisis siya ha namikwowuin mi sowiir yikuuna mi ina boinin, kowa panina naingwowi kara kowiirin pi hinin diminin siir

tirki, ha? ³³ Mi sowa siir boŋki, Biyan Inkam Komii, krira ha naingwowi kira kririir nhwo owiir haiswoniskiigi. ³⁴ Mi Jisis siya sowiirsi naingwoyimyokin mi siir ina ina yonkwokiya sowiir nhwo nhis owiir mi sowiir nhwowo ha kaokiyo mi ini Jisis siir mhoiiyar yapnamo. Iriig.

21

*Jisis siya om komii Jerusalem hiriir
napninopkainamin inkam komii nu kigriraowiyin
siir hiriinan nwonamkin
(Mk 11:1-11; Lk 19:28-40; Jo 12:12-19)*

¹ Mi sima om komii Jerusalem kingiin nwowamin mi sima omisim Betfasi hiriir yimbiyam mhu whirin Oliv siir kingiin. Mi Jisis siya inkam nwiswo siir mi kigna miriyo sowiir yikropki bi sowa namkwokinim. ² Mi siya sowiir boŋki, kowa iki omin krima kigiya siir dam mi kowa kingiin tirar kwakig. Mi kowa wi kimiminki rani, donki irin uridni sima nimburuwin paeyaka pi siir kigi mi saiir yinisim ii iirin wara mi kowa pi sowiir whro hainani mi kariirim kiyainani. ³ Mi inkam nwirin siya yai kwir kowiir boŋki mi kowa siirin hinina boŋki, krimiir Biyan Inkam Komiiyin siya sowiirin migakin mi mhoiia siir miya dig nwoki mi siya wi kiriirar swoki hauugi mi siya wa nami. ⁴ Ti dimin hiriinanin nimbibiyamin mi yayim biya profet sima boinim ini simiirar boinourwokaiyim mi sima hinina boŋkim, ⁵ kima iikamin om Saion hiranin simiirin hinina boin, kigi! Kimiir Inkam Komiiyin nu kigriraowiyin isirin kimiiram niti. Siya

inkam miuungin mi siya donki haomim siir nidwo namkin mi donki iyin yopii aeya naokainan siir! Mi iya Jisis siya om Jerusalem hiriir nimbiyamim, ti diminim sima ina yimbiyamim.

⁶ Mi inkam nwiswo Jisis siir kigna miriiwo mi yayim siya boinkiyim simiir hiriinana ini tiru.

⁷ Mi sowa donki iwinbugao sowiir hakainamwo mi sowiir yuisim siir idwo yitwanu mi Jisis siya yuis idwowa yidwonam donki yin siir.

⁸ Mi iikam whiekakim simiir yuisim ini siyu iirar haknamim siir biyar mi nhirim paekwowim sikwonanim simiirar kriphaknam siyu iirar.

⁹ Mi iikam nhirim biya napnam ikim mi nhirim mhoiya saika ninkin apnam ikim sima ina kauwok boinamim, Devid siir isidan yinisimim Adi Komii siya nikropkiyin siya wadeki wadekin, siir inig iir dokboinmamaigi! Adi Komii siya ti Biyan Inkam Komiiyin natin siir whinkinsiis haiginugin, siya inkam miyikin krima Adi Komii siir inig iir hainan prapraskikin.

¹⁰ Jisis siya om komii Jerusalem hiriir napninopkainamim mi iikam whiekakim om komii hir nwowinim sima hiriinan dimin iir kigwinim ini hindara yanaawinim mi ina boinim, ti inkamim siya yipikin? ¹¹ Ti iikamim napnaniyim sima boin, Jisis siyairgin profet inkamim om Nasaret nu Galili hiranin. Iriig.

*Jisis siya Adi Komii siir omaka sair
napninopkainamkin*

(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jo 2:13-22)

12 Jisis siya Adi Komii siir omaka komiia huyokiyokaiya siir inig nidwokai hainaniya saiir hiriir napninopkainamin mi kam nhirim umir hir ninwowana haiyim mi nhirim pi saingim, siya simiir nhin'nowidn'inkiigi. Mi siya umir haiyim simiir inankrimkr'inkiigi mhoiia sima Adi Komii siir n'inkinimiyaei. Mi ipii minim kamim umir mi miriirim sima nidwokaiyim simiir warar. 13 Mi siya simiir boinki, Adi Komii krimiir Wanin siir yaiya Yokwo Komii saeya hinina boinka, kariir omaka iikamim hinda tinda nwowim sima saiirin hinina dapi, nhwo kwis boini omakaka! Mi kara kamiir boinki, kima kariir omaka ini hii tauae inkamin siir hiriinan omaka biyenana ywonama.

14 Mi Jisis siya Adi Komii siir omaka saiir hirar niki owin mi kam nhirim nhwo kwisaeyim mi iga biye ikim sima ina yimbiniyim siirim mi siya ini simiirar haiswonimniskiiyin. 15 Prismi biyan kamim mi kamim siyu komii ninokninkini ikim sima Jisis siya haiswonimniskiiya saiir kigim mi sima wakae yinisimim hinina ninikiu anikiuwi krima Devid siir isidin siir yinisimin siir inig iir hainan prapraski. Mi sima io hiriinansi nwokim. 16 Mi sima io ha nwowim mi sima minam naingwokim ti yinisimim sima kauwoknanaeyim pi tankiyim mi sima hinina boin, kira ta yaiya yinisimim sima boina ina wakaeyim, ha? Mi Jisis siya simiir yai aka hinina yowarkil boinki, ihi, kara tisa wakaeyin. Kima Yokwo Komiia saiir yai imiir bi mwaingim. Saeya hinina boinka, Adi Komiin yinisim budirig ikim mi yinpraigak ikim simiir bidi yisiisimauuin mi sima Adi Komii siir inig iirin hiriinan asi sibgu hainan prapraskim,

aniya? ¹⁷ Mi siya simiirɪn ha boin digiyɪn mi siya simiir haiburgik mi om Betani hiriir yam mi hirar whwonkaowi. Iriig.

Jisis siya boinkiyɪn pae figɪn ɪna whirkiyɪn mi ɪna wainamin

(Mk 11:12-14,20-24)

¹⁸ Mi nugak imumarɪn Jisis siya ɪna swoki haiyug apam yakwokɪn om Komii Jerusalema hiriir mi siya mhiya ɪna yapaowamin. ¹⁹ Mi siya pae fig whirɪn siyɪu miɔ hir nokwoɪn siir kigam mi siya siirɪm ha namin mi siya hiniina bi kigamkɪn nae bɪdi budɪn. Nɪngaka. Paekwo nɪnga nwowi mi siya ti pae figɪn siirɪn hiniina boin, kira wi nae swoki budmimɪn tani, nɪngakɪnga. Mi ti pae figɪn bi kimiminkikɪn ɪna wainamin. ²⁰ Kamɪm siir kɪgna miriyyɪm ti hiriinan dimɪn iir kigim mi ɪna yanaakiyyɪm. Sima boin, ti pae figɪn siya dimusi wai sasaunamkɪn, ha? ²¹ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarki boin, kara kimiirɪn yaimwo aairar boini, kɪma naingwo tibmii kɪni mi kɪma wi diga nwowi ti pae figɪn kara minkiyɪn siir hiriinan. Mi dimɪn whirɪn kira wi diga mi owi. Mi kira ti mhiu iir boinki, kira whi solwara hiriir diswitnatmainam mi siya wi hiriinana mi tiri. ²² Mi kɪma Adi Komii siirɪm naingwo tibmii mi ha srii digworaekwo whiekakɪm kɪma haiyam srii boini, siya kimiirɪn wa hauuwi. Iriig.

Sima Jisis siir srii yipikɪn ɪnigak kiriir nwo haiginiuwɪn

(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)

²³ Jisis siya Adi Komii siir omaka saiir swoki haiyug apɪnopkainam mi iikamɪm simiir

yowomwarkaiyü siir yai imiir. Mi siya ha niki boinin, prismi biyan kamim sima mi Isrel simiir biyan inkam komii komiiyim sima siir hiriir yimbiyam mi sima siirim sriigi mi yipikin inig komiigak kiriir nwowaiginüün mi kiriir nimbiniin yipikin ti digworaekwo simiirin kira piki hiniin inigin siir diriraerari, ha? ²⁴ Mi Jisis siya simiir yai aairin ina yowarkii boinin, kara iriipa hiriinan kimiirin pi dimin whirin siir sriiyim mi tiri. Mi kima saiir sibgu owarkii boini mi kara iriipa hiriinan wi kimiirar boinmauwuwi inkam inig komiigak kariir nwowaiginüün ta miya saiir mriiyam. ²⁵ Yipikin Jon siir nwowaiginüün inig komiigak iikamim op simiir baptais haiginüuwam Adi Komii siya, iyae inkamkin, aniya? Mi sima, simasima hiniina yimboin amboina krima siirin pi panin yaiya saiir boini, ha? Mi krima siirin hiniina boini, Adi Komii siya hauugin mi siya krimiirin pi hiniina boini, kima Jon siir yai wakaeyokna diriraerar karamae dimusi nwokim. ²⁶ Mi krima ha boini ti diminin inkamki hauugin mi krima hiriinan yai boini mi wi iikamim simiirsi nididi. Mi sima wi krimiir tiowi. Dimusi rani, sima hiniina naingwo tibmii Jon siya profet inkam komiigin. ²⁷ Mi sima Jisis siir yai aka hiniina yowarkii boin, krima ninokninkin tani yipikin inig komii Jon siir hauuwün ti diminin simiir tiram. Jisis siya simiir boinki. Dimusi rani, kima kariirin bi sibgu boinkikim Jon siirin. Mi kara iriipa hiriinan wi kimiir mi boinmauu rani, yipikin inig komii kariir hauuwün ti dimin taeminim simiir tiram. Iriig.

Boiniyo yaiya yinisim nwiswo ad nwiruwanio

sowiir boinka

28 Kima panina naingwowi, ha? Biya inkam nwirin siir yinisimo nwisko mi mhoiia iya sowa inikamae nwokiyo mi adin siya siir yinisim yaowaeyin siirim yam mi siir ini boinu, yinisim, panaoin kira kariir numir waina saiir kigriraowam dam. 29 Mi yinisimin adin siir yai aka yowarkii boin. Ningaka. Kara pi borisopi. Mhoiia siir kwoinin ina swoki kisina haigiyin mi ini adin siir wain numira saiir swokini miriyyuin. 30 Mi adin ina swoki apnamin siir yinisim nwirin siirim mi siya ta hiriinan yai aiarar swoki boinu siirin mi kira kariir wain numira saiir tiram dam. Mi yinisimin hinina yowarkii boinki, kara pi kapi nami mi siya numira hiriir bi swoki amimankin. 31 Mi siya simiirin hinina sriigi, tiki yinisim nwiso yipikin adin siir kwoin iir napin, ha? Mi sima ina boinim Biyan iya mi Jisis siya simiir boinki, kara kimiirin yaimwo aiarar boinki mi iikam biyyeyim omom omomi umir takis haiyanim mi wigim hii nanaei ikim simiir mhi kwoinim bidi kisina haigiyim mi sima Adi Komii siir yai aiarar bidi yaingwo tibmiyyim mi kimiir biyyin wi simar nami iikamim Adi Komii siya kigriraowiyim kamiiramim. Ningaka. 32 Dimusi rani, Jon siya kimiir waraur nimbiniyin siyyu miyyik miyyikim simiir nisisimauugim kimiirin mi kima siir yai aiar bi naingwo tibmiigim. Mi kamim omom omomi umir hii ikim mi wigim hii nanaei ikim sima siir yai imiir bidi yaingwo tibmiyyim. Mi kima ti hiriinan diminim simiir bidi kigim mi kimiir kwoinim biri kisina haiigikim mi siir siyyu iir napam bi naingwo tibmiigim. Ningaka. Iriig.

*Ta boiniyo yaiya inkam biyeyin numir waina
sair kigraowiyin siir boinka
(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)*

³³ Jisis siya simiirar niki boinin, kima wakae, boiniyo yai kwira hinnga. Inkam komii nwirin siya nu komigakin mi wain numir yinkan mi ina huyokiyokaiyin mi numir hirin ie whira yop mi nantwo komiyya ienau hir haigi mi sima wain nidim ina whinikaigaiyim mi simiirin ina yokwo-brombropim simiir hii imiirim mi sair mhoiyya numiran adin siya omaka pada ira mirii ta wain numira sair kigraowam. Mi siya ta numira inkam nhirimi hauugi sima kigraowam mi umir mi sair warar mi miriyyim. Mi numiran adin ina yamin aru maeyau kwira. ³⁴ Mhoiyya iya wain nidim simiir haiyana ini kingiin nwowa mi numiran adin siya whisarii mi prii miriyyan kam nhirim simiir yikrop amki wain nidim simiir ninguguhainakiyam. ³⁵ Mi kamim ta numir aiir kigraowiyim mi sima siir miyyan kam imiirin siyu miyik bi tirkim. Mi sima nwirin hindara tioki mi nwirin hindara yisomaoki mi nwirin hindara kaigromkrorki siiyani. ³⁶ Mi numiran adin kam nhirim miyyanim simiir yikropki, siya hoimgakriga yikroki, biyyana sair hiriinan tani. Mi kamim numir aiir kigraowiyim hiriinan siyu iirar swoki tirwin simiirin. ³⁷ Mi mhoigi mhoiyyan siya siir yinisimki yinisim yinkamiyinin siirgisiirar yikropki simiiram. Adin siya hinna yaingwo, sima wi kariir yinisimin wi siir yaiyar wakae yok-naei. ³⁸ Mi kamim ta numir aiir kigraowiyim sima ti yinisim iir kigwinim mi sima sima hinna boinaiwin, tiki yinisim hinnin siya wi siir adni

digwraekwowim wi siya haii. Humbae! Nim siir disom aoki mi ta siir adni numira wi krīma haii. ³⁹ Mi sima siirin ha kiyainaniyamim numir yaba hiriir mi sima siirin ina yisomaowin.

⁴⁰ Mi Jisis siya simiir boinki, kima panina mi aingwokiyim? Mhoiya iya numir wainain adin siya niti wi panin siyiun siir natirni ta numir aiir kigriraowan kamim simiirin? ⁴¹ Mi sima siir boinki mi siya ti inkam biyeyim siir numir aiir kigriraowim wi simiir nisomsom aokii. Mi siya numir waina wi iikam isid miyik nhirmi hauugi sima kigriraowim mi nae haiyan iya mi sima nae haimii, siirin wa hauu aei. ⁴² Mi Jisis siya simiir boinki, tari kima yai haimii kwira profet kamim biya sima wina Yokwo Komii sair nwowim simiir biri sibgu mwaininokninkinkim, aniya? Saeya hinina boinka,

ti yin miyikin omaka miriirin kamim sima boriisop waeyaowin tariinanin ini biyan yin yamwowiun. Siya ini bopwonauan kougouwin siir hiriinan yamwowiun. Biyan Inkam Komiiyin siyar diriraerarkikin ti diminin, siya ina yimbiyamim mi krīma siir kigin ini wadiyar ywokiin.

⁴³ Mi kara kimiirin pi hiriinan asi boinki, ti dimin miyik miyikin Adi Komii siya kigriraowan iikamim simaka nwowim wi kara swoki haii, Juda iikamim kimiir waraurankar. Mi kara wi iki iikam nhirim om whiranim siir mi sibgu miriirin wi simiir hauugi. ⁴⁴ Yipikin inkamkin kariiram naingwo tibmii karamae nwowin mi siya wi hindara nonkwobumbunin in iuguski, hauwa niki

iswomswokiya m̄im̄irm̄im̄ir ȳin̄in siir idwo saiir h̄iriinan. M̄i inkamk̄in diḡum̄ii kariir haim-riȳiwi m̄i siya w̄i hindara n̄ikr̄imk̄rip iuguski ȳin siir h̄iriinan n̄is̄im̄tl̄ sīni.

⁴⁵ M̄i iya pr̄ismi biyan inkam komii ima m̄i Farisi s̄ima ta h̄iriinan bōniȳio yai aiir wakaekiȳim J̄is̄is siya bōnim̄ m̄i s̄ima ina ȳinokn̄ink̄inkiȳim ta yaiya s̄imiirar n̄ikr̄iiga. ⁴⁶ M̄i s̄ima siir nonkwor̄inuwama naingwok̄im omaka h̄uyokiyokaiya saiir h̄iriir hainam̄im. M̄i s̄ima iikam̄im s̄imiirsi n̄ididḡim J̄is̄is siir yai wakaeȳim. Dimusi rani, s̄ima ha naingwo t̄ibmiik̄im J̄is̄is siya profet inkam komiiḡin. Iriig.

22

Ta bōniȳio yaiya nae komiia wig nonkwon-aeiya saiir bōnka

(Lk 14:15-24)

¹ J̄is̄is siya yaeya bōniȳio yaiya ina swoki bōin̄in s̄imiir̄in m̄i siya h̄in̄ina bōnk̄in, ² Adi Komii siir digworaekwo whiekak̄im s̄imiir̄ k̄iḡirkakana, saeya ini inkam komii nu k̄igr̄iraowiȳin, nae komii siir ȳinis̄im̄ ȳinkamiȳin̄in wig nonkwonain siir̄im̄ dir̄iraerariȳin ini saiir h̄iriinan ywow̄in.

³ Biya kam nh̄ir̄im̄ s̄imiir̄ n̄imbina ta wigwas naeya saiir naeyam. M̄i naeni iya siya siir kam nh̄ir̄im̄ s̄imiir̄ ȳikropki. M̄i s̄ima n̄it̄im̄ pi boriisopi. ⁴ M̄i siya siir m̄iyan kam nh̄ir̄im̄ ina swoki ikropkiȳim m̄i s̄imiir̄ bōnmauu, kima kam̄im̄ kara n̄im̄bingiḡim̄ s̄imiir̄ dik̄unaki m̄i k̄ima s̄imiir̄in h̄in̄ina bōin, wakae, kariir naeȳim b̄idi dir̄iraerar haiḡingiḡim̄. M̄i bulmakau īi ik̄im̄ m̄i wraisu h̄ikae h̄ikaeȳim̄ kara b̄idi ȳisomsom

haigingigim. Mi digworaekwo whiekakim bidi diriraerar haigingigim. Kima ta wigwas naeya saiirim wit. ⁵ Siya siir miyan kamim ti yai imiir boinmimauu digin mi sima ha namim, sima, simiir yai imiir wakaeyim pi boriisop mi sima ina nhinookiyim. Nwirin siir numiram yam mi nwirin ini umir mi miriyam yamin. ⁶ Mi nhirim inkam komii nu kigriraowiyin siir miyan kam imiir yapiyiskai kigwin mi sima simiir yonkwobumbuninkin haiginugi mi simiirin ina yisomsom aokaokiyim. ⁷ Mi ti hiriinanin inkam komii nu kigriraowiyin siir kwoinin haugi hauga ha whiyekiyin mi siir kamim sau ninitiyim simiir yikropki. Mi sima inkam biyeyim simiir yisomao mi om iir warar yinkin haingimugig. ⁸ Mi sima hiriinan tirim, inkam komiyyin siir miyan kam imiir boinmimauugi, wigwas naeya bidi diriraerar haigin diga, kamim kara nimbiniim sima miyiki waeyao paninsi yitsi. ⁹ Mi hiriinanki niuwi kima iki siyu whiekakim simiirar dap kig yokiyokiyam mi kam whiekakim kima simiir kigi mi kima simiir wikuunani ta wigwas nae aiirim. ¹⁰ Siya hiriinan yai boinkiyin mi miyan kamim ina nhinookiyim. Mi siyu whiekakim simiir nwowim iikamim simiir yapboinmimauu iikam biye biye ikim mi iikam miyik miyik ikim simiir yikuunani wigwas nae aiirim. Mi sima ha nitim ta omaka wigwas nae diriraerara ini iikamkina yinkinugiya.

¹¹ Iikamim sima ha nidwodwokai digiyim mi inkam komii simiir napninopkai kigam namkin. Mi siyar kigi inkam nwirin yuis miyik bi puainanikin wigwas naeya saiir nidwokai

aeyamɪn. ¹² Mi inkam komiiyɪn siir boɪnki, akam, kira yɪuɪs miyɪk piuainani karamae dimusi nwokin ta wigwas nae aairamɪn, ha? Mi siya ini yai mikrima ywowɪn. Mi ina yididkiyɪn. ¹³ Inkam komiiyɪn siya siir miyan kamɪm simiirɪn hɪnɪna boɪnki, kɪma siir iga ɪnɪm simiir kogrimdinugi. Mi maeyauwa niyɪm niyɪm nwowa saiir hɪriir ditkaigi. Ta maeyau niyɪm niyɪm aairɪn siya wɪ kauu ouu prasae kɪn tani. Mi siya wɪ hik komiigikomii aair haii. Mi wɪ siir big aairar mi aegiyɪngiyɪkaeyami. ¹⁴ Jisis siya ta boɪniyɪo yai aair boɪn digiyɪn mi siya simiir boɪnki, ɪhi, Adi Komii siya iikam whiekakɪm simiirar nikiunaei. Mi simiirɪn wɪ irira nwinwira nikiuna apɪnɪnɪnɪnani. ɪriig.

*Sɪma Jisis siir sriigɪm umɪr Sisa siir hauuwam
(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)*

¹⁵ Mi Farisi kamɪm sɪma yaiya ina haɪngiriyɪu hid boɪnaiyɪm, Jisis siir kɪnankɪuwam. ¹⁶ Mi sɪma simiir kɪgna miriyyɪm kam nɪrɪm mi inkam komii Herot siir kamɪm simiir warar yɪnkin ikropki. Mi sɪma Jisis siir hɪriir yɪmbiyam mi ina ini sriyyɪuɪm yai nɪrɪm simiiram. Inkam yaimɪn dimɪn nowomwarkaiyɪuwiyɪn, kɪma ina nɪnoknɪnkɪnɪn kira yaimwo boɪnan inkamkɪn. Mi kira yaimwowa saiirar sibgu owomwarkaiyɪu boɪnikɪn dimɪnɪm Adi Komii siir iikamɪm simiirɪm. Kira inkam nwɪrni bi nwowikɪn kou mi nwɪrni bi nwowikɪn nua. Nɪngaka. Kira iikam whiekakɪm simiirɪn whɪruwar nwowaigɪnɪuwikɪn. ¹⁷ Kira krimiirɪn sibgu boɪnmauugi, kira panɪna naɪngwowi, ha? Moses siir siyɪu komiiyɪn siya boɪnɪn ini wadiya mi owɪn kɪma omom omomi takis umɪrɪm inkam

komii Sisa Romanin siir hauuwɪn, aniya? Iyie? Nɪngaka. ¹⁸ Jisis siya simiir kwoɪn biyie biyie imiir bidi yɪnoknɪnkinɪn mi siya simiir boɪnki, kɪma nɪksisaeyan inkamkɪm. Kɪma kariirim dimusi kɪnankɪunikɪm, ha? ¹⁹ Kɪma umirim omom omomiyim kɪma haiiyim mi miya umira saiir nwowa inkam komii Sisa siir hauuwiya kariir wiisiimauugi. Mi sima umira siirim asi hainakikɪm, siir nɪisiimauuim. ²⁰ Mi siya simiir sriigi, ti whwonkamɪn mi ti inig ikɪn umir aiir nwowɪn siya nhɪnirgin. ²¹ Mi Jisis siya simiir yowarkɪ boɪnki, inkam komii Sisa. Mi siya simiir boɪnki, dimɪn Sisa nikɪn, yɪo kɪma Sisa siirar hauu. Mi dimɪnɪn Adi Komii krɪmiir Wanɪn siirgin yɪo kɪma siirar timi hauugi. ²² Sima ta hiriinan yai aiir wakaekiyim mi sima ina yanaakiyim. Mi sima siir ina haiburgigim mi ina yamim. Mi sima Jisis siir kɪnankɪuan yai karamaekim. Iriig.

*Sima Jisis siir sriigi iikamim naonami wa swoki
insiin idwowi
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)*

²³ Ta ii aiirarin Sadyusi kam nhirim Jisis siir hiriir yimbiam. Ti kamim sima hinina boɪnikim, inkamɪn naonamiyin sima wi swoki insiin idwo rani. Sadyusi kamim sima ha nimbiamim mi sima Jisis siir ini sriiyu, ²⁴ inkamɪn nowomwarkaiyuwiyin, Moses siya hinina boɪnkin, inkam nwirin siya yinie niyio karam nwowi mi siya ha naonami mi siir wig igabaeya siir nomousim ieyar swoki itkin idwokai naowid. Mi yiniekakin wi siya nwo haiginuwi siir yaowae iirin. ²⁵ Mi kam iriyar nwiskinuwi

mī simiir yaowaeyin wig siya yonkwona mī siya ina yaonamin mī siya yiniekak bi nwogigin. Mī siir wig igabaeya ini siir nomousim ieyar swoki itkin idwokainaowida. ²⁶ Mī siir nomousimin iriipa hiriinanar mī tir, yinie karamaeyar mī aowin. Mī nwoimaka iriipa hiriinanar mī tir mī ini hriii hiriinanar tir yokiyokiiyamīn. Mī ti iwinyao iriiyar nwiso ini yinie karamaeyar yaowim. ²⁷ Sima yaowin naokao digiyim mī mhoigi mhoiia simiir yao wig igabae aeyar yaonam. ²⁸ Kira boinki, iya iikamim naokaowim sima ninsiin idwowi. Ti iwinyao iriiyar nwiswo ta wiga saiir kamki kamīn wī nhinga nwowi? Kira ina ninokninkinīn, sima yaowin saiirara nonkwona swokim.

²⁹ Mī Jisis siya simiir yai aka ina yowarkii boinīn, kīma Yokwo Komii saiir yai imiir bi ninokninkinkim, ha? Mī kīma Adi Komii siir kirie aiir bi ninokninkinkin, ha? Mī kīma hiriinanin whaowaeya priiboin, aniya? ³⁰ Mī iya iikamim sima ninsiin idwowi mī sima wī nonkwona rani. Niingaka. Mī sima wī Adi Komii siir oman paekwosimim ninomor kou hir nwowin wī simiir hiriinan nwowi, niinga niingar. ³¹ Ti iikamim naonamim mī ha swoki insiin idwowi. Kara kīmiir sriiyim mīni. Adi Komii siir yayim Moses siir hauuwim, kīma simiir bi mwaingim, aniya? Siya hinina boinkin, ³² kara Ebrahim mī Aisak mī Jekop simiir Adi Komiiyin. Adi Komii siya iikamim naonamim simiir Adi Komii rani. Iikamim kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin simiir Adi Komiiyin. ³³ Iikamim kingiin nokwoim sima ta hiriinan yai aiir wakaekiyim mī sima ini

hindara yanaakiyim Iriig.

*Adi Komii siir biigi biyan siyugɔ siyɔu ɛyairgin
(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)*

³⁴ Ta hiriinan yaiya Jisis siya Sadyusi simiir yai aiir boin tankaigikin. Mi Farisi kamim sima ta yai aiir wakaakiyim mi sima ina haingiriyɔu boinainamim. ³⁵ Mi simiir bopwo hirin inkam nwirin siyɔu imiir ninokninkiniyin ini hirar nwowin. Siya Jisis siir sriikinankiwam namkin. ³⁶ Iikam nowomwarkaiyuan inkam piki hinin siyɔu ikin, siyɔu whiekakim Moses siya winim simiir bi nwowim, ha? ³⁷ Mi Jisis siya siir boinki, Biyan Inkam Komiiyin siya kiriir Adi Komiiyin. Mi kiriir mhi kwoinim mi kiriir kirɛya wi saiirar hauu uguski mi kiriir digworaekwo whiekakim simiir warar. ³⁸ Ti siyɔuin siya ini siyɔu nhirim Moses siya winim simiir kou ywowin. ³⁹ Mi mhoiiyan siyɔu whirin yio hinina boinkin, kira inkam nhirim simiirim naingwowyim mi kiramar naingwonaeyin saiir hiriinanar daingwo. ⁴⁰ Ti siyɔuwo sowa boinkiywo ini Moses mi profet kamim simiir siyɔu imiirar higrinu irkakiyim. Iriig.

*Jisis siya Farisi kamim simiir srii yipiki inkamkin
Adi Komii siya nikropkiyin
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)*

⁴¹ Farisi kamim sima iripa niki haingiriyɔu owim mi Jisis siya simiir srii, ⁴² kima Kraiis siirin ini panina naingwowyim ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyin, ha? Siya nhinir pugan ankin, ha? Mi sima siirin hinina yowarki boinki, Devid siir puganankin. ⁴³ Mi Jisis siya simiirin ina swoki

sriiyin. Dimusika? Mi Adi Komii siir naeyiun Devid siir nwowin siirin siya nsiimauugin mi Devid siya siirin Biyan Inkam Komii dimusi dapkin, ha? Siya hinina boinkin,

⁴⁴ Devid siya hinina boinkin Adi Komii siya, kariir Biyan Inkam Komiiyin siirin hinina boinkin, kira kariir ina iniga saiir didwo. Mi mhoyiya kiriir sau omomin wi kara kintiokii simiirin. Mi wi kiriir aowa nwokaii.

⁴⁵ Kima kigi Devid siya dapkin Inkamin Adi Komii siya nikropkiyin Biyan Inkam Komii siya mi siya ti inkamin Devid siir isid panina nwokin, ha? Ningaka. Siyu kamaekin. ⁴⁶ Mi inkam nwirkin bi nowarki boinmiminkin ta Jisis siir yaiya. Ningaka. Mi ta ii aiirin sima ina yididbwakainamim siirsiyin mi mhoyiya sima siirimin dimin whiram bi swoki srii miminkin. Iriig.

23

Jisis siya iikam imiir boinki, kima mintarao, kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim simiir siyu imiirsiyin

(Mk 12:38-39; Lk 11:43,46; 20:45-46)

¹ Mhoyiya Jisis siya yayim iikam whiekakim mi kamim siir kigna miriirim simiir boinmimauugin. Jisis siir yaiya hinina boinkin, ² kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, sima kimiirin Moses siir siyu imiir nowamwarkaiyugim. ³ Mi hiriinankinuwi yim ti hiriinan digworaekwowim, simiir boinmimauuwiyim, yim kima simiirin ha wakaeyokna ap. Mi simiir siyu iirin,

yio kipi kigna ap. ⁴ Ti yaiyim sima kimiir boinmimauuwiyim, yim ini dimin hikakim kima nityiskai apiyim, kimiir waeyao ini hiriinan ywowim. Mi sima wi kimiir whinhai rani, ti dimin hikak imiirin. Nningaka. ⁵ Dimin taeminim sima miriyyim, sima minam mini, iikamim simiir nwoki kigim sima ti inmi op minim minam niigim sima Adi Komii siir yaiyim simiir hopkaiyam. Mi simiir mwowim hais ha mi kikog nhwo kwisboini digworaekwowim, simiir haigiyam. Mi iikamim simiir kigii, sima wa nwoki aingwowim, sima inkam wadiekim. Mi yuis priei prieiyim sima niyyim yim ha mi puuai haiginiu. Sima nhwo Adi Komii siiram kwisboiniyim mi iikamim simiir kigi, sima wa boini, hie wara inkamim, sima inkam wadiekim. ⁶ Mi iya sima yaewou komii komiyyim simiiram namiyim sima iki mhoiyan ipiyyim simiir bi nidwokaiigim. Nningaka. Sima iki ipiyyim biyyar nwowinim pi simiirar nidwokai omaka Adi Komii siir yai nidwokai wakaeiya saiirin iriipa hiriinan. ⁷ Sima ha naingwowi, iikamim maeyaua nae haiginiya saiirin sima simiir nwoki boin maigimaigam. ⁸ Iikamim sima kimiirin hinina kipi dap iikam nowomwarkaiyuwan inkam komii komiigim. Nningaka. Inkamin nwiruwaargin kimiir nowomwarkaiyuwiyin, Adi Komii sasargin. Mi kima whiekakim ini nomiiyaukina yoswowim. ⁹ Mi nu tirin kima inkam nwirniyin hinina kipi dap, krimiir Adi Komiigin. Nningaka. Adi Komiyyin nwiruwaargin, krimiir Adin. Mi siya ini ninomor kou hirar nwowin. ¹⁰ Mi sima kimiirin hinina kipi dap, inkam komii. Nningaka. Kimiir Biyyan Inkamin

nwiruwaingin, yio karargin, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin. ¹¹ Yipiki inkamkin kimiir bi inigak nwowin. Siya biyin hinda whisarii mi priimiriyan inkam dwo ¹² inkamin siir inig iirar hainanaeyin mi mhoiyya siir inigin wi aoki aowa namiguskii. Mi inkamin siir inig iirar hainana karamae nwowiyin, mhoiyya siya wi inig komiigak nwowi. Friig.

Jisis siya kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim siya siyiu biyeyim sima tirim io simiir nwokin

(Mk 12:40; Lk 11:39-42,44,52; 20:47)

¹³ Ti siyiu komii ninokninkiniyim kamim mi Farisi kam ikim. Kima mintarao! Kima niksisaeyan inkamkim. Mi kima yaiyairga nhinkini. Iikamim Adi Komii siya kigriraowiyim sima nwowam naingwowyim, simiirin kima niksisaei mi ti iikamim simiir anowin kimar haiginikouwi. Mi simiir kwoinim simaka nwowam wara naingwo rani, simiir siyiuin kimar haiginikouwi. Mi kima Adi Komii siir iikamim siya kigriraowiyim simaka bi namasugim. Mi iikam nhirim simiiram namam tiriyim, simiir siyiuin kimar haiginikouwi.

¹⁴ Kima kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, kima mintarao! Mhoiyya kimiirin wi Adi Komii siya nonkwobumbuninkin iguskii kima yai aingar nhinkini. Kamim naonamiyim simiir wig igabaeyim pi kima mi iksisaei. Mi simiir omakain digworaekwowim pi kima mi tauae haii. Mi kima iikamim simiir whwonkam idain nhwo pi prieyar mi kwisboini, simiir dimin biyeyim simiir higrinuwwam. Mi iikamim sima wa nwoki

aingwowa, kima inkam miyikim. Mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinansi hauwi.

¹⁵ Kima kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, kima mintarao! Mhoiia Adi Komii siya kimiirin wa nonkwobumbuninkin iguskii. Kima yaiyairga nhinkini. Mi kima whi komiia mi nu ikim simiirar napboinmimauwi Adi Komii siir yai airin iikamim simiir kwoin imiir hurworwokaiyam. Mi sima kimiir yaiyar bidi wakaeyoknaim. Siyu biye sima diriraerarim ini kimiir imiir haiburim.

¹⁶ Mhoiia Adi Komii kara iikam biye kimiirin wi hindara nonkwobumbu iguski. Kima ini iikam nhwokwisaeyim simiir ninkikwona apiyin ini simiir hiriinan ywowa mi kima wi dig nwo rani. Nngaka. Mi sima paninsi sibgu wakaeyokna apsi. Mi kima iikamim simiirin hiniina boinkim kara wa diriraerari, kara niksise rani, kara yaimwovar boini. Ti kariir yayim, kara Adi Komii siir hiniina boini, ini mi owin yo dimin komii rani. Mi kira hiniina boini, kara wa diriraerari. Kara ti yayim simiirin pi golin Adi Komii siir omaka hir nwokaiyin pi siir nikopaisirki. Mi siya ti hiriinan yayim simiir boini mi kima siirin wa boin, siya ha diriraerar. ¹⁷ Kima whaowae inkamkim mi inkam nhwokwisaeyim! Dimu diminkim bi nwowiyim mi dimu diminkim mhoi nwowiyim, ha? Ihi, adi Komii siir omaka biyin ini saeyar ywowa. ¹⁸ Kima hiniina boinkim, inkamin hiiya nae haigin inkim imiiaeiya Adi Komii siira sair dapikopaisirki mi mhoiia siya tir karamae nwowi yo dimin kaimwo rani mi inkamin nae Adi Komii

siir n̄kin imiyyae ikopsisir hauuwi. Ihi, yio siya ha diriraerar. ¹⁹ Kima ti nhwokwisae inkam whaowaeyim dimu dim̄nkin bīi nwowiyin, ha? Inkamin nae n̄nkin imiyyaeyin siya, iyie? Hiiya saeyar m̄nkin ti naeyim dim̄n whirki pan̄nsi kimbusi. Ihi, hiiya nae haigin n̄nkin imiyyaeya bīiyin ini saeyar ywowa. ²⁰ Inkamin hiiya nae haigin n̄nkin imiyyaeya saiir in̄g iir dap̄ikopsisiri, siya digworaekwo saiir idwo nwowim simiir warar n̄nkin ikopsisirkikim. ²¹ Mi inkamin Adi Komii siir omaka mīiyika saiir dap̄ikopsisiri mi siya Adi Komii siir omaka hir nwowin naeyiu digworaekwowim simiir wara n̄nkin ikopaisisiri. ²² Mi inkamin ninomor kou saiir dap̄ikopsisiri mi siya Adi Komii siya mi siir ipiyya sowiir warar nikopaisisiri.

²³ Kima kamim siyiu komii ninokninkini ikim mi Farisi kam ikim. Kima mintarao mhoyiya Adi Komii siya kimiirin wi hindara nonkwobumbun̄nkin iuguski. Dimusi rani, kima yai kiyimiyok boin kiriekim. Mi kima dim̄n sisimim pi simiirar mi siot̄kini mi haimiyyin pa mi hauuwi mi ti hiriinan dim̄n sisimim kima ina wakaeyokna diriraerarim mi bīgi bīyan dim̄nin Adi Komii siir yaiya kima hiriinan tir tani. Mi bīyan dim̄n komiyyin Adi Komii siir yaiya kima diḡumii saiirar haimriiyugigi. Mi siyiu mīiyik tiri ikim iikam n̄hirim simiir mi naingwobumbuni siyiu mi naingwo tibmiini siyiu ikim, kima ti hiriinan dim̄n komii komiyyim diḡumii simiir haimriiyugigim. Mi kima dim̄n komii mi Adi Komii siir dim̄n simim simiir wara wakaeyokna kiswo mi siya kimiiram̄n wi maiḡimaiḡa komiyya pi ywokiyyin

mi kima simiir tirim pi boriisopkim. Niingaka.
 24 Kima inkam miyik rani, ini nhwokwisaenan ywowim mi kima iikamim simiirin Adi Komii siir siyiu iir niisiimauuamar naingwowi mi kima wi dig nwo rani. Mi Adi Komii siir yaiisimim kima simiirar nikwowaisii mi wakaeyokna rani. Mi kima Adi Komii siir biyan yai komiim simiir wakaeyoknam naingwo rani. Mi kima pi boriisopi. Niingaka.

25 Kima kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, kima mintarao! Mhoiia Adi Komii siya wi kimiir nonkwobumbuninkin iuguski. Kima yaiyara nhinkini kimiir mhi kwoinim ini mobmor mob minim idanara kima sibgu hisokiyim mi aowa iokaka nwowiyim mi ini simiir hiriinan ywowim. Kimiir kwoinim ini inkam nwirni diminam kigmairi siyiuin mi piu saeya nipiyaokinami siyiu ikin ini sima yinkiniuim. 26 Farisi kamim kima ini inkam whaowae nhwokwisaenan ywowin mi biyin kima mobmir mobim simiir aowa tiki hisok mi idana wi wadieya mi oki. Mi iriipa hiriinan kimiir kwoinim hiriinana timi tir. Mi kira siyiu miyikin siir tiram naingwowi kira wa tiri.

27 Kima kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, mhoiia Adi Komii siya wi kimiir nonkwobumbu iuguski. Kima mintarao! Kima yaiyarga nhinkini. Kimiir kwoinim ini maeyauwa inkam haingikaiiya ini saiir hiriinan ywowim. Mi idwowin wadieya sibgu kigi mi ienau hirin ini inkam mwokugi yinkiniuim. Iikam kimiir mhi kwoinim hiriinan ywowim. Mi ida wadiyar sibgu kigi mi kimiir aowan kwoinin miyiknan

nwoki rani. ²⁸ Kima ini iriipa hiriinana mi owim, iikamim sama kimiir yaimwo whwonkam imiirin wadieya kigi sama hinina naingwowi, kima iikam wadiekim. Mi kimiir mhi kwoinim ini niksisaeni siyu ikin mi dimin bibiyeyim ini simasimar nwokaiyim. Iriig.

Jisis siya kamim iikam nowomwarkaiyuwiyim mi Farisi kamim simiir boinkin sama wi hik kimpipisu haii
(Lk 11:47-51)

²⁹ Kima kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim. Kima mintarao! Mhoiya Adi Komii siya wi kimiir nonkwobumbuninkin iuguski. Kima yaiyarga nhinkini. Kima profet kamim biya naonamim simiir kiu mwowim ie imiirar puai haiginiugim. Mi iya sama omwaiya niki waiyam, sama siyu miyyik iirar tirkim. ³⁰ Mi kima boin, iya krimiir yidiwi wanwiyaeyim sama nwowa krima saiir nwokiswo mi krima wi simiir di whininii profet kamim simiir nisom aowamin. Ningaka. ³¹ Ta yai hiriinana kima kimar nisiimauunaei, kima ti kamim profet kamim simiir nisomsom aowam, simiir hiran inkamkim. ³² Kara kimiirin yaimwovar boini, kara kimiirin bidi yinokninkinin kima wi kimiir yidiwi wanwiyaeyim, simiir siyu biye imiirar swoki tiri, biya sama tirim saiir hiriinan mi kima wi hiriinana swoki tiri mi wi simiir hiriinana swoki imbiyami. ³³ Kima kam biyekim, kima mipugnankim. Kima kam biyeyim kima kam isid biyeyim simiir hiranki nitkim mipugnan. Adi Komii siya kimiirin wi maeyauwa paekaka saiir hiriir boinwokiyopnatkaigi, kima wi panina

nɪdami, ha? ³⁴ Mɪ kɪma wakae mhoiɪya kara wɪ profet kam nɦɪrɪm nɪnoknɪnkɪn miɪyɪkɪkɪm, Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir mɪ kamɪm nowomwarkaiɪuwɪyɪm wɪ kɪmiirɪm nɪkropki mɪ sɪma kɪmiir waraur nɪmbini. Mɪ nɦɪrɪm wɪ kɪma nɪsomsom aokaowi mɪ paeyɪn hɪniya nɪrɪonɪnkɪnɪn saɪka nɪrɪnuwi mɪ nɦɪrɪm omaka, yaimɪn dimɪn nɪdwokai wakaeɪya saiir hɪrar nɪpɪmpari. Mɪ nɦɪrɪm kɪma sɪmiirɪn wɪ om komii whɪrɪn siir hɪrankɪ nɦɪnɪkɪropki mɪ sɪmiirɪn wɪ hɪnda tɪnda nɪnkɪn aeyokiyoki. ³⁵ Mɪ tɪ hɪriinanɪn kara wɪ saiirsi nɪkropki kam nɦɪrɪm hɪk kɪmiir hauuwɪm, kam miɪyɪk nɦɪrɪm nuanɪm biɪya kɪma nɪsom aowɪm sɪmiirsi. Inkam miɪyɪk Ebel siir hɪranka nɪsomaɔ bwakainamkɪm mɪ ɪni profet Sekaraia siirar yadɪɪuwɪn Berekaia siir yɪnɪsɪmɪn. Sɪma siirɪn Adi Komii siir omaka yai nɪdwokai wakaeɪya mɪ maeyaua hɪuyokiyokaiɪya nae nɪnkɪn ɪmiɪyaeɪya dimɪn whɪrkɪ kɪmbu karam nwowa siirɪn hɪr nɪsom aokɪn. Dimusi rani, tɪ dimɪn hɪnɪnɪn mɪ Adi Komii siya kɪmiirɪn wɪ hɪriinansi nonkwobumbunɪnkɪn ɪuguski. ³⁶ Kara kɪmiirɪn yaimwo aiirar boɪni. Dimɪn biyɪeyɪm sɪmiir hɪk kɪmpɪpisuɪm tɪ iikam isid whɪekakɪm kɪma tɪ nwowɪm wɪ kɪmiirar nɪmbiyami. Iriig.

Jisɪs siya om komii Jerusalem siir iikamɪm sɪmiirsi nouɪn

(Lk 13:34-35)

³⁷ Jerusalemɪn iikam!! Jerusalemɪn iikam!! Kɪma profet kamɪm kɪmiir waraur nɪtim sɪmiirar nɪsomsom aokaowikɪm mɪ iikam nɦɪrɪm Adi Komii siya nɪkropkiyɪm sɪmiirɪn ɪni siiyani kɪma kaiyɪmɪk aokaokiyɪm. ɦɪnokɪnɔkɪn

kara kimiirin dimin biyieyim simiir hirankar nikuunama naingwowi kanaka nwowim kimiir whindiriraerarin. Kakaruk yoppiya saiir yinim saiir kpidga aowa namiyim saiir hiriinan tirama mini mi kimar boriisopi. ³⁸ Kima wakae! Mhoiia kimiir omin wi iikam karamaeyar nwoki. ³⁹ Hhi, kara kimiirin hinina boini mi kima wi kariir kigmimin tani mi iya kima ta yai hinina saiir boini mi wi saiirar nadiguwi. Adi Komii siya kinsiishaiginuwi ti inkamin. Biyan Inkam Komii siir inig iir nitin siir. Iriig.

24

Jisis siya Adi Komii siir omaka yai nidwokai wakaeiya saiir boinkin wi sapi nimbiriyami

¹ Jisis siya Adi Komii siir inig hainaniya omaka komiia yai nidwokai wakaeiya saiir haiburgikin mi ina yapnaniyam in mi kamim siir kigna miriyyim sima siiram yit. Sima siir nisiimauuam naingwokim omaka miyikim Adi Komii siirim simiir. ² Mi siya simiir boinki, kima ti digworaekwowim simiir badi kigiyim, aniya? Hhi, kara kimiirin yaimwo aiirar boinki, ti siiyaim Adi Komii siir omaka saiirim sima wi siiya kwirni idwo nwo rani. Nningaka. Mi kam nhirim sima niti, wi ti Adi Komii siir omakaim simiir ninikinhiimnhinkigi mi wi nu saika diga swoki amwowiuwi. Iriig.

Jisis siya hik whiekakim mhoiia nimbiniyanim simiir boinkin
(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)

³ Jisis siya mhiu Oliv hir nidwokin mi kamim siir kigna miriyyim sima simar yit siirimin mi sima siir ini boini, kira krimiir boinmauugi, ti dimin hiriinanin wi paki hiniin iya saiir nimbiyami krimiir nisisi mauuamin, ha? Piki hiniin diminin wi bi siya nimbiyami mi krima wi siir nwoki inokninkinim iya kira swoki haiyug itana saeya nimbiyami mi ti nuin wa digi, ha?

⁴ Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kima kima kimasiyar sibgu mintiraona wi inkam nhirkim niksisaesi kimiirin. ⁵ Kam nhirim sima niti mi sima wi kariir inig iir nini iksisae dapboini, karargin Kraisin Adi Komii siya nikropkiyin mi sima wi iikam whiekakim simiir niksisaek irkaki. ⁶ Mi mhoiia kima wi yaiini yayim simiir wakaemimikwini. Yaiiya hinda tinda ina niniya, kingiin mi aru iriipi hiriinan mi kima wi kipi nanaawin. Ti digworaekwowim sima wa nimbiyami mi iya kara nitana ti nu ieya digana ya ina niki owa. ⁷ Nu whiran kamim wi nu whiran kamim yaii simaka ninii. Mi inkam komiyyin nu kigriraowiyin wi nu whiranin siir isidin yaii wi inkam komii nwirin siir isid inaka ninii. Mi nu maeyau nhirim wi mhi prasae nao rani mi nu maeyau nhirim wi nin prasae nit rani. ⁸ Ti digworaekwo whiekakim wi wiga yinisimin hukrimkripin naokainam wi saiir hiriinan hik kimpipisu haii, biya saeya haiyim wi saiir hiriinan nimbiyami. Ta ii aiirin sima hik kimpipisu wi kimiir hauuwi mi sima wi kimiir nisomsom aokaowi. Mi iikam whiekakim hinda tinda nwowim wi io nhwo kimiir nanaowi. Dimusi rani, kima kariir yai aiir wakaeyoknakim. Ti digworaekwo whiekakim wi

wiga yinisimin hɔkriṃkriṃin naokainaim wɔ saair hiriinan hik kimpipisu haii biya saeya haiyim wɔ saair hiriinan nimbiam.

⁹ Ta ii aairin sima hik kimpipisu wɔ kimiir hauwi mi sima wɔ kimiir nisomsom aokaowi. Mi iikam whiekakim hinda tinda nwowim sima wɔ io nhwo kimiir nanaowi. Dimusi rani, kima kariir yai wakaeyoknaeikim. ¹⁰ Mi ta ii aairin iikam whiekakim sima wɔ simiir naingwo tɔbmii aair haiburgigi. Mi sima simiir nomiiyauim wɔ simiir sau omomin siir kinmawu iti mi simiir nhirim wɔ io sima sima ninwo anwowi. ¹¹ Mi ta ii aairarin niksise profet kam whiekakim sima nhinani mi wɔ iikam whiekakim simiir niksise. ¹² Mi ta ii aairarin dimin biyeyin siyiuin wɔ komiia nimbiam mi iikam whiekakim sima wɔ inkam nwinisi naingwokwonanae rani. Nningaka. ¹³ Iikamim sima simiir naingwo tɔbmiiya kirieya nwoyokiyokiii mi mhoigi mhoiyana sairar namwoiwu mi ti iikamim simiirin wɔ Adi Komii siyar swoki anmaiwarkinaei. ¹⁴ Mi sima wɔ nu maeyau maeyau whiekakim hinda tindanim simiir napboinmawu irkaki maeyauwa Adi Komii siya kigirkakana siir digworaekwo whiekakim sair mi iikam isid whiekakim sima wa waka, dimin miyikim Adi Komii siya diriraerarin. Mi wɔ ii aeya nadigiuwi. Iriig.

Dimin biyeki biyeyin wɔ sɔpi nimbiam
(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)

¹⁵ Inkamin ta yaiya sair mwainin siya sibgu daingworinu, Jisis siya boinki mi mhoiya kima wɔ ti dimin biyeki biyeyin Adi Komii siir omaka io sair hioanin wɔ sairar kigi, diminin Adi Komii siir omaka bopwo nwowin igbid kamiyaugakin biya

profet Daniel siya boinin nimbiamim mi siya.
¹⁶ Mi ta ii aiirin iikam whiekakim nu Judia hir
 nwowim sima mhua hiriir yidam ninopkainam.
¹⁷ Mi iikamim yaba hir grin kin okwowim mi
 sima simiir digworaekwo imiirim kipi swoki
 iwit ninopkainam omaka hiriirin simiir haiyim
 sima mhua hiriirar didam iugugusamki. ¹⁸ Mi
 yipiki inkamkim sima numir nwowi mi sima
 simiir oma hiriir kipi swoki haiyug am, simiir
 yuis imiir hainakiyim. Sima hindara didam
 iugusam. ¹⁹ Mi wigim yinpiugak nwowim simiirsi
 naingwoyimiyoki mi wigim yinpraigakakim
 simiirsi warar mi timi aingwoyimiyoki ta ii aiir
 nwowim. Sima wi nidam sasau rani, sima wi
 hikak nwowi mi wa kiguguwi. ²⁰ Kima Adi Komii
 siiram sri boin mi ii kima nidami saiirin wi naoki
 kipi kin mi wi Judami ii komiia Sabat piu siisiya
 dimin taemin tir karamae nwowiya saiir mi idami
 ya wi miyik mi o rani, ti ii hiriinanim kima wi
 nidam sasauni siyuum whaowaei. ²¹ Mi ta ii aiirin
 wi hik kimpisu prasae hai rani. Iya nun siya
 wina niki owin mi ini tariinana yamwoniin,
 ti hik hiriinanim biya sima bi niki imbinikim.
 Mi mhoiya wi hiriinan hiki mi imbiyam tani.
²² Mi Adi Komii siya ti dimin biyeyim simiir
 iya saiir nikwokripna karam nwokiswo mi
 iikam whiekakim sima wi hiriirar pi whaowae
 iuguskiyin. Adi Komii siya siir kamim siya
 nimbiniim simiirsi naingwoyimiyokiin mi siya
 ti ii hiriinana saiir asi nikwokripnakin, ti diminim
 sima nimbiamam.

²³ Mi ta ii aiirin inkam nwirin siya wi kimiir
 boini. Kigi, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin

siya tisi tɪrar nwowɪn, siya isi hapi nwowɪn, kima wɪ siir yai kipi naɪngwo tɪbmii. ²⁴ Ta hiriinana kara kimiirin saiir boɪnki mhoiɪya kam nɦirim sima niti mi wɪ hiniina nini iksisae boini, Kraisin karargin. Mi kara profet inkam nwiirkin. Mi sima wɪ dimin kirie komii komii nɦirim simiirar diriraerari, iikamim Adi Komii siya nimbinim simiirin wɪ sima nɦinpriiginam kinankiuguwuwi mi ti iikamim sima wɪ simiir yai wakaeyokna rani. ²⁵ Wakae, kara kimiirin bi ti digworaekwo imiirar boinmauugim mi bi wɪ digworaekwowim sima nimbiyami mi mhoiɪya kima simiir kigi mi kima wɪ haningɪ kigninokninkini.

²⁶ Sima kimiir hiniin yai boini, kigi. Siya maeyauwa inkam kamaeya nu siyin apa saiir nwowɪn, kima wɪ taka maeyauwa saiir kipi nam. Mi sima hiniina boini, kigi, siya ta omaka maeyauwa huyokiyokai saiir hir nwokaiyin. Kima wɪ simiir yai kipi naɪngwo tɪbmii. ²⁷ Kima ina kigim, sinana bieki nimbiidniyin siir hirar sinankiyim mɪpi bieki nikiiyamiyin siir hirar namwoiwuwi mi mhoiɪya iya Yaowae Adin ninomor kouanin kara swoki iti kima kariirin wɪ hiriinanar kigwini.

²⁸ Maeyauwa inkam whigi nwowiya mi wakikiyao wabim pi simiir pu imiirar natkikin idwo aei. Mi mhoiɪya kara swoki iti iikam whiekakim sima wɪ kariirar kigwini. Iriig.

Yaowae Adin ninomor kouanin mhoiɪya siya wa swoki iti

(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)

²⁹ Hik komiɪya ta iya saiir haiya saeya dig nwoke mi bieyin wa kakau iuguski mi bwana wɪ mi

whwo rani mi nauunim wi ninomor kou hiranka nikiigiki. Mi ninomor kou hiran dimin komii komiiyim, sima wi nini hanina nitki. ³⁰ Mi ta ii aiirin digworaekwo nhirim ninomor kou hiranim mhoiia wi iikamim wi simiir niisiimauwi ta iya. Kara Yaowae Adin ninomor kouanin wi saiir swoki iti mi iikam isidin hinda tindanim nu tiranim sima wi nou prasae kin tani. Mi Yaowae Adin ninomor kouanin sima wi kariirar kigwini waumirsima kariir dimin kirie komiiyim paenan niuyaeiyim wi simaka ninkin iti. ³¹ Iya kara niti, kidin wa maski. Mi iya siya kid maski mi kariir paekwosimim sima wa namki omom omomim hida tinda nwowim simiir, iikamim kara nimbiniim sima wi kariiram nikiunani.

*Whrougwokiyim iya Jisis siya nitana saiir
niisiimauugin iikamim simiir
(Mk 13:28-31; Lk 21:29-33)*

³² Kima whrou siir bidi yinokninkinim. Iya pi whrou siya woki ti hiriinanin krma pa ninokninkini opin wi sipi niuwi. Mi opud naowo wa mi ikii kini. Ta hiriinan iya saeya opki niuwi aeya. ³³ Ini mi owin, mhoiia kima ha kigi ti dimin taemin whiekakim kara boinim ini nimbiamim, kima ha dinokninkinki, iya kara nitana ini kingiin nwowa. ³⁴ Kara kimiirin yaimwo aiirar boini, iikamim sima ta ii aiirar niki owim sima wi niki aonam tani mi ti digworaekwo whiekakim wa nimbiamim. ³⁵ Nu ninomor sowa wa digi mi kariir yaiya wi swoki digi rani. Niingaka. Saeya wi hiriinyar nwoyokiyoi. Iriig.

Inkam nwiŕkin ta iya Jis isiya nitana saiir swoki inokninkin tani

(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30,34-36)

³⁶ Inkam nwiŕkin ta i aiirin ninokninkin mimin tani. Mi paekwosimim ninomor kou hiranim sima iriipa hiriinan sima saiir mi inokninkin tani. Kara Yaowae Adin saiir mi inokninkin tani. Nningaka. Adi Komii sasa ninokninkini ta iya kara nitana.

³⁷ Iya Noa siya nwowa mi siyiuim saiir tirim, hiriinan siyu kaimwowim wi saiirar swoki tiri iya kara Yaowae Adin ninomor kouanin kara swoki iti.

³⁸ Iya op komiiyin siya niuunani karamaeya niki owin, sima ti hiriinan siyiuim simiir tirkim opmin kwiya mi naemin nongwomamair aeikiyam mi wigmin priinonkwonakaeyam. Mi ini Noa siya yambudkiyin siyaiya hiriir. ³⁹ Iikamim sima bi ninokninkinkim mi sima ini hiriinana mi prii ywowim. Sima ha bi naingwokim ti diminim wi simbi nimbiam. Nningaka. Mi op komiiyin ha niuunaniyin mi ini iikam whiekakim simiirar kaipri hainamim mi sima ina yaonamim. Kara Yaowae Adin ninomor kouanin kara niti wi hiriinanar mi tiri. Sima wi ninokninkin tani mi wi ha nwokwokin tani iya kara nitana saiiram.

⁴⁰ Mi iya kara swoki iti sima wi ninokninkinwin tani. Mi inkam nwisko sowa iripa mi miriiguwaki mi wi nwiruwanaya nikunami mi nwirin siirin wi hirar haiburgigi. ⁴¹ Mi wig iso sowa iripa mi miriiguwaki mi ira wa nami mi ira wi hirar haiburgigi. Mi hiriinankinuwi ⁴² kima, kima kimasiyar mintiraowin. Kima ninokninkin tani, paki hiniin iya wi sae swoki iti kara kimiir Inkam Komiiyin. ⁴³ Kima ti dimin imiir daingwo, omakain

adin siya ha ninokninkini hii tauae an inkamin pi sipi niti mi siya pa nidwo kaowi mi hiiyan inkamin pi hiriir napninopkainam tani ⁴⁴ Kima iriipa hiriinan ha nhinkaokwokin, kara Yaowae Adin ninomor kouanin iigwira kara niti ina nwowa. Mi kima wa ninokninkin tani kara wi ta hinin iya saiir niti. Iriig.

*Boiniyo yaiya mi biye mi mi miyik miriyo
sowir boiniyoka*

(Lk 12:41-48)

⁴⁵ Piki hinin miyan inkam ikin kwoin miyikakin mi siir mi imiir sibgu kigriraowiyin, ha? Biyan inkamin siya minam nimbingin siya siir miyan kam nhirim simiir kigriraowim mi nae simiir mi inkin hauu aeyim naeni ii aiir. Iya ti inkam hiriinanin siya ti diminim simiir wakaeyokna diriraerari mi siya inkam miyik ieya. ⁴⁶ Mi mhoiya siir biyan inkamin ha nitin mi siya ina ini kigniyin ti miyan inkam iir mi miyim biya siya boingigim ini hiriinanar miriikwokinim mi ti biyan inkamin siya wi maingimainga nwowi siirin. ⁴⁷ Kara kimiirin yaimwovar boini, mhoiya ti biyan inkamin, wi siir nimbini, siir dimin komii komiyim siya kigriraowim. ⁴⁸ Mi ti miyan inkam biyeyin siir kwoinin ha naingwowi, kariir biyan inkamin siya wi nitsisau rani ⁴⁹ mi siya siir iripa mi miriyim kamim simiirin ina tio bwakainanamim mi siya op biye kwiyaeyim kamim simaka mi aekwiyaekim. ⁵⁰ Mhoiya ti miyan inkamin siir biyan inkamin siya niti mi ti miyan inkamin iya siya nitana saiir ninokninkin tani. ⁵¹ Mi biyan inkamin siya niti

wi ti miyan inkamin siirar tirbumbuninkinki mi siya siirin kamim niksisaeyim simaka nikmwın owaiginiwi. Ta maeyau aiirin iikamim sima wi nou prasae kin tani mi sima wi simiir big imiirar ninan aekiyimkiyiki. Iriig.

25

Mwiigak kopak iuurim simiir boiniyo yaiga

¹ Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana mi ini mwiigak kopak iuurim simiir hiriinan ywowin. Inkam nwirin wiga tariinanar kwonkwonakin mi ti mwiigak kopakim simiir yukidim warar hainam, sima siirin siyu hir napyiskaiwinam namkim mi siir nikiunanayim.

² Mi iriyyarim ninokninkin miyyikakim mi iriyyarim ninokninkin miyyik karamaekim. ³ Mi wigim ninokninkin karamaeyim sima yugid nhingam simiirara hainam mi sima yaeya op (kerosin) haimiyyim simiir wara bi hainamkim. ⁴ Mi wigim ninokninkin miyyikakim, simiir opim (kerosinim) aimwoniya yaokai hainam simiir yukid imakar. ⁵ Ti wig nonkwonain inkamin siya bi niki itsisaugin. Mi ti wig iuurim simiir nhwowim ina yiridim mi sima ina whwonkainamim.

⁶ Mi yai kwira ini nibwopwo komiyya saiirar kauwok boiniwiyya wigkam wino nonkwonao ini nitwiyo. Kima siirin siyu hir dapyiskaiwin mi siirin wikiunani. ⁷ Ti mwiigak kopak iuurim ina nhingiwiiyim mi sima simiir yugid imiirar diriraerar hainamim. ⁸ Mi wigim ninokninkin karamaeyim sima boinki, ninokninkin miyyikak wig imiir, kima op (kerosin) haimiyya krimiir

whauugi. Krimiir yugidim pi simbi tingiyami. Mi krɪma diriyyar nami. ⁹ Mi wigim ninokninkin miyyikakim simiirin hinina yowarkii boinki. Niingaka. Ta op (kerosin) haimiisima, kima mi krɪma saiirararin pi dig nwo rani, kima omaka digworaekwo sainiya saiir hir sainaki kimamar. ¹⁰ Mi sima op (kerosin) sainam bidi yamim mi wig nonkwonan inkamin siya ina yitin. Mi wigim siirim waikaokwokinim ina yamim omaka hiriir wigwas nae komii aiirim mi sima anowin ina haiginikougiyin.

¹¹ Mhoiyya mwiigak kopak iriyyarim ina swoki itim mi sima ini kauwok boini, Biyan Inkam Komii kira anowin krimiirim haiwaoki. ¹² Mi siya ina yowarkii boinin, kara kimiirin yaimwo aiirar boini, kara kimiir bi ninokninkinkin. ¹³ Mi Jisis siya simiir boinki, kima mintarao. Dimusi rani, kima ninokninkin tani, iyya mhoiyya kara nitana.

*Boiniyio yaiya miyyan kamim umir grɪbgak
haiyim simiir boinka
(Lk 19:11-27)*

¹⁴ Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saeya ini biyan inkamin aru maeyau namam minin mi siya siir miyyan kam nwoimim simiirin ha nikiunain mi siir digworaekwo whiekakim simiir in yinkwo hauugik sima kigiraowim mi ini saiir hiriinan ywowin. ¹⁵ Siya siir miyyan kamim simiir siyiu ikim mi simiir kirie ikim simiirar kigin mi siya umirim simiirin yapayapa mair asi hid hauugin. Mi nwirin umirim 5,000 kim siir mi nonkwo hauugikim mi nwirin 2,000 kim siir mi nonkwo

hauugikim mi nwirin 1,000 kim siir mi nonkwo hauugikim. Siya simiirin hariinan tɔgikin mi siya ina yamin. ¹⁶ Mi siya aru maeyau bidi yamkiyin mi bi kimiminkikin inkamin 5,000 umir haiyin ina miriinamin ti umir imiirar mi yaeya 5,000 nhirim ina swoki mirii haiyin. ¹⁷ Mi ti inkamin 2,000 umir hainaowidin, yio iriipa hariinan siya ina mi mirii namn mi 2,000 umira swoki mirii hai. ¹⁸ Mi inkamin 1,000 umir hainaowidin, siya ie ini opuin umirim siir Biyan Inkam Komii ieya hauugikim simiir haigiprakaiyam.

¹⁹ Bwan whiekakim bidi yamkiyam mi mhoiia ti miyan kamim simiir biyan inkamin ina yitin mi umirim siya hauugikim simiir kitibmii boinam nitkin. ²⁰ Mi inkamin umir 5,000 hainaowidin siya ina yitin mi umir 5,000 nim siya mirii haiyin simiir warar hainam mi siya boin, inkam komii kira umirim 5,000 na hauugikim mi kigi mi kara ha mirii nanaeyin mi 5,000 umira swoki inkin mirii hai. ²¹ Inkam komiiyin siirin hiniina boin, kira miyan inkam miyikin, kira mi miyika sibgu miriigin, kira miya sibgu kigriraowikin, kira dimin sisimim simiirar sibgu kigriraowin. Kara hiniina naingwowi kira digworaekwo whiekakim simiirar kigrirao irkak. Mi kira kanakar uni maigimairgani: ²² Mi inkamin 2,000 umir hainaowidin mi siya ina yitin mi siya ina yaboiniyin, inkam komii kira kariirin 2,000 umira hauugigin, kigi. Kara ha swoki mirii nanaeyin mi umirim 2,000 na swoki inkin mirii hai. ²³ Siir biyan inkam komiiyin siir boinki, kira miyan inkam miyikin, kira mi miyika sibgu miriigin, kira dimin sisimim simiirar sibgu kigriraowikin

mi kariir digworaekwo whiekakim wi kira kigriraowi mi kira kanakar uni maigrimairgani. ²⁴ Mi inkamin 1,000 hainaowidin yio siya ina mi itin mi siya ina boinin, inkam komii, kara bidi yinokninkinin, kira inkampaii rani, sasae digworaekwowim inkam nwirni numiranim kira pi simiirar priiningugu hai. Mi kira twonid isim inkam nhirmi niki okmwın whrami, isim sima, haiginki mi twonidginim sima. Mi twonidginim kira pi kiriir omaka hiriirar swoki hainami. ²⁵ Kara pi nididgin kiriirsi mi kara ha namin mi kiriir umirim nunau ie ini ophaigiyu. Mi kigi! Ha tisi kiriir 1,000 umirim. ²⁶ Inkam komii siirin ina yowarkii boinin, kira miyan inkampaii rani! Kira nhakiu kiriekin! Kira kariirin ina ninokninkinin kara inkam nwirni nokmwın inkini numiran sasaeyim mipi kara swoki ingugu haiyirkaki mi iriipi hiriinan kara inkam nhirmiya nokmwın hai twonidim numir hirankin mi ti twonid imiirin pi kara swoki haiyirkaknami omaka hiriir. Kira ti simiirin ina ninokninkin, aniya? ²⁷ Kira kariir umirim omaka umir haigiya saiir haigi karamae dimusi nwokin, saeya yaeya umir swoki inkin mirii haiyim, ha? Mi iya kara swoki itkiswo mi kariir yaeya (profit) umirim simiir wara pi swoki hainiyan. ²⁸ Mi kima ti umir 1,000 nim simiirin siir inankin ti swoki hai mi inkamin 10,000 umirkakin siir ti swoki inkin hauugi. ²⁹ Dimusi rani, kam nhirim dimin taemin whiekakim sima simiirin mi miyik sibgu miiriyim mi kara simiirin wi idwowa swoki inkin hauugi digworaekwo nhirim. Mi inkam nwirin siya siir digworaekwowim kwisuwakinuwi mi

siya simiirɪn mi sibgu mɪrii karam nwowi mi siir dimɪn sisimim siya nonkwowɪn mi wɪ siir inankar swoki hai. Mi siya wɪ nɪnga nwoki. ³⁰ Mi ti miyan inkam biyeyɪn siir kiyitkaigi maeyauwa nibwomambwo nwowiya saiir hɪriir. Ta maeyau aiirɪn sima hik kimpɪpɪsu haii mi sima wɪ simiir big imiirar naekiyimkiyiki. Iriig.

Yaowae Adɪn ninomor kouanɪn siya iikam isid whiekakim nu tiranɪm wɪ simiir hidi

³¹ Mhoiya kara Yaowae Adɪn ninomor kouanɪn siya wɪ inkam komiiyɪn nu kigriraowiyɪn siir hɪriinan nwowi mi siir paekwosim whiekakim mi siya dimɪn miyikim paenan niuyaeiyim simaka warar nɪnkɪn iti, ta ii aiirɪn siya wɪ inkam komiiyɪn nu kigriraowiyɪn digworaekwo whiekakim simiir wɪ siir ipii aiirar nidwokaii. ³² Mi iikam isid whiekakim hida tindanɪm wɪ kariir whwonkam idar nwomimiri mi kara simiirɪn wɪ isid whisa hidaigini mi inkamɪn sibsib, meme kigriraowiyɪn siir hɪriinan hidi. Sibsibim maeyau kwira mi memeyim maeyau kwira. ³³ Mi kara wɪ hinina hidaiginiuwɪ. Iikam miyikim sibsib nanɪm wɪ kariir ina iniga namki mi iikam biyeyim meme nanɪm wɪ kariir ina yaioyaeya saiir namki. ³⁴ Mi kara inkam komiiyɪn nu kigriraowiyɪn digworaekwo whiekakim simiir, kara iikamɪn kariir ina iniga nokwoim wɪ simiir boinki, kima iikamɪn Adi Komii siya tirhaiginuwim wadie, kima ha dam digworaekwo miyik miyikim biya kariir Adɪn siya nɪmbinim iya ti nu iir nonkwokwowa saiir, simiir tini haiyu. ³⁵ Dimusi rani, iya kara mhirima nwowa mi kariirɪn kima hauu aekɪn mi iya kariir kwoinɪn opam haeyɪn

mi kariirin opa kima hauu kwiyaekin. Kara om whiran inkamnanargin mi kariirin kimiir omaka hiriirar mi whinam. ³⁶ Kara yuis karamae nwowin mi kariirin yuis kima hauu iigin. Mi kara maki niyin mi kariirin kima kigriraokin mi ini kariir ma aeyar digiyin. Mi kara omaka huyokiyokaiya mi biye miriyya saiir nwowin mi kima kariirar nap kigraraonakikim. ³⁷ Mi inkam miyik miyikim sima wi siir yai aka nowarki boini. Biyan Inkam Komii, piki hinin iya krma saiir kigin kira mhigi naowin, krma naeyim paki hinin iya saiir hauu aekin, ha? Mi kariir kwoinin paki hinin iya saiir haekin opamin mi krma op kariirin ha hauu kwiyaekin, ha? ³⁸ Paki hinin iiga krma kariir kigin kira om whiran inkamnan nwowin mi krma kariirin krimiir omaka hiriir whinamin, ha? Mi paki hinin ii aka kira yuis karamae nwowa mi krma yuis kariir hauu iyyin, ha? ³⁹ Paki hinin ii aka krma kariir kigin mi kira makak nwowin mi kira omaka huyokiyokaiya mi biye miriyya saiir nwowin mi krma nini ap kigriraonakiyin, ha? ⁴⁰ Mi kara Yaowae Adin siya simiirin wi hinina nowarki boini, kara yaimwower boini: Mi digworaekwo whiekakim kima tirim ti kariir nomiyauin inig sim karamaeyin siir mi yo hiriinan siyiuin kima kariirar whindiriraerarkim.

⁴¹ Mi mhoyiya siya simiir boin digiyin mi ikamim siir yaioyaeya nwowin simiir boinki, kima kigugu iugusan ikamkim! Kima damki, paeya inokinok niyokiyokiya hik kimpipisu haiyya saiiram. Mi inokinoki hirar nwokaeyami mi ta paeya Adi Komii siya Setan mi siir paekwosisimim simiirim

diriraerar namginkin. ⁴² Dimusi rani, biya kara mhiigi naoin mi kima kariir bi hauu aekim mi kariir kwoin opam haieiyin mi kima op kariir bi hauu kwiyaekim. ⁴³ Kara om whiran inkamkin mi kima kariirin bi nikunamkim kimiir omaka hiriirin. Mi iya kara yuis karamae nwowa mi kima yuis kariir bi hauugim. Mi iya kara makak nwowin mi omaka hiuyokiyokaiya mi biye miriia sair hir nwowin mi kima kariir bi nini apririr kignakikim. ⁴⁴ Mi kara ti yai hiriinanin simiir boin digii mi sima kariir yai aairin wi hinina nowarkii boini, Biyan Inkam Komii, paki hinin ii aka kira mhiigi naowin mi krma kiriir kigin mi kiriir kwoinin opam haieyin, kira om whiran inkamkin, kira yuis karamaekin mi kira paki hinin ii aka maki kira niyin mi omaka hiuyokiyokaiya mi biye miriia kira sair nwowin. Mi krma kiriir kigin, ha? Mi krma diminin simiir bi kigin mi krma kiriir paninsi whindiriraerarsi. ⁴⁵ Mi kara inkam komiyyin simiir yai aka wi hinina nowarkii boinki, kara kimiirin yaimwo aiarar boini, kima kariir nomi-iyau nwirin inigsim karamae nwowin siir sibgu grab karamae nwowi mi ti hiriinan siyuuin yo kima kariir bi sibgu grabgim. ⁴⁶ Jisis siir yayim hinina ini boin digi. Mi ti hiriinan iikam isidin sima wi paeya nami, sima wi hik kimpipisu prasae nini haiyu rani, inokinokin. Mi iikam miyik miyikim sima wi omwaiya waiyayokiyokiii. Iriig.

26

Inkam komiyyim sima ina kitibmii boinin siyuuin

Jisis siir nisomaowam

(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jo 11:45-53)

¹ Jisis siya ti siir yai whiekakim iikamim simiir boinmimauu digiyin mi ta ii aiirin siya siir mi kigna miriyyim simiir boinki, ² kima ina ninokninkinim, ii komiyya wou nikwo aeniya, ii kwisuwa nwowi krima wi sair naei. Mi ta iyya kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin sima kariirin wi sauan omomin siir kinmauu iti mi paeyin hiiniya nirioninkinin saika nirinugi.

³ Mi ta ii aiirin prismi yaowae ad ikim mi Isrel simiir biyan inkam komii ikim, sima prismi yaowae adin, siir inigin Kaiafaskin, sima siir omaka komiyya sairara ywomimiru. ⁴ Mi sima yai minam haingiriyu boinaigim, siyiuin Jisis siir nimprio nonkworimdinu hainim. ⁵ Sima ina boinim, krima ti dimin hiriinanin iyyim wou nikwo aeyim simiir kipi diriraerar. Dimusi rani, iikam sima yaii wi krimaka niniisi. Iriig.

Wiga wa piui miyyik whakiyin Jisis siir mwo iir yaokin

(Mk 14:3-9; Jo 12:1-8)

⁶ Jisis siya om Betani hir nwokin, inkam nwirin ma biyeya paowagi pisikomkopouin siir omaka hir, siir inigin Saimonkin. ⁷ Iyya Jisis siya omaka hiarar nwowin mi wig ira siirim yit mi wa mobin piui miyyik whakiyin, umir kasaka bi sainikin, ira hainani. Iyya Jisis siya hiyya sairar niki idwo aeyin mi ti siiya mob wakakin, piui miyyik whakiyin Jisis siir mwo iirar yaokinki. ⁸ Kamim siir kigna miriyyim sima hiriinan kigiyim mi io ina ywowim, sima boin, ti wain whisarii dimusi naoki

juguskikin, ha? ⁹ Krɪma ti siiya mob wakakin inkam nwɪrni hauwi, siya sainim mi krɪma siirin wi umir prasae dihaii mi iki iikam paeprikabim wi simiir pi hauwi. ¹⁰ Jisis siya simiir yaiya ina yinokninkinkiyin mi siya simiir boinki, kɪma ta wiga saiirin hiriinan dimusi tiri saeya nididamin, ha? Saeya ti hiriinan siyu miyikin kariirar tirka. ¹¹ Iikam paeprikabim sima wi kimakar nwoyokyoki mi kara kimaka wi ii priei nwo rani. ¹² Mi ta wiga saeya ti waɪn kariir pu naokinkiyin saeya kariir naoni siyuin siirim diriraerarka Juda krɪmiir siyuin hiriinana tiriikin. ¹³ Mi sima wi saiirar naingwo yokiyoki. Iriig.

Judas siya minam nimbingin Jisis siir kinmauu itim pris kamim simiir

(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

¹⁴ Mi ta ii aiirarin kamim siir kigna miriyyim iuur nwisko, simiir nwirin siir inigin Judas Iskariotkin, siya prismi biyan kamim simiirim yam. ¹⁵ Mi siya boin, kɪma kariirin wi dimu dimin hauwi mi kara Jisis siirin wi kɪmiir kinmauu iti, ha? Mi sima siirin umir silvaim kamnwir iuura hauu. ¹⁶ Mi ta ii aiirin siya ina yap hainsran bwakaiyin, Jisis siirin simiir kinmauu itim. Iriig.

Jisis siya kamim siir kigna miriyyim wou simaka nikwo aekin

(Mk 14:12-21; Lk 22:7-14,21-23; Jo 13:21-30)

¹⁷ Biigi biyan iya bretin yis karamaeyin siir naeiya mi kamim Jisis siir kigna miriyyim sima ina yitim mi sima ina boinim, kira painina naingwowi krɪma digworaekwowim papi diriraerar haigini mi kira wou krɪmaka papi nikwo aei, ha? ¹⁸ Mi

Jisis siya sɪmiir boɪnki, kɪma om komii Jerusalem hɪriir dapnɪnopkainam mɪ kɪma inkam nwɪrɪn siya krɪmiir bɪdi yɪnoknɪnkɪnɪn siirɪn hɪnɪna tɪni boɪnɪu, inkam yai krɪmiir nowomwarkaiyɪuwiyɪn siya hɪnɪna boɪnkikɪn, ɪi kariira naowana ɪni kingiɪn nwowa kara kamɪm kariir mɪi kɪgna mɪriiyɪm wou sɪmaka nikwo aeyam naɪngwowi kɪriir omaka waraur. ¹⁹ Kamɪm Jisis siir kɪgna mɪriiyɪm yayɪm siya boɪnkɪyɪm sɪmiir hɪriinanar mɪ tir mɪ sɪma wou nikwo aeyamɪn ɪna dirɪraerarɪm.

²⁰ Mɪ ta ɪiya saiir naɪoka Jisis siya mɪ siir mɪiyan kam ɪuur nwɪswo sɪmaka yɪdwokai aekairɪb. ²¹ Sɪma nikɪ ɪdwo aeyɪm mɪ siya sɪmiir boɪn, kara kɪmiirɪn yaimwo aiirar boɪni, kariirɪn wɪ kɪmiir nwɪrkar nap wouwi wɪr kam biyɪeyɪm ɪo kariir nwowi sɪmiir. ²² Mɪ ɪiya siya hɪriinan boɪn dɪgiyɪn mɪ sɪma hɪk prasae bɪ haigɪm mɪ siirɪn sɪma nwonɪra nwonɪra sɪrii, Bɪiyan Inkam Komii mɪ tari kara, aniya? ²³ Mɪ Jisis siya ɪna yowarkɪi boɪnɪn, kɪmiir nwɪrɪn ɪn siira kanaka nɪnkɪn ɪnopmai two saiir mɪ kariirɪn wɪ siyar kɪnmauu ɪti. ²⁴ ɪhi, kara Yaowae Adɪn nɪnomor kouankɪn nɪtɪn naowam, bɪiya ywokwo komii saeya kariir boɪna saiir hɪriinan. Tɪ inkamɪn kara Yaowae Adɪn nɪnomor kouankɪn nɪtɪn wɪr siir napwouwi siirsi naɪngwo yɪmiyokii. ɪni mɪ owɪn siirɪn yopiigi mɪ aokaina karamaekɪswo tɪ inkam ɪiirɪn. Dimusi rani, ta ɪiya siya wa kɪgugu ɪuguski. ²⁵ Mhoɪiya Judasin, inkamɪn Jisis siir sauan kam ɪmiir kɪnmauu ɪtɪn siya Jisis siirɪn hɪnɪna sɪrii, ɪikam nowomwarkaiyɪuɪn inkam mɪ tari kara, aniya? Jisis siya siir boɪnki, wa kɪra boɪna ɪni

kaimwowa ywowa. Iriig.

*Jisis siya bret ikin mi op wain aka siir miyan kam
imiir hauu aekin siir swoki aingwo warkaigiyim
(Mk 14:22-26; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)*

²⁶ Sima ha niki aeyim mi Jisis siya bretin ina haiyin mi Adi Komii siir boin wadieki mi ina yinopkiyin mi kamim siir kigna miriiyim simiir hauugi sima naeyim mi siya ina boinin, kima hai mi ha dae, takina kariir kip aeya. ²⁷ Mi mhoiia siya op mob wainin ira hai mi Adi Komii siir boin wadieki mi siya simiir hauugi mi ina boinin, kima whiekakim ti op wain mob iir kwiyaeki. ²⁸ Ti diminin kima kwiyaeyin siya kariir nhieka. Kara wi minam naokiki Adi Komii siir nimbina wa nimbiam iikam whiekakim simiir dimin biyie imiir haiyoprimdiyumiigiyim. ²⁹ Kara kimiirin yaimwowa boini, kara wi op wain saiir swoki kwiyae mimin tani. Mi kara ta op wain wina saiirin wi kimaka swoki inkin kwiyaei kariir adin siir om hir. ³⁰ Sima ha nae digiyim mi mwai kwira saiir wao mi wao digiyim mi sima yaba hiriir yapniyam mi sima mhu Oliv hiriir yam. Iriig.

*Jisis siya Pita siir boin kira wi digiumii kariir
haimriyuwi
(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jo 13:36-38)*

³¹ Sima mhu Oliv siirin ha nimbiamim Jisis siya simiir boinki, kima whiekakakar in ta ni aiirin kima wa nidam ninopki, ta hiriinana Adi Komii siir Ywokwo Komiiya saeya hinina boinka, kara inkamin sibsib kigriraowiyin siir nisomaoki mi sibsib isidin wa nidam ninopki. ³² Mi kara wi ie hirankar swoki insiin idwowi mi kimiir biyin wi

kara nam kwokini nu Galili hiriirin. ³³ Pita siya siir yai aka ina yowarkii boinin, sima nidamamki windi kara wi wara nidamam tani. ³⁴ Jisis siya siir boinki, kara kiriirin yaimwo aiarar boinki, ta nii aiirin iuumin wi niki ik rani mi kariir inig iirin kira wi kwoima misisaei mi kira wa boini, kara siir bi ninokninkinkin. ³⁵ Pita siya boin, kara kinaka naonamim minki windi mi kara wi hinina boin tani, kara kiriir bi ninokninkinkin. Nningakanga. Mi kam nhirim kigna miriyyim sima hirihiriinan yaigina boin digi. friig.

*Jisis siya numir Getsemani hir sri boinkin
(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)*

³⁶ Jisis siya simaka warar yam numir kwira saiir, sima ha dapikim Getsemani. Mi siya kamim siir kigna miriyyin simiir boinki, kima tirar didwo, kara hinda nami nhwo kwis boinuwi. ³⁷ Mi Pita siya mi Sebedi siir yinisim nwis owa simiir yikunam mi ini sima yamim. Tariinanin siya ini hikaka ywowin mi siya hik kimpipisu prasae bi kinkin. ³⁸ Mi siya simiir boinki, kariir mhi kwoinim ini hikaka nwowim, kariirin wi ta hik aeya nisom aowi, kima tapaiir dwo mi kariirsi whin naingwoyimiyyok. ³⁹ Mi siya haimisima ha namkiyin mi siya itwaomiya yakainam nua hiriir. Mi hinina sri boin, Adi ini mi owin, kira ta hika saiir haigi, kira kariir kwoin iir kipi naingwo ap. Nningaka. Kira kiriir kwoin iirar daingwo ap.

⁴⁰ Mi siya ha kwisboin digiyyin mi siya kamim siir kigna miriyyim simiiram swoki am mi ina ini kiguin sima nhwo hirar whwonkaii mi siya simiir yinidgu. Mi siya Pita siir boinki, kima

kanaka ninkin aingwoyimiyok idwo waikao karamae dimusi nwokim ta ii haimeisima aiirin, ha?
⁴¹ Kima kimasiyar mintarao mi nhwo ha kwis boin, dimin biyekiki kimiir kinainkiuwi kima wi kiriekak nwo rani, kaimwo kiinga. Kwoinin ina naingwowin mi piu saeya kiriekak nwo rani.

⁴² Mi mhoiia siya ha swoki amin mi hinina swoki srii boiniu, Adi, tiki hik hiriinanam kira saiir nikwo waisi iuguski karamae nwowi mi ta hik hiriinana kara saiirin wa haii mi kira kiriir kwoin iirar daingwo apiski mi ha diriraerar. ⁴³ Mi mhoiia siya ha swoki itin mi siyar yap kigni sima nhwo hirar swoki grinkin whini, sima nhwoki niridgim mi sima nhwo asi whwinkim.

⁴⁴ Mi Jisis siya simiir swoki haiburgigin mi kwoimaka ina swokinii kwis boiniu, diminim biia siya niki kwis boinim mi simiir hiriinana swokinii kwis boiniu. ⁴⁵ Mhoiia siya kamim siir mi kigna miriim simiir swoki itin mi simiirin ina yaboini, kima ina niki whinim, aniya? Wakae! Kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin kariir nonkwoniyana iia, kamim io kariir nwowiyim sima, saeya kingiin bidi yiniyaniya. ⁴⁶ Kima dinsiingi mi krima pi nami, kigi, inkamin wir kariir napwouwanin siya ini kingiina nitin.

Judas siya Jisis siir kinmauu itkin kamim io siir nwowiyim simiir

(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jo 18:3-12)

⁴⁷ Jisis siya ha niki boinaiyin mi Judasin simiir inkam nwirin iuur nwisaka kigna miriim siya ina yitin. Mi inkam isid komiim ini saika yinkin itin, sima kamku minim mi dan minim ini

warar hainaniyım. Prismi biyan kam ikim mi Isrelmi biyan inkam komii komiyyım simiirın sima nikropkikim. ⁴⁸ Mi Judasın inkamın wir siir napwouwanım siya simiirın hınına boınmauu nam, kara pi inkam nwırın siir naki aepirımdınıuwi mi kima pa dinokninkinki ti inkamın Jisis siyarkın. Mi kima pi siir donkworımdınıu. ⁴⁹ Mi bi kimiminkikin ini Jisis siiramar yitın mi ina boının, akamie, iikam nowomwarkaiyuwın inkam. Mi siya siir yaki aepirımdınıu. ⁵⁰ Jisis siya siir boınki, nomiiyau, diminın kira minam nitın mi siirın ha minsasau. Sima ina yitım mi simiir ınım Jisis siir ini onkworımdınıuni. ⁵¹ Inkam nwırın Jisis saika nwokın mi siir kamkıuın ina kiwok haiyın. Mi prismi biyan inkamın siir miyan inkam nwırın siir wın aiir yaki haıngrip itkigi. ⁵² Jisis siya siir boınki, kariir kamkıuın siir maeyau aiirar swoki hopkrikiugi. Kam biyie whiekakım sima kamkıu imiir hainanii yaii niniyyım mi wi yamdi kwıruwa sima sima hainuwır wir haıgınuwi ⁵³ Panopi kira ina ninokninkinın, kara kariir Adın siirim sriikiso diga pi ywowın mi di kimiminki siir paekwosımım kariiramın kasa kasa di nikropki kariir whınknsiisım. Inkam simiir mwianım dig rani. ⁵⁴ Mi kara hiriinan tiri mi ti diminım biya Ywokwo Komii saeya boınım sima wi painına nımbiyami, ha? Adi Komii siya bıdi boının ti diminım sima wa nımbiyami.

⁵⁵ Mi ta ti aiirın Jisis siya ti kam isid iirar boınki, kima kariir unı onkworımdınıu haini mi kima wasi kamkıu dan minım simiirar nonkwowım, inkam nwırın hi tauaeiyın siir hiriinan, aniya? İnokınokın kara Adi Komii siir omaka iikam

simiir nowomwarkaiyiwuyin mi kima kariirin sairar bi nonkworimdinugin. ⁵⁶ Ti dimin taemin whiekakim nimbiamim profet kamim sima winboinkiyim yokwoni simaigim. Mi kam whiekakim siir kigna miriyyim sima Jisis siir haiburgik mi ina yidamkiyim. friig.

Sima Jisis siir boinwokiyo natkaigikim

(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55,63-71; Jo 18:13-14,19-24)

⁵⁷ Sima kamim Jisis siir yonkworimdinu mi sima prismi biyan inkam komiyyin Kaiafas siir omaka sair hiriir hainam mi kam whiekakim siir haiburgigim mi kamim siyiu ninokninkini ikim mi Isrelmi inkam komii ikim sima sima nwomimirkim hapairin. ⁵⁸ Pita siya siir mhoiyyar yam mi siya arurig hirar ini owou. Mi siya prismi biyan inkam komiyyin siir omaka maeyauwa hiuyokyokaiya sair yapninopkainam mi kamim yaii niniyyim ta maeyau aair kigriraowiyim simaka ini idwoiu. Mi siya kig ninokninkinam namkin, pi dimu diminkin nimbiamim. ⁵⁹ Prismi biyan inkamim mi Judami inkam komii kaunsil ikim sima ina hainsirim inkamin Jisis siir niksise boin hiriyyiium mi sima siir kigi mi wa nwoki isomaowim. ⁶⁰ Mi kam whiekakim ha nimbiniyyim mi niksise yaiyyim sima sima ini apkaina boini siirin. Mi sima siirin dimin biyye whir bi swoki hainsir yiskaigim siir nisomaowim mi mhoiyya inkam nwiswo ina yimbiniyo. ⁶¹ Mi sowa ina yaboiniyo, ti inkamin siya ha boinkin mi siya Adi Komii siir omaka komiyya sairin wa nininkigi mi siya sairin wi ii kwoimuwar swoki mirii ninokougi.

62 Mi prismi biyan inkam komiiyin siya siir yokwao boinki, kira yai kwir nowarki boinam naingwo rani, aniya? Ti hiriinan yayim sima kiriir dimusi boinuriyuwi, ha? 63 Mi Jisis siya yai bi swoki boin miminkin mi prismi biyan inkam komiiyin siya siir boinki, kara kiriirin Adi Komiiyin omwai waiya yokiyokiiyin siir inigin siir nikwao boinki! Kira krimiir boinmauugi kira Kraiskin inkamin Adi Komii siya nikropkiyin, aniya? 64 Jisis siya prismi biyan inkam komiiyin siir boinki, kira bidiya boinkiiyin. Mi kara kimiirin pi hinina boinki, mhoiia wi kima kigi, kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin kara wi Adi Komii siir ina iniga saiir nidwowi mi kara wi kirie whiekakar nwowi. Mhoiia kara swoki iti kara wi ninomor kou hiran waumira wi saika ninkin onaiini kirie komiigak. 65 Jisis siya hiriinan yai boinkiiyin mi prismi biyan inkam komiiyin siir yuisa ina yinikiwitkiyin siya iikamim simiir nisimaauugin siya iokakin mi siya ina boinin. Siya Adi Komii siir yai aiir nigbumbu boinkin mi krima kam nhirim whinboinam kipi swoki ikiuna kima bidi wakaeyim siya nigbumbuwa Adi Komii siir. 66 Kima panina naingwowi, ha? Mi sima siir yai aka hinina yowarkii boin siya yaigakin mi siya hiriayar daonam.

67 Mi sima ti yai imiir boin digiyim sima Jisis siir whwonkam iirin yaeyopni yaskinpapaki mi sima siir yibwambwaeki mi kam nhirim sima yuisa siir whwonkam iir kikogrinugi mi sima siirin ina yobombwaeyin. 68 Mi sima boinki mi kira Kraiski nuwi, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin Mi kira profet yai krimiir boinki, kiriirin nhinga tiowi, ha?

Iriig.

*Pita siya boin, kara Jisis siir bi ninokninkinkin
(Mk 14:16-72; Lk 22:56-62; Jo 18:15-18,25-27)*

⁶⁹ Pita siya hiira omaka saiir huyokiyokaiya saiir yainau hirar nidwokin. Mi miyan wig ira saeya kingiin ha nita siir kigam mi saeya siir boin. Kira iriipa hiriinan Jisisin nu Galilianin saika warar nwokin. ⁷⁰ Mi Pita siya kam whiekakim simiir whwonkamida kintirgi, kara wari yaiya kira boina saiir ninokninkin tani. ⁷¹ Mi Pita siya yaba ha namin mi siya aru hir yani idwouu ano kingiin hir. Mi wig ira saeya siir kiga mi saeya iikamim siir kingiin nwowin simiirin hinina boinki, ti inkamin siya Jisisin om Nasaretanin saika warar ninkin okin. ⁷² Mi Pita siya ina swoki kintir boinkiyin, kara Adi Komii siir inig iirar nikopaisirki, kara ti inkam iir bi ninokninkinkin. ⁷³ Mi mhoiyarin kam nhirim hirar nokwokim, sima Pita siir boinki, kaimwoki kaimwokunga kira Jisis siir isidin siir hiriinanar inkam nwirkin kiriir yaiya simiir yainana wakaei. ⁷⁴ Mi tariinanin Pita siya ina yikopaisirkiyin, kaimwoki kaimwokunga. Kara ti inkamin siir bi ninokninkinkin. Ningaki, ningakunga. Mi kariir yaiya kaimwo kamaeki nuwi mi Adi Komii siya kariirin hik pa hauwi hiriinan yai boinkiyin mi iuumin ina yikiyin. ⁷⁵ Iuumin nik digiyin mi Pita siya yaiya Jisis siya boina ini saiirar swoki aingwowarkainakiyin mi iuumin wi niki ikrani mi kira kariir inig iirin wi kwoima misisaei, kara siir bi ninokninkinkin mi Pita siya yaba hiriir namin mi ina yani ouwouwin. Iriig.

27

Sima Jisis siir'in nu Roman inkam komiiy'in Pailat siir'im yikiunam

(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jo 18:28-32)

¹ Iiya pirkinyakwoka mi prismi biyan inkam whiekak ikim. Mi Isrel simiir isidim simiir hiran inkam komii komii ikim sima yaiyim ina yidwo kitibmii boinim, Jisis siir nisomaowam. ² Mi sima siir'in wiyinsopni yomboru mi sima siir'in ina kiwowitnamim mi simiir biyan inkam komiiy'in nu Romanin Pailat, inkam komiiy'in nu Judia hiran omim simiir kigriraowiy'in siir ini hauugik. Iriig.

Judasin ini sasar diyankriku aowin

(Ap 1:18-19)

³ Mi tariinanin Judas siya inkamin Jisis siir kinmauu itin, sauan kamim simiir, siya bidi yinokninkinin, inkam komiiyim sima Jisis siir hainamim inkam komii Pailat siir'im siya nisomaowim mi siya naingwoyimyok idid prasae bi kinkin, ti diminin siya tirin siirsiy'in. Mi siya ti umir silva paeyar haoumim ina swoki hainamin, prismi biyan inkamim simiiram. ⁴ Mi siya umir ha swoki hauuw'in. Mi siya simiir boinki, kara dimin biyie bidi tirin. Kara inkamin dimin biyie tir karamae nwoyiy'in siir'in, sau omomin siir kinmauug'in mi siya wa naonami. Mi sima siir boinki, siya krimiir dimin tani. Yio siya kiiirar diminkin. ⁵ Mi Judas siya umir silva'im Adi Komii siir omaka komiia yai nidwokai wakaeiya saiir hir inankrimkrin itkingikin mi siya ha haiburgikin mi ha namin mi yio ina sasar diyankriku aonamin.

6 Prismi biyan inkamim sima ti umir imiir haiyim mi sima boin, ti umirin minam saingin inkam nwir nisomaowankin. Krimiiir siyiun hiniina boinkin Krima Adi Komii siir omaka saiir umirin simaka kipi ninkin haigi. Nningaka. 7 Mi sima yai kwira yimboin tibmiikimai mi ti umirin ini nu haimiiyin Jerusalem hir nwowin hau nonkwokwowyin inkamin ini siir sainin. Sima ha naingwowi ta nu maeyaua iikamim om aruwanim simiir haingikaiyan maeyau nwowim 8 mi ti nuin ti umir iir sainin mi sima ta nu maeyaua saiir inigin hiriinansi dapkin, nuin nhiekakin. Mi ti inigin ina nwokripkaiyin.

9 Ya ta saeya, yai kwira biya Adi Komii siya boinkiya mi profet Jeremaia siya winkiya yokwoni, saeya ina yimbiam kiina. Saeya boin, sima ti umir silva kam nwir iuur imiir hai. Isrel simiir iikamim sima bidi yimbinim ti umir hiriinanim ti inkam iir sainam. 10 Ti umirin sima ini nuin inkam ieya nonkwokwowyin hau, ini siir sainin, Biyan Inkam Komiiyin siya boinkiyin kariir saiir hiriinan mi kara hiriinan asi tirkin. Iriig.

*Pailat siya sri kasaka bi srikin Jisis siirin
(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jo 18:33-38)*

11 Sima Jisis siirin inkamin nu Judian omom omomim simiir kigriraowiyin siir whwonkam ida yokmwun okwo haiginu. Mi inkam komiiyin omom omom kigriraowiyin siya siir sriigi, kira iikamim nu Judia hiranim simiir kigriraowan inkam komiigin, aniya? Mi Jisis siya boin, ihi, wasi kira boinki iskiyin. 12 Mi prismi biyan inkamim mi Isrelmi inkam komii komii ikim, sima Jisis siir boin huriyiu boinkim, siya dimin biyie kasaka bi tirkin.

Mi siya dimin biyie bi tirkin mi siya yai kwirmin kwirmin bi swoki owarkii boinkin, ti yai imiirin. ¹³ Mi Pailat siya siirin hinina boinki, kira ti yai whiekakim sima kiriir boin huriyiu boinim simiir wakae rani, aniya? ¹⁴ Mi Jisis siya yai kwir bi swoki owarkii boinkin Pailat siirin. Mi inkam komiiyin omomom kigriraowiyin siya asi nanaakikin. Iriig.

Pailat siya bidi boinin, ini mi owin paeyin hininya nirioninkinin Jisis siirin saika nirinuim
(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Jo 18:39-19:6)

¹⁵ Biewi whiekakim ta iya komiyya wou nikwo aeya pasova mi biyan inkam komiiyin omom omomim sim kigriraowiyin siya inkamin omaka huyokiyokaiya mii biyie miriyya saiir hir nwowiyim, simiirin pi nwira nini ikiunaki. Iikamim sima kauwokiyim inkam nwiramim mi inkam komiiyin siya ti inkamin pi siirar nikropki. ¹⁶ Mi ta ii aiiirin sima inkam biyie nwirin omaka huyokiyokaiya mii biyie miriyya saiir hir nwokin, siir inigin Barabaskin, sima ombudim siir bidi yinokninkinim. ¹⁷ Mi iya iikamim sima maeyau kwiruwa hangiriyiu omimirim mi Pailat siya simiir sriigi, kima panina naingwowi, kara kamiirimim piki hinin inkamin siir haiwao hauugi, ha? Kara Barabas siir pi ikropki, aniya? Iyie, kara Jisis siir nikropki sima dapiyin Krai inkamin Adi Komii siya nikropkiyin, aniya? ¹⁸ Pailat siya bidi yinokninkinin, prismi biyan kamim mi Isrelmi inkam komii komiiyim sima io Jisis siir nwowi. Dimusi rani, iikamim sima ini Jisis siiraramar yamim. Mi sima siirin Pailat siiram asi nikunamkim siya siirin kam nhirim simiir nwoki

ikmwɪn isom aowɪm. Mɪ siya ta sɾiɪya sɪmiir asi sɾiigɪn.

¹⁹ Pailat siya inkamɪn yai hɪdiyɪn siir ipii airar niki nɪdwokaiyɪn mɪ siir wiga saeya yayiɪm hɪniina boinmɪmauugi yokwoni. Kira dimɪn whir kipi swoki tɪrmɪntɪrmɪn, tɪ inkam iirɪn, siya dimɪn biyɛ bi tɪrkɪn. Mɪ ta niyaka kara nhwoɪn whira whɪnkigmɪmikwɪi mɪ kara hik prasae bi haiga.

²⁰ Prismi biyan inkamɪm mɪ Isrelmi inkam komii komii ikɪm sɪma iikamɪm sɪmiir kwoɪn imiir boinswoswo. Mɪ sɪma Pailat siirɪm kauwok boɪnki. Siya Barabas siir dɪuguski mɪ Jisɪs siir dɪsomaɔ.

²¹ Mɪ inkam komiiyɪn omom omomɪm sɪmiir kigriraowiyɪn siya sɪmiir sɾiigi. Kɪma panɪna naingwowi kara tɪ inkam nwiswo sowiirɪn pɪnhɪni niuguski, ha? Sɪma ɪna yowarkɪi boinɪm Barabas.

²² Mɪ Pailat siya sɪmiir boɪnki, kara wɪ panɪna tɪri Jisɪs siirɪn, sɪma dapiyɪn Kraisi Adi Komii siya nikropkiyɪn kara siirɪn wɪ panɪna tɪri, ha? Mɪ sɪma kauwok boɪnki, paeyɪn hɪniya nɪrɪonɪnkɪnɪn saika dɪrɪnugi! ²³ Mɪ Pailat siya ɪna sɾiigiyɪn. Dimusika siya dimu dimɪn tɪrbugɪn, ha? Mɪ sɪma ɪna kauwoknanaeyɪm, paeyɪn hɪniya nɪrɪonɪnkɪnɪn saika dɪrɪnugi!

²⁴ Pailat siya bɪdi yɪnoknɪnkɪnɪn, sɪma yayiɪm kara boiniyɪm sɪmiir wakaeyokna dig nwo rani mɪ ɪna nhɪnkɪi boinaigiyɪm yaii nɪniyam. Mɪ siya opa ɪna haiyɪn mɪ siir ɪna aiir hɪsoki. Mɪ iikamɪm sɪmiir nhwowɪm ɪni siirar kaokiyɪm sɪmiir nɪsiɪmauugɪn, siya Jisɪs siir nɪsomaowam pɪ boriisopi. Mɪ siya hɪriinana niki tɪrɪn mɪ siya sɪmiir boɪnki, kara siirɪn dimɪn whir bi kigɪn mɪ kara siirɪn wa nɪsomaoki rani. Kɪmiirar dimɪnkɪn.

²⁵ Mɪ iikam whiekakɪm sɪma hɪniina yowarkɪi boin

mì siir naowa saiir mwokankwowa ini mì owa wì krìmiiramar swokì iti mì krìmiir yìnisisim imiiram warar. Kira siir nisomaoki Adi Komii siya wì ìo kírìir nwo rani. ²⁶ Mì Pailat siya Barabas siirìn hìriinansi nìuguskikin simiiramìn. Mì siya Jìsìs siirìn kam nhirim simiir yokmwìn tìo mì idni ha kogrìmdìnugiyìn mì siya siirìn ina yìkropkiyìn Rom hìran sauan kamim simiiram. Paeya hìniya nìrìonìnkinìn saika nìnkin irìnugiyam. Iriig.

*Sauan kamim sima Jìsìs siir nìgbumbu boìnkin
(Mk 15:16-20; Jo 19:2-3)*

²⁷ Mì sauan kamim Bìyan Inkam Komii siirìn, sima Jìsìs siirìn simiir Bìyan Inkam Komiiyìn siir omaka hìriir yìkìuna apnìnopkainam mì sima whìekakim saìkar yangiriyìuni. ²⁸ Mì sima siir yìuisa saiir nisaiyim mì sima siirìn yaeya yìuis pariidnan kwìra saiir ii haigìnù. Ta yìuis hìriinana inkam komii inìgakìn siira saiir nìkrika. ²⁹ Mì sima urid amrìdnanìn siir hìurokikin mì sima siir mwo ìir yaki kaigrìsiugi. Mì sima paekopin whìra yonkwo haigìnù siir ìna inìg aìir inkam komii nu kigrìraowiyìn siir hìriinan. Mì sima ogmwo siirìn hìu mì sima siir yìgbumbu boìn, kìra inkam miiyìkin, Juda iikamim simiir nu kigrìraowan inkam komiikìn. ³⁰ Mì sima siir yaswaiyìugi mì sima tì paekop ìir hai mì siir mwo ìir tìonanae. ³¹ Sima siir yìgbumbu boìn mì ta siir yìuis pariidnan aìir yìsaigi mì sima siir yìuis kì yìuis aìirar ii haigìnù. Mì sima siirìn paeyìn hìniya nìrìonìnkinìyìn siirìn whìnapnam saika nìnkin irìnùim. Iriig.

Sima Jisis siirin paeyin hiniya nirioninkinin saika yirinugi

(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jo 19:17-27)

³² Sima ha napnamim mi sima om Sairini hiran inkam nwirin siir kig, siir inigin Saimonkin, sima siir nikwao boinkim siya Jisis siir paeyin hiniya nirioninkinin siir hainamam. ³³ Sima maeyau kwira saiir yimbiyam, saiir inigin Golgotaka saiir inig mwokimwoin hiningin mwokiuni mwokin. ³⁴ Sima Jisis siirin op wain biyieya kausriiya dimin biyie whir aka pridgiya saiir hauu, siya kwiyaeyam siya hinda kinankiugiyin mi siya bi kwiyaekin.

³⁵ Sima siirin paeyin hiniya nirioninkinin saika nirinu digiyin mi sima gwo kwira satu dapiya saiir gwo siir yuis digworaekwo imiir haiyam. ³⁶ Mi sima ta maeyaua saiira yidwo mi sima saiir hinar waikao. ³⁷ Mi yaiya sima wina paemira Jisis siir mwo koua ninkin irinuwa saeya hinina boinka. Tiriiginin Jisiskin, Juda iikam simiir nu kigriraowan inkamkin. ³⁸ Jisis siir kingiinin sima inkamwo hiitauaeiyo nwisa yinkin irinu inankii mi nwirin iniga mi nwirin yaioyaeya.

³⁹ Mi iikamim sima ha nitim mi sima siir yigbumbu boin mi sima mwo ara kantir iski mi sima yaebu ina buwim siirin. ⁴⁰ Mi sima boin, kira ti inkamin Adi Komiini omaka saiir ninhinkigi mi ii kwoimaka wi saiir swoki mirii ninokougi mi kinakina diriraerarna. Mi kira Adi Komii siir yinisimkinuwi, kira paeyin hiniya nirioninkinin siir haiburgig mi ha wiuwini! ⁴¹ Mi iriipa hiriinan prismi biyan inkamim mi kamim siyiu ninokninkini ikim mi Isrelmi inkam

komii komiiyim sima siir mi inkın igbumbu boınkim. ⁴² Mi sima hınına boın, siya iikam nhirim simiirara whindiriraeri mi siya siya whindiriraerarnam dig nwo rani. Mi siya hiriinan boını siya Isrel iikamim simiir nu kigriraowan inkamkinıuwi mi siya paeyin hiiniya nırionınkinin siir haiburgig mi ha wıuuni mi krıma wı siirıma naıngwo tibmiyim. ⁴³ Siya Adi Komii siirıma naıngwo tibmii mi ha boını, kara Adi Komii siir yınisımki yınisımkin. Mi Adi Komii siya siirim naıngwowi mi siya wı siirar swoki anmaiwarkinaei. ⁴⁴ Inkam nwiswo hitauaeywo Jisis saıka kingiına nınkin irınuwo mi sowa iriipa hiriinan ta hiriinan nıgbumbu yaiya saıirara mi boın siirin. Friig.

Jisis siya bıdi yaonamin

(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jo 19:28-30)

⁴⁵ Mi iıya hiriir tiriir nabie bopwo nwowa mi hında tında iıya ına kakauu uguskiya mi hiriinana nwokiya mi bıeyin nad nworıbin saıirar yadig iuwın. ⁴⁶ Mi ta ıi aıirarin bıeyin nad nworıbin Jisis siya ına kauwoknamnankiyin, Eli, Eli, lema sabaktani? Ta yaiya saıir yaimwokıyaimwowa hınınga. Kariir Adi Komii krımiir Wanın kira kariir dimusi nıuguskikin? ⁴⁷ Kam nhirim kingiin hirar nokwoim sima ta yai aıir wakaeyim mi sima boınki, ti inkamin siya Ilaija siirim kauwok boınki. ⁴⁸ Mi simiir inkam nwirin ına iwıtnamin mi hamganin siir yani hainaki mi siirin op waina kausrıriya saıir hougıni paekop whirin saıka yınkin widgi mi Jisis siir yakı hauugi siya kwiyaeyam. ⁴⁹ Mi iikam nhirim sima boın, ha

tiki o krɪma tiki kɪgrɪrao. Mi siirɪn wɪ Ilaija siya namisi whɪndirɪraerarki, iyɛ? ⁵⁰ Mi Jisis siya ɪna swoki kauwok nanaekiyɪn mi siir naeyɪuɪn siir haiburgigɪn mi siya ɪna yaonamɪn.

⁵¹ Mi iya siya naonamɪn mi ta yɪuis komiia Adi Komii siir omaka saiir yainau hir kiburɪkouwa bopwoniya yɪnwɪtamki, kou hirarkar nɪuguskiya ɪni nu hirar yadigɪuwa mi mirkwɪsa yɪmbiyam. Saeya mɪnam nɪisiimauga, iikamɪm sɪma Adi Komii siiram nwoki kwɪsboɪnɪm, Jisis siya siyɪu wɪn bɪdi tɪrkiyɪn inkamɪm sɪma Jisis siirɪm nwoki kwɪsboɪnɪm, nɪɪnɪn ɪna yɪtkiyɪn mi siiya komii komiiyɪm ɪna pampamkɪgɪyɪm. ⁵² Mi maeyaua inkam haɪngikaiya ɪna pɪgikiya mi Adi Komii siir iikam whɛkakɪm biya naonamɪm mi sɪma ɪna swoki ɪnsiingiyɪm. ⁵³ Sɪma maeyaua inkam haɪngikaiya saiir bɪdi haiburgigɪm mi Jisis siya mhoiia yɪnsiɪndwonam mi sɪma om miyɪkɪn Jerusalem siir yam. Mi iikam whɛkakɪm sɪmiirar kaowɪnɪm.

⁵⁴ Mi kamɪm sau nɪnɪtiyɪm sɪmiir bi nwowiyɪn mi sauan kam ɪma sɪma Jisis saika nɪnkɪn okɪm mi sɪma Jisis siiram waigaokɪm mi sɪma kigi nuɪn, nɪɪnɪn nɪtkiyɪn mi digworaekwowɪm ɪna yɪmbiyamɪm mi sɪma nɪdid prasae bi kɪnkɪm. Sɪma boɪn, kaimwoki kaimwokɪnga, ti inkamɪn siya Adi Komii siirar yɪnisɪmkɪn. ⁵⁵ Wig whɛkakɪm sɪma hirar nwokɪm sɪma Jisis siir mhoiia nɪtkɪm mi nu Galili siir haiburgigɪm mi siir nɪni whɪndirɪraerarniyam nɪtkɪm naemɪn. Sɪma ti wigɪm arurɪg hirar nokwo kaokɪm. ⁵⁶ Wig ira sɪmaka hirar nɪnkɪn owa saeya Mariaka, om Makdala hiranka. Mi ira Maria saeyairga Jems

Josep sowiir apua. Mi ıra Sebedi siir yinisim nwisu
Jems Jon sowiir apua saeyairga. Iriig.

*Sima Jisis siir piuis biyieya siyanoin siir nini
kikaigikim*

(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jo 19:38-42)

⁵⁷ Mi biyein nadnworibin inkam nwirin umir
digworaekwokakin om Arimatiankin siir inigin
Josepkın siya ina yitin. Mi siya iriipi hiriinan Jisis
siir kigna miriyan inkamkin, siya maeyaua Jisis
siya naowa saiirim nitkin. ⁵⁸ Mi siya Pailat siir
hiriir yimbiyam mi siir ini sriiyu Jisis siir piuis
biye nunga saiiram mi siya saiir ini hiunis haiyu.
Mi Pailat siya siir sauan kamim simiir boinki, sima
Jisis siir piuis biyieya Josep siir hiunis hauugiyim.
⁵⁹ Mi Josep siya siir piuis biyieya saiir hiunis
haiyin mi yuis whisinana saiir whrinhainam.
⁶⁰ Mi yuis aiirin ha whrin digiyin siya siir piuis
biyieya ini siir siyano winin siirar kikaigikin biya
inkam nwir bi haingikai miminkin mi siya siir
kamim simiir boinki, sima siiya komii kwira saiir
warkikiugiyim. Mi sima hiriinan turgigim mi sima
ina yamim. ⁶¹ Mi sima hiriinan tirim mi Maria
om Makdalan aka mi Maria iraka sowa hirar
nwoko. Sowa ieyin siir haingikaiyin siir kingiin
hirar nidwo kaoko, Iriig.

*Sauan kamim sima ieyin Jisis siir piuis biye air
kikaiyin siir hirar waikaokim*

⁶² Mi igwira Judami ii komiia pu siisiya dimin
taemin tir karamae nwowiya mi prismi biyan
inkam ikim mi Farisimi kam ikim sima Pailat
siir kigam namkim mi sima saika yahangiriyu
omimiru. ⁶³ Sima siir boinki. Inkam komii

krɪma yai kwɪra tɪ nɪksɪsae inkamɪn siya boɪna krɪma saɪrar naɪngwokwowi. Siya ha boɪnkɪn mɪ mhoɪya ɪi kwoɪmaka kara wa swoki ɪnsiɪn idwowi. Mɪ wɪ omwaiya swoki waiyaei. ⁶⁴ Mɪ kɪra kɪriɪr sauan kamɪm sɪmiɪrɪn hɪnɪna boɪn mɪ sɪma siyan tɪ ɪeyɪn siɪr no ɪiɪr warkɪkɪukikɪnɪn siɪr waikao. Mɪ wɪ siɪr kɪgna mɪriiyɪm kamɪm sɪma ninɪ tauae hainakisi mɪ iikamɪm wɪ sɪma nɪksɪsae boɪni, siya ɪe hɪrankɪn bɪdi yɪnsiɪn idwonamɪn. Mɪ sɪma hɪriinan tiri, ta nɪksɪsaeya siya ɪe hɪrankɪ nɪnsiɪn idwowa saeya wɪ ta nɪksɪsaeya biya sɪma tɪ inkamɪn Adi Komɪi siya nɪkropkiyɪn siya boɪna wɪ saɪr haɪburi. ⁶⁵ Pailat siya sɪmiɪr boɪnki, kɪma sauan kam nɪhɪrɪm sɪmiɪr dɪkiunam sɪma tɪ inkam ɪe ɪiɪr waikaowɪm. ⁶⁶ Mɪ sɪma ɪe ɪiɪrɪn diyɪoɪn ɪna ɪni haigɪngikɪn. Mɪ kam nɪhɪrɪm sau nɪnɪtiyɪm ɪni nɪ nabɪe hɪrar waigaowɪm. Iriig.

28

*Jɪsɪs siya ɪna swoki ɪnsiɪn idwowɪn
(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jo 20:1-10)*

¹ ɪi Komɪiɪya pɪu siisiya bɪdi yamkiya mɪ ɪigwɪr nugaka Sande biyɪn ha nɪmbidniyakwokɪn mɪ Maria om Makdalana mɪ Maria ɪr aka sowa yam maeyauwa Jɪsɪs siɪr pɪuis biyɪe aɪr kikaiya saɪram sowa saɪr kɪgnakiyam. ² Mɪ bɪ kɪmɪmɪnkikɪn nɪn komɪiyɪn ɪna yɪtkiyɪn Adi Komɪi siɪr paekwosɪmɪn nɪnomor kou hɪr haɪburgigɪn mɪ ɪna yɪuniyɪn mɪ siya komɪiyɪn ɪna warnamɪn mɪ ɪeyɪn siɪr hɪrankɪn mɪ siya ɪni siya ɪiɪrar yɪdwowɪn. ³ Mɪ siɪr wh-wonkamɪn ɪni sinana nɪnomɪr kou hɪr sinaniya ɪni saɪr hɪriinan yɪuyakiya mɪ siɪr yɪuisa ɪni waumɪra

bieki kainankiya ini saiir hariinan whisnan si-
ingiya. ⁴ Mi sauan kamim waigaowim sima siir-
siyin nidid prasae bi kinkim mi sima ini nopnopa
kinkiyim mi sima inkamin naonamiyin ini siir
hariinan ywokiyim.

⁵ Mi paekwosimin siya wig iswo sowiir
boinmauugi. Kowa kipi nidid! Kara ina
ninokninkinin, kowa Jisis siirim nini hansirniko ti
inkamin paeyin hiniya nirioninkinin sima ninkin
irinugiyin siirim. ⁶ Siya tapi nwo rani, siya bidi
yinsiin idwo namn, yaiya biya siya boina ini
saiir hariinana swoki tirin! Kowa maeyauwa siir
kikaiya saiir unkin kigni. ⁷ Mi kowa ha damsasau
mi kamim siir kigna miriyyim simiirin hinina
tini boinmauuu, siya ie hiranki bidi swoki insiin
idwoin. Mi siya ini kimiir biyar yamkwokinin
nu Galili hariir mi kima siirin wi ta maeyau
aiir nini kigiwi. Kara kowiirin tisa boinkiyin!
⁸ Mi wig iswo ha nanaakiyo mi ini maingimairga
ywonamwo mi maeyauwa inkam hangikaiiya
saiir haiburgik mi ina iwitnamwo kamim siir
kigna miriyyim simiiram.

⁹ Mi sowa ha niki iwitamwo mi Jisis siya sowirin
siyiu hir yapyiskaiwin mi ina boinin. Kowa bidi
yito? Mi sowa kingiin ha namwo mi ogmwo ina
yakai hunainamwo mi siir iga aiir ini onkwoiu
mi siir ini hainan. ¹⁰ Jisis siya sowiir boinki, kowa
kipi nidid! Kowa kariir nomiyauim simiir tini
boinmauuu mi sima nu Galili hariir dam, kariir
kigniyim. Iriig.

Kamim sau ninitiyim simiir yaigim

11 Wig iswo ha niki amwo mi sauan kam nhirim ie iir waikaowim sima ini om Komii Jerusalem hiriir yapninopkainamim mi sima prismi biyan kamim simiir ini boinu digworaekwo whiekakim nimbiamim simiir. 12 Mi prismi biyan kamim sima Isrel simiir biyan inkamim simaka yahangiriyu owu mi sima yaiya kwira hangiriyu boina. Sima umir whiekakim sauan kamim simiir hauugi. 13 Mi sima simiir boinki, kima wi hinin yaiya saiir boin. Kamim siir kigna miriyim sima niyaka nitwiigim mi krima nhwo bidi whinamim mi sima siir piuis biyieya saiir ini tauae hainakiwi. 14 Mi Biyan Inkam Komiiyin omom omom kigriraowiyim ta yaiya saiir wakaeyin mi krima yai nhirim simiirin wara swoki inkin boinmauugi mi kima wi yaigak nwo rani. 15 Mi sauan kamim sima umir hiriinansi haigim mi sima ini simiir yai imiirar mi wakaeyoknam. Mi ta yaiya ini nu Judia siirar yiniyokigiya mi biya mi tariinanam Juda iikam whiekakim sima ti diminim simiir yaingwo tibmiyim. Iriig.

Jisis siya kamim siir kigna miriyim mi simiir nikiumauugim

(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jo 20:19-23; Ap 1:6-8)

16 Mi wig iswo sowa simiir boin digiywo, kamim siir kigna miriyim iur nwikim sima nu Galili hiriir yapnamim. Mi sima ti mhuisimin siir yimbiam, Jisis siya boinkiyin simasima namam. 17 Mi sima Jisis siir kiguwim mi sima siir inig iir hainan mi kam nhirim simiir kwoinim ini whisa ywowim. Mi ha naingwokim siya bininsiin idwokin siir aknain aeya niuwi. 18 Mi

Jisis siya kingiin ha nitin mi simiirin hinina boinki Adi Komii siya kariirin inigak nu ninomor sowiir digworaekwo imiiram nwowaiginugikin. ¹⁹ Kima hinda tinda asi namkim iki iikam isid whiekakim hinda tinda nwowim simiir nini boinmimauuwuim sima kariir kigna miriyan iikam nwowim. Kima simiirin kariir Adin mi kara Adi Komii siir yinisimin mi Adi Komii siir naeyu ikim wi simiir inig imiirar tini baptais haiginuwu. ²⁰ Mi kima simiirin dimin whiekakim kara kariir nowomwarkaiyuwim simiir tini boinmimauuu. Sima wakaeyokna diriraeraram, wakae, mi tariinan mi inokinokin kara wi kimaka nwoyokiyoki mi ii aeya digi. Iriig.

Yai Win Kibiya
The New Testament in the Sepik Iwam Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sepik Iwam long
Niugini

copyright © 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sepik Iwam (Iwam, Sepik)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

5350dc83-93b2-5000-9c98-dcdb728ba84f